

**GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETMENLERE YÖNELİK
METAFORİK ALGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sevim Sinem AYDEŞ

**Tokat
Kasım, 2015**

**GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETMENLERE YÖNELİK
METAFORİK ALGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sevim Sinem AYDEŞ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Uğur AKIN

**Tokat
Kasım, 2015**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Sevim Sinem AYDEŞ'in Okul Yöneticilerinin Gözünden Öğretmen Metaforları adlı çalışması 26.11.2015 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Doç. Dr. Nail YILDIRIM

.....
.....
.....

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Uğur AKIN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Soner DOĞAN

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2015

Adem İŞCAN
Enstitü Müdürü

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMASI ETİK SÖZLEŞMESİ

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplandığını, hazırlandığı ve raporlaştırıldığını, iş bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programından taradığımı bana ait olmayan tüm bilgi, veri, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

(26/11/2015)

Sevim Sinem AYDEŞ

İmzası

ÖNSÖZ

Bir ülkeyi var eden şüphesiz ki o ülkenin eğitim sistemidir. Eğitim sistemlerinin temel öğelerinden biri de öğretmendir. Öğretmenler her yönüyle öğrencinin rol model aldığı bireylerdir. Okul ikliminin sağlıklı bir şekilde öğrenciye, dolayısıyla ülke geleceğine yön vermesi için öğretmenlerin üstlendikleri sorumluluklar ayrıca önemlidir.

Okullarda öğretmenlerin sorumluluklarını yerine getirmek için uygun ortam bulmalarını sağlayan, öğretmenlere yol gösteren ve öğretmenleri organize eden eğitimin diğer temel öğesi ise okul yöneticileridir. Okul yöneticileri ile öğretmenler arasındaki ilişki doğrudan okul iklimine yansımakta, bu iklimde yetişen meyveler de geleceği şekillendirmektedir.

Öğretmenlik önemli bir meslektir. Öğretmen algısını ortaya koymak adına öğretmenler ile okul yöneticileri aynı ortamı paylaştıklarından dolayı okul yöneticileri önemli bir kaynaktır. Dolayısıyla okul yöneticilerinin öğretmen algısı araştırılmaya değer bir konudur.

Bu araştırmada okul yöneticilerinin çeşitli durum ve dönemlerdeki öğretmenlere yönelik oluşturdukları metaforlar incelenmiş, öğretmenleri nasıl kavramsallaştırdıkları ortaya çıkarılmış ve uygulamaya dönük öneriler sunulmuştur.

TEŞEKKÜR

Belki de hayatımdaki en uzun ertelemelerine sahip öğrenim dönemimin zor, zahmetli ama bir o kadar da tatlı meyvesini elimde tutuyor gibiyim. Bu tatlı meyvenin olgunlaşmasında, tıpkı bir güneş gibi aydınlığını ve sıcaklığını hiç esirgmeden, en derin karanlıkta bile uzakta parıldayan aydınlık kapıyı gösteren danışmanım Yrd.Doç.Dr.Uğur AKIN'a, yardıma susadığımda yüksek lisans dönemim boyunca su gibi durmadan her zaman yardımcı olmaktan hiç yorulmayan arkadaşım Emine SAKLAN'a ve Yaşar ŞİMŞEK'e, veri toplamamda can-ı gönülden bana yardımcı olan değerli müdürüm Fatih GÜNGÖR'e, çalışmalarım sırasında ulaşım sorunlarımı her zaman çözen Hüseyin DENİZLİ'ye, varlığıyla varlığıma güç veren en büyük destekçim, vefakâr eşim Sefa AYDEŞ'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca meslek hayatı boyunca hep vefakâr bir şekilde çalışıp bir türlü layık olduğu değeri göremeyen değerli meslektaşlarıma, hayatıma girerek bana tekrar disiplinli çalışmayı öğreten oğlum Selim'e, çok sevdiğim anneme ve gülen gözleri ile hep aklımda olan babama bana bu çalışmayı yapma desteği sundukları için teşekkürü bir borç bilirim.

Kasım 2015

Sevim Sinem AYDEŞ

ÖZET
OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRETMENLERE YÖNELİK
METAFORİK ALGILARI

Aydeş, Sevim Sinem

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Uğur AKIN

Kasım, 2015, x+117 sayfa

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin öğretmenlere ilişkin metaforik algılarını incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde Eskişehir il merkezi (n=37) ve Tokat il merkezinde (n=36) bulunan okullarda görev yapmış olan toplam 73 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Okul yöneticileri çoğunlukla, göreve yeni başlayan öğretmenleri Bebek, Masum ve Savunmasız Kuş, emekliliği yaklaşan öğretmenleri Sönmeye Yüz Tutmuş Mum ve Kaplumbağa, bekâr öğretmenleri Radar ve Şahin, evli öğretmenleri Yorgun İnsan, çocuklu öğretmenleri Süpermen, dersteki öğretmenleri Aslan ve Komutan, öğretmenler odasındaki öğretmenleri Muhabbet Kuşu, nöbetçi öğretmenleri Zabıta, teftişteki öğretmenleri Yazılıyı Bekleyen Öğrenci ve tatildeki öğretmenleri Melek ve Eğlence Kutusu olarak betimlemektedirler.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, göreve yeni başlayan öğretmenler için deneyim artırıcı uygulamalar önerilmektedir. Emekli öğretmenlerin yorgunluğunu hafifletici uygulamalar, öğretmenler odasındaki öğretmenlerin ufkunu açıp konuşma gündemlerini değiştirecek etkinlikler, nöbet tutan öğretmeni hem dinlendirmek hem de nöbet gibi ciddi yapılması gereken bir işi daha profesyonel yapmak için görev devri, teftiş haftasının öğretmen üzerinde oluşturduğu huzursuzluk, yorgunluk ve yetersizlik duygusunu ortadan kaldıracak devamlı uzman desteği, öğretmeni ve öğrenciyi atıl hale getirmeyen tatil uygulamaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, öğretmen, metafor.

ABSTRACT

THE METAPHORICAL PERCEPTION OF THE SCHOOL DIRECTORS TOWARDS THE TEACHERS

Aydeş, Sevim Sinem

Graduate Degree, Educational Administration and Controlling

Thesis Advisor: Yrd. Doç. Dr. Uğur AKIN

November, 2015 x+117 pages

The aim of this research is to examine the metaphoric perceptions of the school directors towards teachers. The research has been carried out via qualitative survey method. The study group of the research consists of totally 73 school directors who worked in schools in Eskişehir city centre (n=37) and Tokat city centre (n=36) in Fall term of 2013-2014 Education and Teaching year. The data of the study have been collected through semi-structured conversation form. The data have been analyzed through content analysis.

School directors generally sees beginner teachers as babies, innocent and undefended birds, teachers who are about to retire as dimming candles and turtles, single teachers as Radar and Hawks, married teachers as tired people, the teachers having children as Superman, the teachers in the lessons as Lions and Commanders, the teachers at the Teachers' room as lovebirds, hall monitors as municipal police, the teachers who are under inspection as students waiting for the exam and the teachers on holiday as Angels and fun boxes.

Based on the research outcomes, beginner teachers are advised experience increasing practices. Experienced teachers are advised to join practices which reduce tiredness. Teachers who are tired in the lessons are advised to have options to make students active. The teachers at the Teachers' room are advised to have activities which can open up their horizons and change their agenda. Hall monitoring teachers are advised to have duty changes for both rest and carrying out a duty ,which should be serious, as more professional. Teachers are advised a permanent expert support clearing away discomfort, tiredness and disablement which inspection week creates on the teachers. Besides, holiday practices are advised which do not make teachers and students lazy.

Key Words: School Director, teacher, metaphor.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMASI ETİK SÖZLEŞMESİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
RESİMLER LİSTESİ.....	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Sayıtlar.....	6
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar.....	6
BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
Eğitim Kavramı.....	8
Öğretim Kavramı.....	10
Öğretmen Kavramı.....	11
Öğretmen Nitelikleri.....	13
Öğretmen Algısının Oluşumu.....	15
Gazetelerin Oluşturduğu Öğretmen Algısı.....	15
Şiddet gören ve şiddet uygulayan öğretmen.....	19
Taciz eden ve tacize uğrayan öğretmen.....	21
Atanamayan öğretmen.....	23
Başarılı öğretmen.....	26
Romanlarla Oluşan Öğretmen Algısı.....	29
Çalıkuşu romanındaki öğretmen algısı.....	29
İlk öğretmen romanındaki öğretmen algısı.....	29
Acımak romanındaki öğretmen algısı.....	30
Tatarcık romanındaki öğretmen algısı.....	30
Yeşil gece romanındaki öğretmen algısı.....	30
Savaşçı romanındaki öğretmen algısı.....	31
Televizyon Programlarıyla Oluşan Öğretmen Algısı.....	31
Metafor Kavramı ve Öğretmen Metaforları.....	34
Yönetim Kavramı ve Okul Yönetimi.....	38
Okul Yöneticilerinin Öğretmenlere İlişkin Metaforik Algıları.....	40
BÖLÜM III.....	41
YÖNTEM.....	41
Araştırma Modeli.....	41
Çalışma Grubu.....	41
Ölçme Aracı.....	42

Veri Toplama Süreci	43
Verilerin Analizi.....	44
BÖLÜM IV.....	41
BULGULAR.....	41
BÖLÜM V.....	86
TARTIŞMA.....	86
BÖLÜM VI.....	97
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
EKLER	111

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Mesleğinin İlk Yıllarındaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları	42
Tablo 2. Okul Yöneticilerinin Emekliliği Yaklaşmış Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları.....	45
Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Bekâr Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları	48
Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Evli Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları	51
Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Çocukları Olan Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları	55
Tablo 6. Okul Yöneticilerinin Sınıfta Bulunan Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları	58
Tablo 7. Okul Yöneticilerinin Öğretmenler Odasında Bulunan Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları	62
Tablo 8. Okul Yöneticilerinin Nöbet Görevi Verilen Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları.....	68
Tablo 9. Okul Yöneticilerinin Teftiş haftasındaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları.....	74
Tablo 10. Okul Yöneticilerinin Yaz Tatilindeki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları.....	79
Tablo 11 Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler	117

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Ek İş Yapmak Zorunda Kalan Öğretmen.....	15
Resim 2. Destek Olunması Gereken Öğretmen	16
Resim 3. Atatürk Döneminden İhsan Öğretmen.....	17
Resim 4. Limon Satması Beklenen Öğretmen.....	18
Resim 5. Beş Dil Bilen ve Yumurta Satan Öğretmen	18
Resim 6. Veliden Şiddet Gören Öğretmen	19
Resim 7. Öğrencisine Şiddet Uygulayan Öğretmen.....	20
Resim 8. Öğrencisini Darp Eden Öğretmen	20
Resim 10. Tecavüze Uğrayan Öğretmen.....	22
Resim 12. Atanamayan Öğretmenler	23
Resim 13. Atanamayan Öğretmen Sayısı	24
Resim 14. Cami Önünde Yem Bekleyen Güvercin Öğretmen	25
Resim 15. İntihar Eden Öğretmenler.....	26
Resim 16. Ödüllendirilen Öğretmen	27
Resim 17. Teşekkür Belgesi İle Ödüllendirilen Öğretmenler.....	28
Resim 18. Küresel Öğretmen Ödülü'ne Aday Öğretmen.....	28
Resim 20. Teke Tek Programındaki Öğretmen İmajı	32
Resim 21. Bebeğini Ölümüne Terk Eden Öğretmen	33
Resim 22. Enver Aysever İle Aykırı Sorular'da Öğretmen İmajı.....	34

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Eğitim insanı, insan olma yolunda geliştiren temel etmendir ve insanoğlu hayatının her evresinde eğitimle iç içedir. Eğitimin olmazsa olmazı öğretmendir (Arıkan, 2012). Bir toplum, millet olabilmek için mutlaka eğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır (Atatürk, 1925). Öğretmen kültür bilinci ve uygarlık bilgisini üzerinde taşıyan, sevilen ve sayılan bir kişiliktir (Baltacıoğlu, 1944; akt. Binbaşoğlu, 2005).

EARGED'in (1999) araştırmasında belirlediği çağdaş öğretmen profilinde öğretmen her şeyden önce bir insandır. Çağdaş öğretmen olabilmek için öncelikle çağdaş insan olmalı, bu uğurda çalışmalıdır. Sonra, kendisinin hangi zor şartlar altında olursa olsun, bir öğretmen olduğunu düşünerek, çocuklar için var olan şartları kullanarak, görev bilinci içinde, çağdaş bir öğretmenin özelliklerine sahip olması gerektiğini unutmadan, yetki ve sorumluluğunu bilerek, özveride bulunarak çalışmalı, sorunların ve yetersizliklerin bir bölümünü gücü yettiğince halledebilme gayreti içinde olmalıdır. Bu sonuçla; öğretmenler çağdaş öğretmen çizgisine ulaşabilmek için aşağıda belirtilenleri yapmalıdırlar:

1. Hem öğretmenlik mesleği, hem de alanları ile ilgili yayınları (gazete, dergi, kitap; vb.) takip etmeli, ilgili etkinliklere (konferans, panel, seminer..vb.) katılmalıdır.
2. Kendini sürekli denetlemeli ve değerlendirmeli (oto kontrol sistem oluşturmalı), yetersiz olduğu noktaları belirleyerek geliştirmeye çalışmalı, bu amaçla meslekî etkinliklere (özellikle yaz dönemlerinde kurs, seminer vb.) katılmalıdır.
3. Bilgi iletişim tekniklerinden ve teknolojisinden yararlanmalıdır.
4. Sürekli kitap okumalı (genel ve meslekî alanda), okuma alışkanlığına sahip olmalıdır.

5. Yasal çerçevede meslekî örgütlenmeye gitmeli, sendikal yapılanmaya sahip çıkmalıdır.
6. Üniversitelerle sürekli diyalog halinde olmalıdır.
7. Kendilerini sosyal, kültürel ve ilgi alanlarına göre geliştirmeli; bu amaçla etkinliklere (sinema, tiyatro, spor karşılaşmaları vb.) katılmalıdır.
8. Normal eğitim süresince ve gerekli gördüğü kadar okulda kalarak deneyimli meslek arkadaşlarıyla sürekli bilgi alış-verişinde bulunmalı (özellikle zümre öğretmenleri toplantılarında), meslekî etkinliklerini plânlamalıdır.
9. Felsefe ve bilim alanında dünyadaki gelişmeleri izlemelidir.
10. Kendi yetki ve sorumluluğu ile ilgili kanun, mevzuat, yönetmelik ve tüzükler bilmeli ve ona göre davranmalıdır.
11. Bireyi tanıma tekniklerini bilmelidir.

Okçabol ve Gök'ün (1998), 19 ili kapsayan öğretmen profili araştırmasına göre öğretmenlerin %25'i 1980'li yılların eğitim fakültelerinden mezun olmuşlardır ve 45-50 yaşlarından sonra mesleğe pek devam etmemektedirler, %30'luk bir çoğunluk da fırsatını bulsam öğretmenlikten ayrılıyorum ifadesini kullanmışlardır. Öğretmenlerin %18'i bu mesleğin toplum tarafından kabul görmediğini düşünürken, öğretmenlik mesleğini öğrencilerine tavsiye eden kısım %49'dur.

Aynı araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin %44'ü genel lise mezunu olup, %17'si bu mesleği zorunluluktan %6'sı rastlantı sonucu seçtiğini ifade etmektedir. Öğretmenlik mesleğini zorunlu olarak seçenlerin %23'ünün öğretmen lisesi çıkışlı olması düşündürücüdür. Öğretmenlerin %42'si ilkokul mezunu bir babanın çocuğuyken, %83'ünün annesi ev hanımıdır.

Öğretmenlerin %96'sı özlük haklarına sahip çıkılmadığını düşünmektedir, %94'ü eğitimin sadece eğitimcilere bırakılması gerektiğini ifade etmektedir ve öğretmenlerin %26'sı bu mesleğin kadınlar için daha uygun olduğunu savunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin %0.04'ü gelir düzeyini çok iyi olarak tanımlamıştır ve %22'si kültürel etkinliklerden yalnızca birine katılabilmektedir. Öğretmenlerin %8'i sinema, %12'si tiyatro ve sadece %2'si konserlere katılmaktadır. Aynı zamanda %11'lik kısım kitap okumayı hobi olarak gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.

1971 yılından sonra kurulan ve 1981 de kapatılan Tüm Öğretmenler Birliği Derneğinin UNESCO Milli Daimi Komisyonuna sunduğu raporda yıllar önceki öğretmen sorunlarını bulmak mümkün. Bu raporda ortaokul öğretmenlerinin ek dersinin 15 TL olmasından bahsedilmiştir ve bu ücretin yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Günümüzde bu ek ders ücretinin 9,2 TL olması sorunların artarak devam ettiğini göstermektedir. Raporda ayrıca köy öğretmenlerine verilen iş güçlüğü zammı olan 600 TL'nin, hastalanınca kesilmesinden bahsedilmiştir. Günümüzde böyle bir zammın olmamasını yanı sıra raporda hastalanmaması için verilen zammın hastalanınca kesilmesinin düşündürücü olduğunun altı çizilmektedir.

Raporda yer alan öğretmen maaşının yetersiz olması, günümüzde de aynı konumda yer almaktadırlar. Sayım, seçim, hastalık ve haşerelerle mücadele kampanyalarında öğretmenlerin kullanılması, erkek öğretmenin 43, bayan öğretmenin 38 yaşında emekli olmak zorunda bırakılması bir problem olarak görülürken günümüzde emekli maaşının azlığı sebebiyle uzun yıllar çalışan öğretmenler de eğitimde verimi düşürme anlamında sorunlara sebep olmaktadır. Öğrenci kırık not aldığı ya da sınıfta kaldığında yaşanan kavgalar, sakatlanmaların olması, bayan öğretmenlere insanlık dışı muameleler uygulanması, günümüzde yaşanan benzer problemlerle desteklenmektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin örgütlenmesine getirilen kısıtlamalar, mesleğin haklarını savunamayan öğretmenlerin şikâyetlerinin daim olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmen yetiştirme problemlerinin varlığının yanı sıra, yıllarca atama bekleyen öğretmenlerin durumu da raporda yer almaktadır.

Öğretmenlik mesleği, herkesin yapabileceği bir görev değildir, buna rağmen öğretmenlik mesleği herkesin yapabileceği, diğer alanlarda iş bulamamış, hayatta biraz da düş kırıklığına uğramış gençlerin “ekmek kapısı” olmuştur (Karagözoğlu, 2003). Ayrıca çağın getirdiği maddeci ve faydacı tutum nedeniyle önceden kutsal bir meslek olarak görülen öğretmenlik, üniversite sınavı sonrası ailelerin ve çevrenin “çocuk hiç olmazsa bir öğretmen olsun” şeklinde düşündüğü bir meslek halini almıştır.

Günümüzde öğretmenlik toplumun bir bölümü tarafından “kadınlar için kolay meslek”, “yatarak para kazanılan bir görev”, “kar yağınca, öğrenci grip olunca tatil yapılan iş” olarak algılanmaktadır. Ayrıca bir gruba göre öğretmenler, boş vakitleri çok olduğu için gelin arayan annelerin hedef topluluğu iken başka bir gruba göre yaz

tatillerinde okullar açılrsa da kafamızı dinlesek diyen ailelerin çocuk bakıcısıdır. Bu örneklerden hareketle öğretmenliğin, gerek Milli Eğitim Bakanlığı, gerek öğrenci velisi, gerek öğrenci, gerekse okul yöneticilerinin gözünde layık olduğu yerden çok aşağılarda yer aldığı ileri sürülebilir.

Okul yöneticilerinin öğretmenlere ilişkin metaforik algıları konusunda Cerit, (2008) öğretmen, öğrenci ve okul yöneticilerinin sahip olduğu öğretmen metaforlarını ele aldığı araştırmada okul yöneticilerinin öğretmene ilişkin metaforik algılarını ayrıntılı olarak incelemiştir ve literatürde bu araştırma dışında okul yöneticilerinin öğretmene ilişkin metaforik algılarını inceleyen başka çalışmaya rastlanamamıştır. Söz konusu çalışmada öğretmene yönelik metaforlar elde edilmiştir fakat bu çalışmanın çeşitli durum ve dönemlerdeki öğretmenlere yönelik metaforik algıyı incelediğinden diğer çalışmalardan ayrıldığı ileri sürülebilir.

Öğretmeni en yakından tanıyan ve onları yöneten okul yöneticilerinin öğretmen algısının araştırılması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma Türkiye’de okul yöneticilerinin öğretmene ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Öğretmenler gerek görsel, gerekse yazılı basında farklı durumlarda yer almaktadır. Romanlarda öğretmenler geçmişte saygın kişiliklerini korurken günümüze yaklaşıldığında bu saygınlığın azaldığı gözlemlenmektedir. Gazete haberlerinde çoğu zaman olumsuz durumlarda bulunan öğretmenler televizyon programlarında ise pek de desteklenmeyen davranışlarla ön plana çıkmaktadırlar. İnsanlar öğretmenleri ya kendi çocukluklarından hatırladıklarıyla ya çocuklarından duyduklarıyla ya da günümüzün vazgeçilmezi medyadan gördükleriyle tanımaktadır. Bu araştırmanın amacı öğretmenleri en yakından gözleme şansına sahip okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik metaforik algılarını incelemektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara da cevap aranmıştır:

1. Okul yöneticilerinin göreve yeni başlayan öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?

2. Okul yöneticilerinin emekliliği yaklaşmış öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
3. Okul yöneticilerinin bekâr öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
4. Okul yöneticilerinin evli öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
5. Okul yöneticilerinin çocukları olan öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
6. Okul yöneticilerinin derste bulunan öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
7. Okul yöneticilerinin öğretmenler odasında bulunan öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
8. Okul yöneticilerinin nöbet görevi verilen öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
9. Okul yöneticilerinin teftiş haftasında bulunan öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?
10. Okul yöneticilerinin yaz tatilindeki öğretmenlere yönelik metaforik algısı nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Türkiye’de öğretmenlik ve öğretmen olma meselesi her geçen yıl daha karmaşık ve içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Bir tarafta atanamayan öğretmenler diğer tarafta atanıp göreve başlayıp birçok problemle yüz yüze gelen öğretmenler mevcuttur.

Bazı öğretmenler layık oldukları değeri göremezken, öğretmenlik mesleğine başlama şartının sadece kpss sınav puanı olması sebebiyle öğretmenliğe uygun olmayan insanlar öğretmen olabilmektedirler.

Okullarda öğretmenleri organize eden, okulun temel yapı taşı okul yöneticileridir. Değişen şartlarla birlikte okul yöneticilerinin konumu ve görevi de değişmektedir. Öğretmenlerle ilgili problemlerin ilk muhatabı okul yöneticileri olmaktadır. Kurumunda çalışan öğretmenini iyi tanıyan, anlayan okul yöneticileri görevlerini yerine getirme anlamında daha az sorunla yüzleşmektedir. Okul yöneticisi öğretmen ilişkisi okul ikliminin yapı taşlarından biridir. Toplumu meydana getiren bireyleri yetiştiren öğretmenlerin nasıl kavramsallaştırıldığı başlı başına önemli bir

unsurdur. Ayrıca okul yöneticilerinin öğretmen algısı okul yönetimi kalitesi açısından önemlidir. Literatürde salt okul yöneticilerinin öğretmen algısını inceleyen çalışmaya rastlanamamış, öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşlerini inceleyen Cerit'in, (2008) çalışmasında öğretmen kavramı genel anlamda hem öğrencilere hem öğretmenlere hem de okul yöneticilerine yöneltilen anket sorularıyla betimlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada ise okul yöneticilerinin çeşitli dönemlerde ve durumlarda bulunan öğretmene ilişkin metaforlar incelenmektedir. Araştırma bu açıdan diğer çalışmalardan ayrılmakta ve araştırmanın alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Ayrıca araştırma bir öğretmenin hangi tarz davranışlarda bulunabileceğini örneklediğinden, öğretmen seçimi konusundaki sorunları ve eksiklikleri ortaya koyması açısından uygulayıcılara, araştırmanın çeşitli dönem ve durumlarda bulunan öğretmenlerin okul yöneticilerince nasıl algılandığını ortaya koyduğu için hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerinin öz eleştiri yapmasına, bunun yanında araştırma bulguları okul yöneticilerinin sahip olduğu öğretmen algısının hangi yönlerde şekillendiğini gösterdiği için okul yöneticisi- öğretmen içerikli politika belirleyicilere de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda araştırma bulgularının okul yöneticisi, öğretmen ve metaforlarla ilgili daha sonra yapılacak çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmaya katılan yöneticilerin sorulara içtenlikle ve özenle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Eskişehir il merkezi ve Tokat ilinde 2013-2014 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde okullarda görevde bulunan 73 okul yöneticisinin görüşleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Eğitim Kurumu: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî eğitim kurumları (ilköğretim ve ortaöğretim okulları).

Yönetici: Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî eğitim kurumlarında müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı görevlerinde bulunan çalışanlar.

Öğretmen: Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Eğitim Kavramı

Eğitim, insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreç olup, siyasi ekonomik, kültürel, bireysel ve benzeri etkileşimleri içinde bulundurmaktadır, bu nedenle bir eğitim tanımı yapmak oldukça zordur (Çiçek, 2008, s. 6). Eğitim; Latince “Educat” mastarının isim şekli olan “education” sözcüğünün Türkçe karşılığıdır (Binbaşıoğlu, 1988). Türk Dil Kurumu’nun Türkçe sözlüğünde eğitim, (s. 677) büyütmek, yetiştirmek, geliştirmek gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak eğitim bireyin davranışında, kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme denemeleri sürecidir (Başaran, 1987). Ayrıca geniş anlamda eğitim, hem eğiten, hem de eğitilenler için sürekli ruhsal zenginlik ve yenilenme anlamına gelen çok yönlü bir süreçtir (Suhomliski, 1986; akt. Yeşilbağ, 2008).

Eğitim, yaşamın her alanında insanoğlunun karşısına çıkan bir kelimedir. Evden okula ve işe kadar her alanda eğitim vazgeçilmez bir kavramdır (Saylan, 2007, s. 2). Ülkemizde 1950’li yıllardan itibaren kullanılan eğitim sözcüğü Türkçede eymek fiilinden türetilmiş olup, bükme, uygulamak, öğretmek, yetiştirmek, yönlendirmek, terbiye etmek, talim etmek gibi anlamlara gelir (Ereş, 2007, s. 9). Âdem (1981), eğitim sözcüğünü, çeşitli yaş ve toplumsal kümelerde toplumsal ve ekonomik değişimleri gerçekleştirmek, bireysel ve ulusal düzeyde toplumun gelişmesini sağlamak amacıyla, davranış ve becerileri geliştirmek olarak ifade eder. Ayrıca eğitim bilginin yayılmasını sağlamak için gönüllü ve örgütlenmiş eylemlerin tümüdür (s. 3).

Eğitim bireylerin gelişmelerine ve davranışlarına yön veren bir kurallar bütünü olarak, bir toplumdaki bütün kesimleri, bütün birimleri ve bütün kuruluşları kapsar (Ergun, 2005). Toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın sağlanması, eğitim almış bir toplum olmaktan geçer. Tuzcu (2006), eğitim yoluyla insanlara ve toplumlara yatırım yapıldığını belirtir. Böylelikle dünyanın değişimini anlayabilen, kültürel duyarlılığa ve ahlak anlayışına sahip insanların yetiştirildiğini savunur (akt. Saklan, 2011).

Toplum içerisinde kendisini yetenekli olarak bulmaya çalışan insanoğlunun başvurduğu vazgeçilmez süreç her zaman eğitim olmuştur (Tezcan, 1992). Eğitim, idealist felsefede, insandaki potansiyeli temellendirme ve geliştirme sürecidir. Realizmde ise, insanın en önemli yetisi olan aklını geliştirme ve bu yolla kendi kimliğini belirlemesini sağlama sürecidir. Varoluşçu felsefede de öğrenen kişide yoğun bir bilinç düzeyi oluşturmayı amaçlayan bir kavramdır (Gutek, 2001).

Callinicos (2005) Hobbes'un eğitimi tek tek insanların kendi çıkarlarını koruma eğiliminin önüne geçerek, onları toplumsal çıkarları düşünmeye yöneltmenin bir aracı olarak gördüğünü ifade eder. Lock ise eğitimin amaçlarının bireyi bencillikten kurtarmak, akıl sayesinde başarılı olmalarını sağlamak, onları terbiye etmek, moral ve siyaset ile sivil toplum, hükümet, kanun ve tarih konularında bilgilendirmek olduğunu düşünmektedir (akt. Kale, 2003). Aslında eğitimin de hedefleri olan kendisinde bulunan davranışları yeterli görmeyip, istedik davranışlarla donatılmayı seçen bireyin bu isteği ancak yapılandırılmış bir sistemle gerçekleştirilebilir (Sönmez, 2005). Zaten eğitim de, öğrenmeyi olumlu bir süreç haline getirmek ister. Öğrenciye hem kendine güvenmesini sağlar hem de elindeki materyalin değerli olduğu duygusunu aşılar (Yıldıran, 1982).

Ekonomi, siyaset, töre, gelenek, görenek, spor, felsefe, din ve inanç, iletişim, moda, güzel sanatlar, bilim ve teknik, nüfus ve yerleşim vb. gibi sistemler, eğitim sistemini, eğitim sistemi de onları etkiler ve değiştirir (Sönmez, 2005). Eğitim bir toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik yönden gelişebilmesi için önemli bir etkidir. Yeşilbağ'a göre (2008), "küresel rekabet ortamında büyük gelişmeler sağlamak isteyen devletler eğitime daha fazla kaynak ayırarak ekonominin insan gücü ihtiyacını da göz önünde bulundurarak her bir bireyin en yüksek düzeyde eğitim almasını sağlamak zorundadır." Kalkınmak isteyen her ülkede olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk de eğitim konusunda hassastır. Atatürk, kalkınma sürecinde en önemli bileşenin eğitim olduğunu düşünür. O, bu konuda, 22.09.1923 tarihli konuşmasında şunları belirtmektedir: "...en mühim, en esaslı nokta eğitim meselesidir. Eğitimidir ki bir milleti ya hür muğtakil, şanlı, yüksek bir cemiyet halinde yaşatır, ya da bir milleti esarete terk eder (Aytaç, 1988).

Öğretim Kavramı

Küçükahmet (2006), eğitim ve öğretim sistemlerini eğitilmesi gereken insan davranışlarının hem nedeni hem de sonucu olarak tanımlar. Eğitim sistemleri, bir toplumu oluşturan bireylerin eğitim ve öğretim süreçlerinden yararlanmalarının, kendilerini gerçekleştirmelerinin ön koşulunu oluşturduğu için bu davranışların nedenidir. Aynı zamanda bu davranışların sonucudur da; çünkü eğitim sistemleri bireysel ve toplumsal yararı amaçlayan, eğitilmiş, gizil güçleri geliştirilmiş insan davranışlarını üretir (s. 12). Yaşamın bir parçası olan birey istese de istemese de çoğu zaman kendini öğrenme ortamının bir parçası olmaktan alamaz. Günlük hayatta televizyon, çocuğun ailesi, arkadaşları, günlük olaylar, kitaplar, filmler gibi pek çok kişi, araç ve durum öğretme etkinliğinde bulunur. Planlı olmasa da bu öğrenmeler bazen istendik bazen istendik değildir. Okullarda yapılan planlı, kontrollü, belli amaçlarla yapılan öğrenme faaliyetlerine öğretim denir (Fidan ve Erden, 1991; akt. Baykul, 1999).

Variş'a göre (1985), okulu, dersi, kitapları, öğrenciyi, öğretmeni, müfredatı vb. yi kapsayan öğretim, eğitimin bir parçasıdır. Öğretim iki unsurdan oluşur: öğretme ve öğrenme. Öğretme öğretmen tarafından hedeflenen, öğrencilere kazandırmak için düzenlenmiş yaşantılar sürecidir (Başaran, 1984). Özçelik'e göre (1989), öğretme işi sanatsal yönleri de bulunan bir davranış mühendisliği olarak kabul edilmelidir (akt. Erginer, 2008).

Öğretme ve öğrenme etkileyen ve etkilenen iki kavram olarak ele alınabilir. Gordon (2007), öğrenme ve öğretme etkinliğini gerçekleştirenlerin farklı insanlar olmasından dolayı, öğrenme ve öğretmeyi açık fakat üzerinde düşünülmesi gereken değişik iki işlev olarak tanımlar (s. 2). Öğrenme bireyin olgunlaşma düzeyine göre, davranışlarını yaşantıları aracılığıyla ya da çevresiyle etkileşimi sonucunda değiştirmesi veya yeni davranışlar kazanmasıdır (Binbaşıoğlu, 2003; akt. Ünal ve Öztürk, 2008). İnsan değer ve davranışlarında sürekli nitelikte bir değişimin yaşanmasının sebebi öğrenmedir (Eren, 2007, s. 598).

Öğrenme sayesinde bireylerin gelişimini sağlamak amacıyla öğretim programları hazırlanmaktadır. Arıkan, (2012) öğretim programları ve okutulan derslerin amacının bilgi aktarmak, öğrencilerin bilgili olmasını sağlamak ve onların zihinsel gelişimlerini desteklemek olduğunu savunur (s. 126). Dolayısıyla öğretme ve öğrenme sürecinde

öğrencilerin doğuştan sahip oldukları yetileri fark etmeleri sağlanmalı ve okul kültürel mirasın taşıyıcısı olmalıdır (Kale, 2003). Öğrenmenin gerçekleştiği öğrenim sürecinin en önemli unsurlarından biri de öğretmendir.

Öğretmen Kavramı

Öğrenme ve öğretme süreçlerinin temel öğelerinden biri olan öğretmen, öğrenci ile devamlı etkileşim içinde bulunan, eğitim programını uygulayan, öğretimi yöneten ve hem öğrencinin hem de öğretimin değerlendirmesini yapan kişidir (Bircan, 2003, s. 46). Öğretmen hem okulu hem de sınıfı diri tutan kimsedir. Aynı zamanda öğrencilerde iz bırakandır. Öğrenciler öğretmenler sayesinde bir hayat görüşü sahibi olurlar (Topses, 2006, s. 6). Öğretmenin sadece bir tek öğretme rolü değil birbirine bağımlı ve örtüşen birçok rolü vardır, öğretmen her şeyden önce bir eğitim uzmanı, aynı zamanda bir yönetici, bir danışman, bir psikolog, bir sosyolog, bir rehber, bir lider, insanı seven duyarlı iyi bir insandır (Demirbolat, 2006). Baltacıoğlu'na göre (1944), öğretmen yalnızca bir okul adamı değildir. Kültür bilinci ve uygarlık bilgisini üzerinde taşıyan, bu yüzden sevilen ve sayılan, öz inkılâpçı olarak yetişen tüm bunlara ek olarak da iş sevgisi olup üretici ve ideal sahibi olma özelliklerine sahiptir (akt. Binbaşıoğlu, 2005).

Öğrenciyi yetiştiren unsurların arasında en etkili unsurun öğretmen olduğu tartışılmaz bir gerçektir (Topses, 2006, s. 2). Bu unsurun verimli olabilmesi ise etkin öğretmen olmaktan geçmektedir. Arıkan'a göre (2012), öğretmen heyecanlıysa, yaptığı işten zevk alıyorsa, yüksek alan bilgisine sahipse ve tüm öğrencilerini seviyorsa etkin öğretmendir (s. 95). Karşımıza gelen çocukları, önce kendi çocuğumuzmuş gibi karşılamalıyız diyen M. Rauf İnan öğretmenin ancak bu şekilde öğrenciyle iletişimde ne yapması gerektiğini kararlaştırabileceğini savunur (Binbaşıoğlu, 2005). Çağın gereklerine cevap verebilen ve kendini geliştirebilen öğretmen etkili olabilir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde “düşüncenin tasarlayabileceği bütün üstün nitelikleri kendinde toplayan” anlamına gelen “ideal” kelimesinden yola çıkarak ideal öğretmen özellikleri verimli öğretmen özellikleri ile örtüşmektedir. Aytekin (2006, s.95), çağdaş sınıf yönetiminde ideal öğretmen niteliklerini şu şekilde sıralar:

- Güvenilir kişiliği olmalıdır
- İnsan sevgisi ile dolu olmalıdır

- Öğrencilerinin bireysel farklılıklarının bilincinde olmalıdır
- Öğrencilerin eğitim hakkına sahip olduğunun bilincinde olmalıdır
- İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygılı olmalıdır
- Tehdit ve korku yaptırımını yerine sevgi ve saygı yaptırımını kullanmalıdır
- İyi iletişim kurmalıdır
- Eğitim sürecini düzenleyen kurallarda değişimleri kabullenmelidir
- Öğrencilere değer vermelidir
- Çifte standartlardan kaçınmalıdır
- Öğrencilerin sınıf içinde haklarının bulunduğunu kabul etmelidir
- Disiplinle ilgili kurallar geliştirebilmelidir
- Disiplinle ilgili geliştirdiği kuralları uygulayabilmelidir.

Görüldüğü gibi ideal öğretmen güvenilir, sevgi dolu, bilinçli, hakkı gözeten, iyi iletişim kuran, değer veren ve kuralları olan öğretmen olarak betimlenmektedir

Ülkemizde öğretmenlik uzmanlık gerektiren meslek dalı olarak kabul edilmektedir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesine göre: "Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk millî eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler." (MEB, 1973). Uygarlık yolunda ilerlemek ideal öğretmenlerin varlığıyla gerçekleşir. Atatürk, büyük zaferi kutlamak için 27.10.1922'de İstanbul'dan Bursa'ya gelen öğretmenlere: "Ordularımızın kazandığı zafer, sizin ve sizin ordularınızın zaferi için yalnız ortam hazırladı. Gerçek zaferi siz kazanacak, siz yaşatacaksınız ve mutlaka başarıya ulaşacaksınız. Ben ve sarsılmaz inançla bütün arkadaşlarım sizi izleyeceğiz ve sizin karşılaştığınız engelleri ortadan kaldıracamız" derken 19 Ekim 1925 tarihinde İzmir Öğretmen Okulu'nda yaptığı bir konuşmada da "Milletleri kurtaran yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmeden, eğitimciden yoksun bir toplum henüz millet adını alma kaabiliyetini kazanmamıştır. Ona basit bir toplum denir. Millet denemez. Bir toplum, millet olabilmek için mutlaka eğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır." sözlerine yer vermiştir (Tekışık, 2003).

Dünyaya tekrar gelsem tercihim yine öğretmenlik olurdu diyen Hüseyin Hüsnü Tekişik'in göreve başladıktan sonra ailesine yazdığı ilk mektupta şu sözler yer almaktadır:

Bugün ilk kez ders verdim. Birinci sınıfta 5 öğrencim var. Tümünü benim çocukluğumu bir kez daha yaşıyorlar sanki...Onları öylesine kendime yakın buldum, hele boyu yerden biraz yüksek, gözleri çok yaşamış ve çok çekmiş bir insanın gözleri kadar ürkek, Gülizar adında bir öğrencim var ki dünyalara değer...Buradaki Gülizarlara Alilere okuma yazmayı, Atatürk'ü, bayrağı, vatanı, milleti öğretmek ve onları Türkiye'ye kazandırmak çok büyük bir heyecan!...Ne iyi etmiş de öğretmen olmuşum, ne iyi etmiş de buralara gelmişim!..Bunu bugün daha iyi anlıyorum. (Tekişik; akt. Gündüz, 2003, s. 18).

Tekişik'in mektubunda da vurgulandığı gibi öğretmenlik, sıradan bir görev, belirli saatler arasında gerçekleştirilen bir iş değildir, çünkü öğretmenlik insanın tüm yaşamını kapsayan duygu dolu bir meslektir.

Öğretmen Nitelikleri

Öğretmen olmanın birçok niteliği bir arada taşıyabilmek olduğu ileri sürülebilir. Eğitimin olmazsa olmazı, öğretimin en önemli yapı taşı olan öğretmen ancak bazı özelliklere sahip olduğunda bu işlevleri yerine getirebilmektedir. Dönemlere ve şahıslara göre öğretmenden beklenen roller değişim göstermektedir.

Farabi, eğitimde iki nitelik aramaktadır. Biri doğuştan gelen nitelikler, diğeri de sonradan kazanılan niteliklerdir. Ona göre doğuştan getirilen nitelikler; beden, zekâ, bellek, güzel konuşma, öğrenme ve öğretme sevgisi, yeme içme ve kadına düşkün olmama, doğruluğu, adaleti (hakseverliği) sevme, yumuşak huylu, azim ve irade sahibi olmadır. İbn-i Sina'ya göre öğretmen, zeki, dindar, karakter geliştirmesinden anlayan, yanına kolayca yaklaşılabilinen, fakat çocuklarla pek sıkı fıkı olmayan bir kimse olmalıdır. İbn-i Sahnun'a göre öğretmen haksever (adaletli), öğrencileri arasında herhangi bir ayırım yapmayan, bütün öğrencilere aynı dikkati ve özeni göstererek onları eğitendir. Gazali'ye göre öğretmen, öğrencileri kendi çocuklarıymış gibi gören, öğüt veren ve kötü davranışları olan öğrencileri uyarandır. Binbaşoğlu'nun (2005) aktarmalarında yer alan Alâeddin Çelebi'ye göre öğretmen, dini bütün bir Müslüman olan, öfkelenen ve davranışlarından dolayı kınanan bir kimse olmayandır. Hatır için iş yapmayan ve adaletten ayrılmayıdır. Öğretmenin uyguladığı öğretim yöntemine ana babalar karışmamalı ve onu kendi yöntemi (anlayışı) ile baş başa bırakmalıdır.

Kırsakürek (2009, 20-21), öğretmenlerin, öğretim yeterliklerini en yüksek düzeyde arttıracak ve mesleklerini geliştirecek olanaklara sahip olmaları gerektiğini ifade ederek öğretmen anahtar yeterliklerini şöyle sıralamaktadır:

- Başkaları ile birlikte çalışabilmelidir.
- Bilgili, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerini iyi kullanabilmelidir.
- Toplumla ve toplum için çalışabilmelidir.
- Öğretmenler yükseköğretim veya dengi eğitim kurumlarından mezun olmalıdır.
- Öğretmen yetiştirme, uygun alan ve öğretmenlik meslekî eğitimini içermelidir.
- Öğretmen yetiştirme programları lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde olmalıdır. Böylece öğretmenlerin mesleklerinde ilerlemelerine olanak sağlanacaktır.
- Eğitimde yeni bilgilerin geliştirilmesi için “araştırma” ve “uygulama” desteklenmeli ve güçlendirilmelidir.
- Öğretmenlik mesleği, “yükseköğretimde yetiştirme” ve onu tamamlayan “meslek içinde sürekli yetiştirme” şeklinde bir bütün olarak görülmelidir.

Ihvan'üs Safa Risaleleri'nin yazarları (akt. Binbaşıoğlu,2005) öğretmenliği bir sanat olarak görmüşlerdir. Bu sanat ruhun (nefsin) sağlığı ile ilgilidir. Bunu da öğretmen, bir rehberlik anlayışı içinde yapmalıdır. Ihvan'üs Safa Risaleleri'nin yazarları bu durumu şu sözlerle özetlemektedirler: ”Bil ki nasıl baban senin bedeninin babası, onun yaradılış nedeni ve özüdür. Öyleyse ey kardeşim, Tanrı'ya sana öğretmen olarak dürüst ve bilge bir rehber vermesi için dua et”.

K. Nami Duru (1925), öğretmeni, çocuk aşkına sahip olan kişi olarak tanımlar (akt. Binbaşıoğlu, 2005). Duru bu düşüncesini “çocuğu sevmeyen kimse belki her şey olabilir; fakat, asla öğretmen olamaz” sözüyle destekler. Ayrıca öğretmenin öğreticilikten çok eğiticilik görevinin olduğunu vurgulayan Duru, öğretmen nitelikleri arasında çıkarıcı olmamak, kendini bir şeye adayış, sabır, neşe, iyi ve güzel şeylere duyarlılık, çocuk psikolojisini bilmek olduğunu belirtir.

Öğretmen Algısına İlişkin Farklı Çevrelerin Görüşleri

Gazetelerin Oluşturduğu Öğretmen Algısı

Gazete toplum içinde düzenli olarak yayınlanan, dolayısıyla hedef kitlenin hizmetine verilmiş, haber veya bilgi öğelerinin, düşünce veya kanıların, biçim ve koşullarının somutlaşmış biçimidir (Yüksel, Demiray, 1988; akt. Birsen, 2000).Gazete kitlelerin büyük bir kısmını hitap edebilen, fikirlerin ne yönde olduğunu ortaya koyabilen, ucuz fakat etkili bir kitle iletişim aracıdır. Aşağıda gazetelerde yer alan haberlere dayalı olarak oluşan öğretmen algıları örneklendirilmiştir.

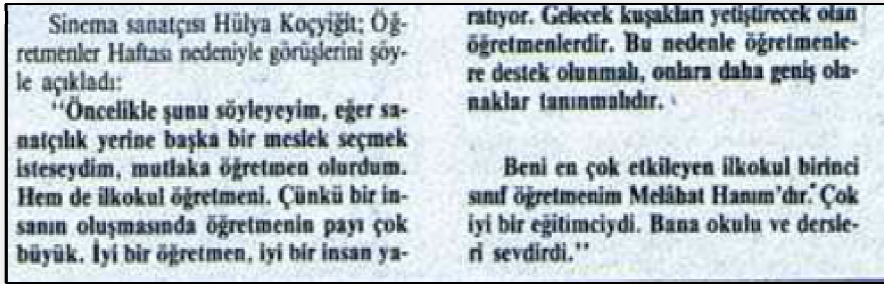
Sevilen fakat maddi zorluklar içerisindeki öğretmen. Öğretmen algısını oluşturan ve yansıtan önemli kaynaklardan biri de yazılı basın ve özellikle de gazetelerdir. Ekonomik yetersizlikten dolayı ek iş yapmaya mahkûm olan öğretmenler, geçmişten beri birçok defa yer almıştır. Resim 1’de ek iş yapmak zorunda kalan bir öğretmene ilişkin haber yer almaktadır.

Resim 1. Ek İş Yapmak Zorunda Kalan Öğretmen

Kaynak:26.11.1983,Milliyet,s.9,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/f_x2F_p8pk1rC1X4LncK4FYZkw_x3D_x3D_

Resim 1’de görülen 1983 tarihli habere göre öğretmen yaklaşık sekiz yıldır ek iş olarak bir mağazada çalışmaktadır. Öğretmen, öğretmenliğin statüsünün önceki yıllara oranla düştüğünden bahsetmektedir. Haberdeki öğretmen mesleğini çok sevdiğini ancak geçinemediğini belirtmektedir. Resim 2’deki haber de benzer bir içeriktedir.

Resim 2. Destek Olunması Gereken Öğretmen

Kaynak:23.09.1991,Milliyet,s.15,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/hBBMg9B1XiP72Ilp eCsJ_x2B_w_x3D_x3D_

Resim 2’deki haberde görüleceği gibi dönemin ünlü oyuncusu Hülya Koçyiğit oyuncu olmasaydı ilkokul öğretmeni olmak isteyeceğini belirtmektedir. Ancak sanatçı öğretmenlere destek olunması ve daha geniş olanaklar tanınması gerektiğini belirterek maddi zorluklar içindeki öğretmen algısını desteklemektedir. Resim 3’teki haber Atatürk döneminde görev yapmış bir öğretmenin dönem değerlendirmesi ile ilgilidir. İhsan Baykal’ın Atatürk’ün öğretmenlere verdiği değeri de dile getirmektedir.

İH SAN Baykal, geride bıraktığı 76 yılın 45'ini okullarda öğrencileriyle geçirdi. İlk görev yeri olan Sille İlkokulu öğretmenliğinden emekli oluncaya kadar, öğretmenlik mesleğinin geçirdiği tüm aşamaları günü gününe yaşamış İhsan Hoca...

Göreve başladığı ilk yılları, Atatürk dönemini sorduğumuzda, gözlerinin içi gülmeye başladı. Sanki o yıllara yeniden gitmişti... Yılların çökerttiği omuzları dikleşiverdi, sesi gürleşti ve heyecanlandı birden... Anlatmaya başladı:

"Öğretmen temsilcileri protokolde birinci derecede temsil edilirdi. Her zaman her yerde itibar görürlerdi. Atatürk Konya'ya her gelişinde öğretmenler derneğine uğrar, bizlerle ilgilenirdi... Ama şunu da hemen söylemek isterim, o zamandan bu zamana kadar da öğretmenliğin niteliği hayli değişti. Eğitim ve öğretim işi heyecanlı olur. Şimdiki öğretmenlere bakıyorum da, bizim o zamanki heyecanımız onlarda yok. Nedeni ekonomik, diyorlar. Hakk olabilirler. Zaten ev kirasını veremeyen, yeni bir elbise alamayan öğretmen, ne kadar idealist olursa olsun yıkılır. Bizim zamanımızda bunlar sorun olarak karşımıza çıkmıyordu.

Yıl 1926... İhsan Baykal, ilk görevinde

Resim 3. Atatürk Döneminden İhsan Öğretmen

Kaynak:25.09.1991,Milliyet,s.15,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/po91T0Gsf_x2B_H3FBXB5oeF8A_x3D_x3D_

Resim 3'te görüldüğü gibi 1926 yılında göreve başlayan İhsan Baykal önceki yılların öğretmenlerinin kalmadığını, öğretmenlik ruhunu ekonomik sıkıntıların yok etmiş olabileceğini dile getirmektedir. İhsan öğretmen ev kirasını ödeyemeyen, yeni bir elbise alamayan öğretmen ne kadar idealist olursa olsun yıkılır düşüncesini savunmaktadır. Resim 4'te bir öğretmenin yaşadığı trajikomik bir olay yer almaktadır.

ACI AMA GERÇEK... VE DE KOMİK

"Limon da satamay misun?"

ON yedi yıllık ortaokul ve lise İngilizce öğretmeni Akif Erdoğan, yıllar önce başından geçen bir olayı anlatıyor. Dört aylık kısa dönem askerliğini yapıp geldikten sonra Mersin'de Karadenizli müteahhitle karşılaşır. Müteahhit sorar:

- "Ne iş yapaysın sen?"

- "Öğretmenim."

Önce inanmaz müteahhit, "doğru dürüst bir işi" olup olmadığını sorar. Karşısındakinin salt öğretmen olduğunu anlayınca:

- "Uyy hocam! Sen çarşıda limon da satamay misun?" der ve ardından ekler: "Ne para alaysun?"

Maası öğrenince hayreti daha da artar:

- "Hoca" der, "Sen bu işi yaparsın. Sana ben üç tekerlekli arabayı vereceğim, limonu da dolduracağım. Satamazsan, para kazanamazsan gel bana. Senin zararını da ben vereceğim, kârımı da ben vereceğim!"

Lise İngilizce öğretmeni Akif Erdoğan limon satmadı, ama geçimini kurtarmak için, bir süre, hurda kâğıt alım-satımında çalışmak zorunda kaldı.

Resim 4. Limon Satması Beklenen Öğretmen

Kaynak:25.09.1991,Milliyet,s.15,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/po91T0Gsf_x2B_H3FBXB5oeF8A_x3D_x3D_

Resim 4'te görüldüğü gibi bir öğretmenin sadece öğretmenlik yapıyor olması ve aldığı maaş diğer meslek gruplarını şaşırtmaktadır ve yine öğretmen ekonomik durumunu düzeltebilmek için ek bir işte çalışmak zorunda kalmaktadır. 1991 yılında yayımlanan haber, öğretmenlerin yaşadığı ekonomik sıkıntıyı destekler niteliktedir. Resim 5'te günümüze daha yakın bir tarihte birçok dil bilmesine rağmen farklı bir işle uğraşmak zorunda kalan öğretmenin haberine yer verilmektedir.

Resim 5. Beş Dil Bilen ve Yumurta Satan Öğretmen

Kaynak:<http://www.milliyet.com.tr/5-dil-bilen-ogretmen-yumurta/ekonomi/detay/1973839/default.htm>

Resim 5'te görüldüğü gibi Türkçe, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Kürtçe bilen Suriyeli bir öğretmenin günlüğü 15 TL' ye yumurta ve tavuk satılan bir iş yerinde çalıştığı görülmektedir. Görüldüğü üzere öğretmen, mesleğini icra edememekte ve geçim sıkıntısı çekmektedir.

Şiddet gören ve şiddet uygulayan öğretmen. Zamanın getirdiği tahammülsüzlük ve öğretmenlik mesleğine karşı duyulan saygının azalması sebebiyle öğretmenler kimi zaman şiddet uygulayan, kimi zaman da şiddet gören bir konumda yer almışlardır.

Resim 6'da velisinden şiddet gören bir öğretmen haberine yer verilmektedir.

Resim 6. Veliden Şiddet Gören Öğretmen

Kaynak:<http://www.gazete365.com/asayis-haber/yenibosnada-ogretmene-dayak-2795h.html>

Resim 6'da görüldüğü gibi bir beden eğitimi öğretmeni öğrencisinin dayısı tarafından feci bir şekilde dövülmüştür. Olay öğretmenin çalıştığı okulda gerçekleşmiştir. Öğretmenin hem dayak yemiştir hem de çalıştığı kurumda küçük düşmüştür. Resim 7'de ise öğrencisine şiddet uygulayan bir öğretmenin haberine yer verilmektedir.

Kırıkkale İstiklal İlköğretim okulunda görevli öğretmen Erk [redacted] k çalmaması konusunda uyardığı 10 yaşındaki öğrencisi İsmail U'yu hastanelik edinceye kadar dövmüş. İddiaya göre öğretmen öğrencisini daha önce de aynı şekilde dövmüş.

Eğitim Haberi - 31 Ekim 2013 Perşembe - 09:26

Resim 7. Öğrencisine Şiddet Uygulayan Öğretmen

Kaynak: http://www.pusulagazetesi.net/haber-9647-vicdansiz_ogretmen.html

Resim 7’de görüldüğü gibi bir öğretmen 10 yaşındaki öğrencisini ıslık çalmaması konusunda uyarıp davranışın devam etmesi sonrası öğrencisine şiddet uygulamıştır. Habere göre aynı öğrenci daha önce de aynı öğretmen tarafından dövülmüştür. Resim 8’de öğretmen tarafından şiddet gören başka bir öğrencinin haberine yer verilmektedir.

Resim 8. Öğrencisini Darp Eden Öğretmen

Kaynak: <http://www.kocaeligazete.com/haber/gundem/24210/ogretmenler-gunu-oncesi-bu-haber-kotu-oldu.html>

Resim 8’de verilen habere göre bir öğrenci öğretmeni tarafından darp edildiğini iddia ederek savcılığa babası ile birlikte suç duyurusunda bulunmuştur. Resim 7 ve Resim 8’deki bu iki durum öğretmenlerin şiddet uyguladığı görüşünü desteklemektedir.

Taciz eden ve tacize uğrayan öğretmen. Öğretmenler zaman zaman basına taciz eden ve tacize uğrayan öğretmen olarak yansımaktadır. Öğrencilerin emanet edildiği öğrencilerin taciz edildiği, özveriyle çalışan öğretmenlerin tacize uğradığı haberleri öğretmenlik algısına zarar vermektedir. Resim 9’da bu konuyla ilgili bir habere yer verilmektedir.

Resim 9. Taciz Eden Öğretmen

Kaynak: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/28243487.asp>

Resim 9’da okulundaki müdür yardımcısının tacizine uğrayan öğrencinin yaşananları anlatıp, öğretmenin tutuklanmasının ardından okul arkadaşları tarafından

dışlanmasından bahsedilmektedir. Resim 10'da tecavüze uğrayan bir öğretmenin haberine yer verilmiştir.

Ağrı'da Tecavüze Uğrayan Kadın İntihara Teşebbüs Etti

Ağrı Güncel'den Dondurmacı "Tecavüze uğrayan öğretmenin intihar girişiminde bulunduğunu, yoğun bakımda olduğunu" aktardı. Eğitim-Sen bir basın açıklamasıyla olayı protesto etti.

Resim 10. Tecavüze Uğrayan Öğretmen

Kaynak: <http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/106050-agri-da-tecavuze-ugrayan-kadin-intihara-tesebbus-etti>

Resim 10'dan da görülebileceği gibi Ağrı'da bir öğretmen tecavüze uğramış, yoğun bakıma alınmış ve ardından intihar girişimde bulunmuştur. Öğretmenin bulunduğu ili bu olaydan sonra öğretmenlerin tercih etmeyeceği kaygısıyla haber hakkında ayrıntılı bilgi vermekten kaçınılmıştır.

Ya öğretmenler gelmek istemezse?

Ağrı Güncel gazetesinden **İbrahim Hakkı Dondurmacı** "Öğretmenin yoğun bakımında olduğunu, zanlıların tutuklu olduğunu" söyledi.

Dondurmacı'yı bu konuda bilgi vermeye ikna etmek zor oldu. Ağrı'lı gazeteci "Haberini kendi gazetesinde de basmadığını, memleketini düşünmek zorunda olduğunu, Ağrı'nın 'terör' olmadığı zamanlarda bile 'terörle' birlikte anıldığını, bu olayın üzerine kentlerine genç öğretmenlerin gelmek istemeyeceğini" söyledi.

Resim 11'de de benzer bir habere yer verilmektedir.

Derik'te Tacize Uğrayan Öğretmen ve Öğrenciye Öğretmenlerden Destek

Mardin'in Derik İlçesinde Görev Yapan Öğretmenler, Bir Bayan Öğretmen ve Bir Kız Öğrenciye Yönelik Taciz Girişimini Protesto Etti.

Resim 11. Tacize Uğrayan Öğretmen Ve Öğrenciye Destek

Kaynak:<http://www.sondakika.com/haber-derik-te-tacize-ugrayan-ogretmen-ve-ogrenciye/>

Resim 11'de yer verildiği gibi taciz girişiminde bulunulan bir bayan öğretmen ile bir kız öğrenciye yönelik taciz girişimi protesto edilmiştir. Bu haber de öğretmenlerin tacize uğradığını desteklemektedir.

Atanamayan öğretmen. Toplumda öğretmen olmak isteyen kesim, basında atanamayan öğretmen başlığı altında geniş bir yer bulmaktadır. Kimi zaman cami önünde yem bekleyen güvercinlere benzetilen öğretmenler atanamadıklarında psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar. Resim 12'de atanamayan öğretmenlerin intiharı düşünmesi ile ilgili bir habere yer verilmektedir.

Resim 12. Atanamayan Öğretmenler

Kaynak: <http://www.ilgazetesi.com.tr/2014/02/24/atanamayan-ogretmenler-intihari-dusunuyor-2/0207315/>

Resim 12’de görüldüğü gibi atanamayan öğretmenlere yönelik yapılan bir araştırma sonucu, öğretmenlerin %38’lik kısmı atanamayıp intiharı düşünmektedir. Resim 13 ise atanamayan öğretmenlerin İzlanda’nın nüfusundan fazla olduğu ile ilgilidir.

Atanamayan Öğretmen Sayımız İzlanda'nın Nüfusundan Fazla!

Ak Parti Hükümetinin sayıları İzlanda'nın nüfusunu aşan 'Atanamayan Öğretmenler' sorununu izlediği öğretmen atama ve istihdam politikalarıyla çözmesinin mümkün görünmediğini söyleyen Demokrat Eğitimciler Sendikası (DES) Genel Başkanı Gürkan Avcı, hükümetin atanamayan öğretmen sorununun çözümüne yönelik çalışmalarının yetersiz kaldığını, acil önlemler alınmadığı takdirde atanamayan öğretmen sayısının 3 yıl sonra Lüksemburg'un nüfusunu geçeceğini ve bu sorunun Türkiye'nin içinden çıkamayacağı bir hal almasına neden olacağını söyledi.

Resim 13. Atanamayan Öğretmen Sayısı

Kaynak:<http://www.kamuajans.com/atanmayan-ogretmenler/haber/atanamayan-ogretmen-sayimiz-izlandanin-nufusundan-fazla-427245.html>

Resim 13’den anlaşılacağı gibi 2014 yılında 350 000’i bulan atanamayan öğretmenlerin sayıları her yıl artmaktadır. İzlanda’nın 2013 nüfusunun 213 002 olduğu düşünülürse habere göre atanamayan öğretmenlerle bir adanın nüfusunun yakın olduğu görülmektedir. Resim 14’te dönemin milli eğitim bakanı tarafından cami önünde yem bekleyen güvercinlere benzetilen öğretmenlerin haberine yer verilmektedir.

Resim 14. Cami Önünde Yem Bekleyen Güvercin Öğretmen

Kaynak: <http://www.ogretmenx.com/genel/bakan-dincer-atanamayan-ogretmenleri-guvercine-benzetti-h13380.html#.VmPweYmLTIU>

2012 yılında gündemde yer alan bu habere göre dönemin milli eğitim bakanı Ömer Dincer tarafından öğretmenleri cami önünde yem bekleyen güvercinlere benzetilmiştir. Öğretmenler tarafından çok fazla tepki gören bu haberden sonra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından haberin çarpıtılmış olduğu, bakanın özel sektör ile kamu arasındaki rekabeti anlatmak için bu sözleri sarf ettiğini açıklamıştır. Böylesi bir haberin öğretmenler ile bakanın arasını bozmak için yapıldığı dile getirilmiştir. Resim 15'da atanamayıp intihar eden bir öğretmenin haberine yer verilmiştir.

Resim 15. İntihar Eden Öğretmenler

Kaynak: <http://www.ulusalkanal.com.tr/gundem/8-yildir-atanamayan-ogretmen-intihar-etti-h17270.html>

Resim 15'de görüldüğü gibi bir öğretmen 8 yıldır atanamayıp intihar etmiştir. Bu haberler öğretmenlerin atanamama sürecinin uzun olduğunu ve öğretmenlerin atanamadığını destekler niteliktedir.

Başarılı öğretmen. Öğretmenler sınavlarda başarı elde eden öğrencileriyle zaman zaman basında yer almaktadır. Proje geliştiren ve görevini başarıyla yerine getiren öğretmenlerin plaket ve belgelerle ödüllendirilişi haberlere konu olabilmektedir. Resim 16'de ödüllendirilen bir öğretmenin haberine yer verilmiştir.

BAŞARILI ÖĞRETMEN ÖDÜLENDİRİLDİ

19 Mayıs İlçesi'nde sınavlarda öğrencilerin din derslerindeki üstün başarıları ile ilde ilk on okul arasına yerleşen Kuşkayası Ortaokulu oldu.

Eğitim Haberi - 11 Şubat 2015 Çarşamba - 09:39

Kuşkayası Ortaokulu Müdür Yardımcısı Salih Gülen; "Kuşkayası Ortaokulu bu başarısı ile ilçemizde birinci oldu. Okul Müdürü Ahmet Yılmaz, Din Kültürü Öğretmeni Rukiye Şenocak'ı bu başarının mimarı olarak plaketle onurlandırdı.

Öğretmenimizi tebrik eder başarılarının devamını dileriz" dedi.

Resim 16. Ödüllendirilen Öğretmen

Kaynak: <http://www.19mayisgazetesi.com/haber-5342-basarili-ogretmen-odullendirildi.html>

Resim 16'da görüldüğü gibi okulda din kültürü dersinde başarı gösteren öğrencilerin öğretmeni okul müdürü tarafından plaketle ödüllendirilmiştir. Resim 17'de başarıları teşekkür belgesi ile ödüllendirilen öğretmenlerin haberine yer verilmiştir.

Başarılı öğretmenlere 'Teşekkür Belgesi'

12 Haziran 2010 •

Türkiye genelinde, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı(EARGED) tarafından düzenlenen ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerine yönelik 'Bu Benim Eserim' Matematik ve Fen Bilimleri proje çalışmasına ilimizden 102 proje katıldı. Proje kapsamında başarılı olan okul danışman öğretmenlerine Milli Eğitim Müdürü Mehmet Peker tarafından 'Teşekkür Belgesi' verildi.

Resim 17. Teşekkür Belgesi İle Ödüllendirilen Öğretmenler

Kaynak: <http://www.ilgazetesi.com.tr/2010/06/12/basarili-ogretmenlere-%E2%80%98teşekkür-belgesi%E2%80%99/044416/>

Resim 17’de görüldüğü gibi proje geliştiren ve başarılı olan öğretmenler il milli eğitim müdürü tarafından teşekkür belgesi ile ödüllendirilmiştir. Resim 18’de Küresel Öğretmen Ödülü’ne aday gösterilen bir öğretmenin haberine yer verilmektedir.

Eğitim alanında projeler geliştirmek amacıyla kurulan ve eski ABD Başkanı Bill Clinton'un onursal başkanı olduğu Varkey Gems Vakfı'nın "Küresel Öğretmen Ödülü"ne sınıf öğretmeni Dilek Livaneli de aday gösterildi.

Resim 18. Küresel Öğretmen Ödülü’ne Aday Öğretmen

Kaynak: <http://www.haberexen.com/samsunlu-dilek-ogretmen-kuresel-ogretmen-odulune-aday-vakfin-onursal-baskani-bil-812713h.htm>

Resim 18’de görüldüğü gibi Türk bir öğretmen Küresel Öğretmen Ödülü’ne aday gösterilmiştir. Haberler öğretmenlerin çeşitli yollarla ödüllendirildiğini göstermektedir.

Gazetelerde yer alan haberlerden de anlaşılacağı üzere öğretmenler başarılarıyla, olumsuz davranışlarıyla ve yaşadıkları sıkıntılarla tanınmaktadırlar. Aldıkları ödüller ve başarılarıyla ön plana çıkan öğretmenlerin yoğunluğu, olumsuzluk yaşayan öğretmenlerin yoğunluğundan az olsa da öğretmenler gazetelerin gündeminde sıkça yer almaktadırlar.

a) Romanlarla Oluşan Öğretmen Algısı

Çalığışu romanındaki öğretmen algısı. Güntekin, (2010) *Çalığışu* romanında anne babasını erken yaşta kaybetmiş, Fransız mektebinde okumuş, İstanbul terbiyesi almış, içli, iradeli ve kültürlü bir öğretmenden bahsetmektedir. Romandaki öğretmen Anadolu’da öğretmenlik yapmakta ve güzelliği ile dikkat çekmektedir. Öğretmen çalığışu ismini okul yıllarındaki hareketli davranışlarından almaktadır.

Güntekin’in romanında öğretmenin hareketli, güzel, kültürlü, duygusal, iradeli ve anne babasını kaybettiği için mahzun olarak betimlendiği ileri sürülebilir.

İlk öğretmen romanındaki öğretmen algısı. İlk Öğretmen romanında olaylar bir köy öğretmeni olan Duyşen ile öğrencisi Süleymanova arasında geçmektedir. Duyşen bir köye sırtında asker kaputuyla gelir ve burada çocukları okutması gerektiğini köy halkına anlatır. Her gün çocukları evlerinden toplayan Duyşen birçok fedakârlıkla köy çocuklarına bir şeyler öğretme çabasına girer. Öğrencisi Süleymanova’nın okuması için çok çalışın, onu erken yaşta evlendirmelerine jandarmaları yanına alıp karşı çıkan Duyşen bir şekilde Süleymanova’nın okumasını sağlar. Süleymanova felsefe profesörü olur ve yıllar sonra köye okul açılışına davet edilir. Köye gelen Süleymanova büyük ilgiyle karşılanır ve köyde köyün telgrafçılığını bile yapan eski öğretmen Duyşen’in telgraf getirmesiyle tedirgin olur ve köyü terk eder. Daha sonra asıl ilginin Duyşen’e gösterilmesi ve okula da Duyşen’in Okulu isminin verilmesi gerektiğini ifade eden bir mektup yazar.

Aytmatov'un, (2013) *İlk Öğretmen* romanında öğretmeni fedakar, cefakar ve duygulu olarak betimlediği söylenebilir. Kalfa (2013), çalışmasında romanı şu şekilde özetlemektedir:

İlk Öğretmen romanındaki Öğretmen Düşen için idealist öğretmen tanımlaması yapılabilir. Öğretmen Düşen'in tek ülküsü Kırgız çocuklarının okuması, cahil kalmamasıdır. Bunun için hiçbir fedakârlıktan çekinmez. Düşen [...] gücünün yettiği her işi, her safhada yapmaya çalışır (Kolcu, 2008 akt. Kalfa, 2013). Düşen bütün öğrencilerine de aşka varan tutkuyla bağlıdır. Bir gece tipi ve kurtlara rağmen öğrencilerine söz verdiği için atıyla şehirden köye dönmesi de bu aşkla açıklanabilir (Yılmaz 2007). Öğrencileri de ona büyük bir sevgi beslemektedirler. Öğrencilerin şu sözleri; "Öğretmenimizi çok severdik. Onun insanlığı, güzel düşünceleri, geleceğimiz hakkında kurduğu hayaller çok etkiliyordu bizi. Çocuktuk ama onun değerini anlıyorduk (Aytmatov 2005)" bunu destekler niteliktedir. Her öğrencisi büyüüp yeşerecek bir fidandır Düşen için.

Acımak romanındaki öğretmen algısı. Kitabın ana kahramanı Zehra okulun başöğretmenidir. Yeni eğitim öğretimin bütün gereklerini yerine getirmektedir, öğrencilerle bire bir ilgilenmektedir; fakat öğrencilerin yaptıkları yanlışları asla affetmemektedir. İçinde hiç acıma duygusu hissetmemektedir. Roman Öğretmen Zehra'nın acımayı öğrenme sürecini konu almaktadır.

Güntekin'in romanında (2009) öğretmenin ilgili, disiplinli fakat sert olarak betimlendiği ileri sürülebilir.

Tatarcık romanındaki öğretmen algısı. Tatarcık romanında 18 yaşında Kandilli Kız Lisesi'ni birinci olarak bitiren, daha sonraki öğrenimini Arnavut köy Kız Koleji'nde devam ettiren, yılsonunda İngilizce Öğretmenliği sınavına girip kazanan başarılı bir öğretmenin hikayesi konu olarak işlenmektedir. Roman kahramanının öğretmen olduktan sonra ailesinin ekonomik durumunun düzelmesinden bahsedilmektedir.

Adıvar'ın, (2009) bu romanda öğretmeni çalışkan, zeki, kendi ayaklarının üzerinde durabilen örnek bir kadın modeli olarak betimlediği söylenebilir.

Yeşil gece romanındaki öğretmen algısı. Romanın ana kahramanı Şahin Bey tayini İstanbul'a çıktığı halde taşrada görev yapmayı seçen, cahil ve sefalet içindeki köylülerle her türlü zorluğa göğüs gererken köyün düşmanlar tarafından işgal edilmesiyle hayatı değişen bir öğretmendir. Romanda asıl amacı istihbarat anlamında Türk askerine yardım etmek iken köylü tarafından yanlış anlaşılıp Ankara'ya dönmek zorunda kalan bir öğretmen konu edilmektedir.

Güntekin'in, (2010) bu romanında vefakar ve cesur bir öğretmen algısı oluşturduğu görülmektedir.

Savaşçı romanındaki öğretmen algısı. Savaşçı romanında öğretmenlik mesleğini büyük bir istekle tercih eden fakat ilerleyen dönemlerde böyle bir meslek tercihinde bulunduğu için kendini aptal gibi hissettiğini belirterek Doğan Cüceloğlu'ndan yardım isteyen Arif Öğretmen'den bahsedilmektedir.

Cüceloğlu'nun (2005), romanında öğretmeni çabalayan, anlamak isteyen, yapmak isteyen, destek bulamayan ve yalnız olarak betimlediği ileri sürülebilir.

Romanlarda yer verilen bilgilerden de anlaşılacağı gibi öğretmenlerin romanlarda genellikle vefakâr, cefakâr, çalışkan, özverili, inceleyen, araştıran ve sorgulayan kimlikleriyle ön plana çıkmaktadırlar.

Televizyon Programlarıyla Oluşan Öğretmen Algısı

Öğretmenler zaman zaman takip edilen televizyon programlarında yer almıştır. Öğretmenler bu programlarda daha çok olumsuz durumlarla gündeme yansımıştır. Resim 23'de Serap Ezgü İle Yeniden Başlayalım programında yer alan öğretmene yer verilmiştir.

Resim 19. Serap Ezgü'nün Programı, Öğrencisini Kaçıran Öğretmen

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=1jTGv2xP2Xw>

Resim 19'da görüldüğü gibi Sakarya'nın Söğütlü ilçesinde bir ilköğretim okulunda görev yapan ve 14 yaşındaki öğrencisini kaçıran öğretmen 2014 yılında tam 115 gün gündemde kalmıştır. Başbakan'ın bile bu konu hakkında talimat verdiği olay Türkiye'nin her kesimi tarafından yoğun ilgiyle takip edilmiştir. Resim 20'de Fatih Altaylı İle Teke Tek Programında yer alan öğretmen imajına yer verilmiştir.

Resim 20. Teke Tek Programındaki Öğretmen İmajı

Kaynak: <http://www.haberturk.com/video/tv/izle/fatih-altayli-ile-teke-tek-2-26022014/112078>

26 Şubat 2014'te Fatih Altaylı'nın *Teke Tek* programına katılan dönemin milli eğitim bakanı Nabi Avcı sorulan sorular üzerine bazı açıklamalarda bulunmuştur. Dershaneler konusu, Sınav sistemi, YGS skandalı, Tabletler, Açık Lise, KPSS Sınavı, 40 yaşındaki Öğretmenler, Okul Mescitleri konularında bilgi veren bakan tabletler konusu konuşulurken "Öğretmenler öğrencilere madara olmasınlar diye onları eğitiyoruz" ifadesi kullanılmıştır. Resim 21'de Balçiçek İter İle Söz Sende programına konu olan bir öğretmene yer verilmiştir.

Resim 21. Bebeğini Ölüme Terk Eden Öğretmen

Kaynak: <http://8gunhaber.com/haber/9628/ben-bebegimi-terk-etmedim-arkadasa-emanet-biraktim.html>

Şubat 2014'te Türkiye'nin canavar anne olarak adlandırdığı Seçil Müge Doğanay, Balçiçek İter'in sorularına verdiği cevaplarla uzun süre gündemde kalmıştır. Gölcük'te bir ilkokulda sınıf öğretmeni olan Seçil Müge Doğanay gayrimeşru bebeğini 9 günlük bayram tatilinde evde yalnız bırakıp bu şekilde bebeğini ölüme terk etmesiyle tanınmaktadır. Resim 22'de Enver Aysever ile Aykırı Sorular programındaki öğretmen imajına yer verilmektedir.

Resim 22. Enver Aysever İle Aykırı Sorular'da Öğretmen İmajı

Kaynak: <http://www.ensonhaber.com/enver-ayseverin-iliginc-ogretmen-cikisi-2012-09-04.html>

Aykırı sorular adlı programın sunucusu Enver Aysever 2012 yılının eylül ayında yaptığı öğretmen ve eğitim sistemi konulu ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Yaşar Özden'in konuk olduğu programında "Atanmışı da atanamayanı da isyanda bu kadar dertli bir mesleği neden yapmak ister insanlar" ve "Madem dertli işi niye yapıyorsunuz bu işi" değerlendirmeleriyle öğretmen imajına farklı bir boyut kazandırmıştır.

Televizyon programlarında oluşturulan öğretmen imajlarında da görüldüğü gibi öğretmenler televizyon ekranlarında yaptıkları olumsuz davranışlarla yer almaktadırlar. Kimi zaman kaçırdığı bir öğrenci ile kimi zaman da bebeğini ölüme terk edebilen öğretmenler günlerce gündemde kalmaktadırlar.

Metafor Kavramı ve Öğretmen Metaforları

Metafor ne bir sözü farklı anlatma sanatı denecek kadar sınırlı, ne de bir kavramı farklı açıklamak kadar basittir. Metaforlar günlük hayatta kullandığımız dili sadece süslemeye yönelik bir söz sanatı da değildir. Metaforların insan hayatındaki önemi bundan çok daha fazlasını kapsar (Saban, 2008). "Metaforlar, kişilerin algılarını açığa çıkartmada ve anlamada paha biçilmez araçlardır" (Hansen, 2004). "Bir metafor, bir olguda neyi ayırt etmemiz gerektiğini saptar ve eş zamanlı bir şekilde bu olguyu daha geniş açıdan görmemizi sağlar" (Arnett, 1999).

Shuell'e göre (1990), "eğer bir resim 1000 kelimeye bedelse, bir metafor da 1000 resme bedeldir; çünkü, bir resim sadece statik bir imge sunarken, bir metafor bir olgu hakkında düşünmek için zihinsel bir çerçeve sunmaktadır" (akt. Aydoğdu, 2008). Fretzin (2001) metaforları kullanmanın avantajlarını şu şekilde sıralar:

- 1- Kavramsal değişim ile öğrenme için çok faydalı araçlardır
- 2- Gerçek dünyadaki benzerliklere işaret ederek soyut şeylerin anlaşılmasını ve görselleştirilmesini sağlarlar
- 3- Öğrencilerin ilgilerini çekerek motivasyonel bir etki yapabilirler
- 4- Öğretmenleri, öğrencilerin önceki bilgilerini dikkate almaya zorlarlar ve daha önceki konularla ilgili öğrenmelerdeki muhtemel yanlış anlamaların ortaya çıkmasını sağlarlar (s. 3).

Metaforlar sayesinde beyin imgelemede zorluk yaşadığı birçok kavramı kolaylıkla anlatabilir. Metafor bir şeyin ya da görüşün olması mümkün olmayan başka bir şeye bağlanması ile oluşur, böylelikle iki düşünce tarzı yer değiştirebilir. Metaforlar, sol beynin doğrusal işlevlerinin göz ardı ettiği ardışık düşünme olasılıklarının kullanılıp, sağ beyinde fikirlerin sentezlenmesini sağlarlar (Heidorn, 2001). Morgan'a göre metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza sinen bir düşünce biçimi ve bir görme biçimi anlamına gelir. Bir kavramı metaforlar yardımıyla çok farklı şekilde ifade etmek mümkündür Mesela Morgan, örgütlerin doğasını anlamada ve açıklamada sekiz farklı metafordan yararlanmaktadır:

1. Makine olarak örgütler (örneğin, bu tarz düşünce biçiminin bürokratik örgütlerin gelişimini nasıl beslediği),
2. Organizma veya canlı sistemler olarak örgütler (örneğin, belli örgüt türlerinin belli çevre koşullarına nasıl daha iyi uyum sağladığı),
3. Beyin olarak örgütler (örneğin, öğrenen bir örgütün nasıl gerçekleştirebileceği),
4. Kültür olarak örgütler (örneğin, örgütlerdeki değerlerin, fikirlerin veya normların örgütsel yaşamı yönlendiren ortak anlam modelleri olarak nasıl oluştuğu),

5. Politik sistem olarak örgütler (örneğin, örgütsel faaliyetleri şekillendiren farklı çıkarlar, çatışmalar ya da iktidar oyunlarının bir örgütü nasıl etkilediği),
6. Ruhların hapishanesi olarak örgütler (örneğin, insanların kendi bilinçaltı yaşamlarının kapanına nasıl kısıtıldıkları),
7. Akış ve dönüşüm olarak örgütler (örneğin, diyalektik mantığın modern bir örgüt oluşturmada nasıl etkili olduğu) ve
8. Tahakküm araçları olarak örgütler (örneğin, örgütlerin kendi amaçlarına ulaşmak için insanları nasıl kullandığı (akt. Saban, 2004)).

Yukarıdaki maddelerden de anlaşılacağı gibi metaforlar bir kavramı çok yönlü açıklayabilmemizi sağlarlar. Sadece örgüt kelimesi tüm bu yan anlamları anlatamazken metaforların anlatım zenginliği sağladığı ileri sürülebilir. Metaforun esası bir şeyi başka bir şeyin bakış açısı ile anlamak ve tecrübe etmektir (Lakoff ve Johnson, 1980, s. 5). Saban (2004), bir çalışmasında Boostrom'un "öğretim hakkında bir metafor kullanmak, mutlaka öğretimi o metaforun öngördüğü şekilde gerçekleştirmek değil, öğretim hakkında tartışmak olarak düşünülmelidir" sözünden hareketle, öğretmenlik mesleğini başka mesleklerle karşılaştırmanın veya öğretmenlerin rollerini profesyonellerin rolleriyle kıyaslamının öğretmenlik mesleğini daha iyi anlamak için fayda sağladığını düşünmektedir.

Metaforlar olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biridir. Metaforlar, bireylerin kişisel tecrübelerine anlam vermeleri bakımından, aynı zamanda, "tecrübelerin dili" olarak da tanımlanmaktadır (Miller, 1987; akt. Saban, 2004). "Metaforların kullanılmadığı disiplin yok gibidir. Yaşamdaki metaforlar, örgütlerin ve mesleki grupların gelişimsel sürecini açıklamak için kullanılabilir (Cameron ve Whetten, 1983; Hasenfeld ve Schmid, 1989; akt. Semerci, 2007). Çelikten'e göre (2006), öğretmenler metaforları etkili öğretim yapmak adına, sınıf içi faaliyetlerini geliştirmek ve değiştirmek için kullanabilirler.

Sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinde metaforlar üzerine veya metaforları kullanarak yapılan çalışmalar son yıllarda oldukça artmıştır. Metaforlar üzerinde yapılan çalışmalarda artışta bu olgunun, bireylerin dünyalarını anlamlandırma ve

yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme aracı olmasının etkisi büyüktür (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Ortony'nin "methaphor and thought" isimli kitabı, metafor araştırması konusunda dünyaca ünlüdür. Kitabın 1979 basımı filozofi, dilbilimi, psikoloji ve politika bilimlerinden önemli bilim adamlarının katkılarını içeren metafora ithaf edilen ilk disiplinler arası çalışmadır (Gibbs, 2008; akt. Kocabaş ve Özdemir, 2010).

Çelikten (2005) öğretmen metaforlarını kültür bağlamında ele aldığı çalışmada öğretmenlerin arkadaş, sıkı otorite, anne-baba, bahçıvan, inci istiridyesi ve doktor metaforlarıyla betimlendiğini tespit etmiştir. Bu çalışmada hem arkadaş hem de sıkı otorite metaforlarının elde edilmesi öğretmene bakışın oldukça farklılaşabildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca anne-baba metaforları da Türk kültürünün paternalist özelliklerinin çalışmaya yansımalarını göstermektedir.

Cerit (2008) öğretmen, öğrenci ve okul yöneticilerinin sahip olduğu öğretmen metaforlarını ele aldığı çalışmada öğretmenlerin, bilgi kaynağı ve dağıtıcısı, anne/baba, arkadaş, rehber ve çevresini aydınlatan kişi metaforlarıyla betimlendiğini tespit etmiştir. Ayrıca çalışmada öğretmenin bahçıvan, otoriter kişi, bakıcı, gardiyan, yıkıcı ve zarar verici kişi metaforlarının tercih edilmediği tespit edilmiştir. Bu çalışma öğretmen algısının olumlu metaforlarla dile getirildiğini göstermektedir.

Yılmaz, Göçen ve Yılmaz (2013) öğretmen adaylarının öğretmen algısını ele aldığı çalışmada öğretmenlerin, anne-baba, aile, bahçıvan, rehber, ışık, çoban gibi metaforlarla betimlendiğini tespit etmiştir. Öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar şekillendirici, yol gösterici, bilgi kaynağı, statüsüz, esnek, model ve kutsal bir iş yapan öğretmen kategorileri altında toplanmıştır. Bu çalışma yine öğretmen algısının farklılaşabildiğini göstermektedir.

Saban (2004) giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen algısını ele aldığı ampirik (deneye dayalı) çalışmada deneklerin büyük bir çoğunluğunun öğretmeni bahçıvan metaforuyla betimlediğini tespit etmiştir. Bir denek "öğretmen bahçıvana benzer; çünkü bahçıvan yetiştirdiği fidanlarla ayrı ayrı ilgilenir. Fidanların büyümesi için elverişli bütün şartları bilir ve onlara gereken bütün özen ve itina gösterir. Eğer bunun tersine tüm fidanları aynı görüp hepsini aynı şartlarda yetiştirmeye çalışırsa belli bir fidan türü büyürken diğerlerinin kuruyup yok olmasına neden olur" (s. 148)

açıklamasına yer vermiştir. Bu araştırma öğretmen algısının geniş gir grupta, benzer olabileceğini göstermektedir.

Yönetim Kavramı ve Okul Yönetimi

Yönetim, belli bir amacın gerçekleştirilmesi için bireylerin işbirliği yapmalarıdır. Bu anlamda yönetim, örgütlenmenin yanında örgütün işlerliğini sağlayacak her türlü yönetsel etkinlikleri yani kaynakların bir araya getirilmesini, eşgüdüm sağlanmasını izlenecek yöntemleri ve denetimi içine alır. Yönetim bu anlamı ile evrensel; hem kamu kesimi hem özel kesim için geçerlidir. Yönetim evrensel bir araçtır. Yönetim bir fizyolojidir. Yönetim bir süreçtir. Bu bağlamda, yönetim kişilerin çabalarıyla, amaçların başarıma sürecidir (Gözübüyük, 1983, s. 1).

Başaran (2000), medeniyetler geliştikçe ve toplum hayatını kolaylaştıracak hedeflere ulaşmak için çaba sarf edildikçe, yönetim kavramının farklı boyutlar kazandığını belirtmektedir. Dolayısıyla eski medeniyetlerle günümüz medeniyetleri arasında farklı yönetim tanımlamaları ortaya çıkmıştır. Tanımlamaların farklı olmasının birinci nedeni yönetimi tanımlayanların yönetim biçimine ilişkin düşüncelerinin farklı olmasıdır. İkinci nedeni ise, yönetilen örgütlerde amaçların değişik olmasıdır (s. 15). Çeşitli yönetim tanımlarına bakıldığında ekonomistler yönetimi üretim fonksiyonlarından biri olarak görmektedir. Siyasal bilimciler de yönetimi, yöneten ve yönetilenden oluşan bir otorite olarak tanımlamaktadır. Toplum bilimcileri ise yönetimi bir sınıf ve saygınlık sistemi olarak ifade etmektedir (Koçel, 2007, s. 12).

Yönetim kalabalığı organizasyona, insan çabasını performansa çevirir. Yönetim amacına uygun bir şekilde işliyorsa kaynak yönetimi ile yönetici arasında anlamlı bir iletişim var demektir. Örgütsel başarı birey uğraşlarında sağlanan eş güdümlerle paraleldir. Yönetimin en temel özelliği ise başarıyı kendi çabasının yanı sıra büyük ölçüde astlar, müşteriler, meslektaşlar gibi unsurlara bağlı olarak gerçekleştirmesidir (Koçel, 1989, Pfeffer, 1992; Drucker, 1998; akt. Aslanargun, 2009). Yönetim; iki ya da daha fazla insanın, bir amaç doğrultusunda bir araya gelip bir küme oluşturmaları durumunda ortaya çıkan bir ifadedir. Kümeyi oluşturan üyeler, küme amaçlarını kendi bireysel amaçlarının üstünde tutmak zorundadırlar. Bu süreçte yönetim gereksinmesi ortaya çıkmaya başlar. Yönetim, küme amaçları doğrultusunda, küme üyelerini yönlendirmeyi ve onların çabalarını eyleme dönüştürmeyi sağlamaktadır (Ergun ve Polatoğlu, 1988,

s.3). Yönetim, eğitim alanında farklılık göstermektedir çünkü eğitim sisteminin girdisi, işlediği varlık ve çıktısı insandır. Eğitim sistemi ve eğitim yönetimi kavramları eğitimin bütünü ile ilgilidir. Eğitim yönetiminin amacı sistemi bütün olarak çözümlenme ve birleştirmektir (Taymaz, 2011, s. 22).

Taymaz'a göre (2011), okul yönetiminin asıl görevi okulu saptanmış amaçlarına uygun olarak yaşatmak ve gelişimini sağlamaktır. Bir okulun amaçlarına ulaşması için yerine getirilmesi gereken hizmetler ve işler görevleri oluşturur (s. 57). Okul yönetiminin görevi okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak, okulu amaçlarına uygun şekilde yaşatmaktır (Bursalıoğlu, 2011, s. 6). Balcı'ya göre (2005), okul yönetiminin konusu, eğitim yönetiminin genel kavram ve süreçlerinin okul düzeyinde uygulanmasıdır. Okul yönetimi ile bir okulun amaç ve politikalarını gerçekleştirmek üzere madde ve insan kaynakları örgütlenir, eşgüdümленir ve yönlendirilir.

Okul yönetim alt sisteminin görevi, okulla ilgili kararları vermek, çalışmalarını planlamak, örgütsel yapıyı kurmak, koordinasyon, denetim, değerlendirme gibi yönetim süreçleri kapsamında yer alan faaliyetleri gerçekleştirmektir. Okul yöneticisi ise mevzuatın kendisine verdiği yetkiyle bu amaçları gerçekleştirmek için çaba sarf eden kişidir (Özden, 2005, s. 108). Okul yöneticisi milli eğitimin temel ilkelerine bağlı olarak, milli eğitimin genel amaçlarını gerçekleştirmek üzere gerekli insan ve madde kaynaklarını sağlar, alınan kararlar ve hazırlanan planlar doğrultusunda yönetir (Taymaz, 2011, s. 87).

Okul yöneticisinin imajı 1980'lerden beri "kapı bekçisi" olmaktan "öğretim lideri" olmaya doğru değişme göstermiştir (Balcı, 2002, s. 116). Baykal (1974), yöneticilerin sahip olması gereken özellikleri şöyle sıralamıştır:

- Yönetici insanları sevmelidir.
- Haberleşme konusunda yetenekli olmalıdır.
- Sezgi ve anlayışını kullanarak astlarının gereksinimlerini görmeli ve bunlara cevap verebilmeli onların güvenlerini kazanmalıdır.
- Kuvvetli yönlerinin yanı sıra kusur ve eksikliklerini de bilmeli, astlarını olumlu yönde teşvik etmelidir. Ayrıca örgütün amaçları doğrultusunda, geleceğe yönelik planlar yapmalı ve karar verebilmelidir.

- Aldığı kararlarda objektif davranmalıdır. Sorunları planlayıp, mantıklı davranabilmelidir. Gerektiğinde hoşgörülü olmalıdır.
- İnandığı konuları cesaretle savunup, gerektiğinde risk alabilmelidir.
- Örgütü iyi bir şekilde yönetebilmesi için teknik bilgi ve yeteneğe sahip olmalıdır.
- Dinamik olmalı, değişiklik ve yeniliklere uyum sağlayabilmelidir.
- Olayları geniş açıdan düşünebilmelidir. Açık fikirli olmalıdır (akt. Yıldırım, 2002).

Maddelerden de anlaşılacağı gibi okul yöneticisinin sevgi dolu, yetenekli, güvenilir, teşvik edici, hoş görülü, dinamik, uyumlu ve geniş bir bakış açısına sahip olması beklenmektedir. Taymaz'a göre (1987), okul yöneticisinin görevleri yönetmeliklerde görüldüğü gibi liste halinde sıralanabilir, yapacağı işlerin yer ve zamanı belirlenebilir, çalışma takvimi ve planı hazırlanabilir. Ancak yönettiği okulda beklenmedik anda karşılaşılan sorunlara çözüm yolları bulmak, kurumun amaç ve politikasına uygun olarak çözmekle yükümlüdür. Bu nedenle her an yönetici olarak bulunmak ve davranış göstermek zorundadır (s. 135). Erdoğan'a göre (2014), okul yöneticisinin görev ve sorumlulukları başarılı bir şekilde yapması için okulu bir roller sistemi olarak görmesi gerekir ve davranışlarını diğer personelin beklentilerini de göz önüne alarak ayarlamalıdır. Ayrıca okul yöneticisinin donanımlı ve istekli olması başarıyı artıran etmenlerdendir. Yönetim, örgütü amacına ulaştırmak için elde bulunan bütün kaynakları ve imkânları en iyi biçimde kullanma bilimi ve sanatıdır. Atasavun'a göre (1994), insanların yönetilmesi çok yönlü ve zor bir iştir ve yönetim yeterliği gerekir. Özellikle eğitim kurumlarında yöneticinin görevi insanları etkileyebilmek, onlarla iyi ilişkiler kurarak istenilen amaca ulaşabilmektir. Bunun için yöneticinin hem iyi bir eğitim alması hem de insan ilişkilerinde birtakım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir (s. 22).

Okul Yöneticilerinin Öğretmenlere İlişkin Metaforik Algıları

Robert H. Rosen, "bir kuruluşun enerjisi insanların katılım ve çabasından gelir. Liderin görevi bu enerjiyi serbest bırakmak, işletmenin her kademesindeki insanları akılları ve yürekleriyle işe sarılma konusunda esinlendirmektir" diyerek yöneticinin çalışanları ile birlikte yetki ve sorumluluklarını paylaşarak, çalışanlarına güvenerek,

katılımcı bir yönetim anlayışını benimsemesi gerektiğini vurgulamaktadır (Aktan, 2003, s. 203). Okuldaki enerjiyi ise öğretmen ve okul yöneticisi iletişimi yönlendirmektedir.

Fauske ve Ogava (1985) tarafından okul müdürlerinin mesleki başarılarına etkide bulunan faktörleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmada okul müdürlerinin mesleki başarılarına etkide bulunan dört önemli faktör ortaya çıkmıştır. Bu faktörler; güçlü bir örgütsel işleyiş düzeni, öğretmenlerin yalnızlığa terk edilmesi, öğretmenlerin okulda beklenen düzeyde ilgi görmemesi ve öğretmenlerin okula yönelik beklentileri olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, okul müdürlerinin okulda öğretmenlere önem verme ve dikkate alma düzeyi ile okulda etkili ve başarılı olabilmeleri arasında yakın bir ilgi olduğu ortaya çıkmıştır.

Ceylan (2003) tarafından yapılan ve okul yöneticilerinin öğretmenleri etkileme tutumlarını konu edinen araştırmada sonuç olarak ilköğretim okulu yöneticilerinin:

- Okuldaki eğitim-öğretim ve yönetim görevlerinin yürütülmesinde genellikle eğitim lideri oldukları,
- Kendisiyle konuşmak isteyen öğretmenleri –her zaman- dinledikleri,
- Öğretmenler odasına giderek öğretmenlerle -genellikle- konuştukları
- Müdürlükçe yapılacak çalışmalar hakkında öğretmenlere -genellikle- bilgi verdikleri,
- Okul hakkındaki kararları -zaman zaman- öğretmenlerin almasını sağladıkları,
- Öğretmenlere görev verirken -genellikle- görev verilenin bu görevi almaya istekli olup-olmadığını dikkate alarak görev verdikleri,
- Okul hakkında karar vermeden öğretmenlere danışma, okul hakkındaki kararları öğretmenlerin almasını sağlama ve Öğretmenlere meslekle ve eğitim teknolojileri kullanımıyla ilgili rehberlik yapma davranışlarının “zaman zaman” gösterdikleri
- Okul yöneticilerinin okulda ekip çalışması ruhunun yerleşmesini sağlama, öğretmenlerin çalışmalarını önemseydiğini onlara hissettirme, öğretmenlere güven verici bir kişilik sergileme, okuldaki öğretmenlerle işbirliği içinde çalışma, okulla ilgili kararlar verirken

demokratik davranma konularında öğretmen görüşleriyle yönetici görüşleri arasındaki büyük farklılık görülmektedir.

Metaforik algı anlamında Cerit (2008) öğretmen, öğrenci ve okul yöneticilerinin sahip olduğu öğretmen metaforlarını ele aldığı araştırmada okul yöneticilerinin öğretmene ilişkin metaforik algılarını ayrıntılı olarak incelemiştir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre okul yöneticilerinin, % 47,1'i öğretmenleri "melek" metaforuyla tanımlamaktadır (çok katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine verilen yanıtların yüzdelerinin toplamı). Yöneticilerin % 56,8'i öğretmeni "bakıcı" olarak nitelendirmeyi reddetmektedir (hiç katılmıyorum ve az katılıyorum seçeneklerinin yüzdelerinin toplamı). Bunun yanında öğretmeni yıkıcı ve zarar verici olarak nitelendiren yöneticilerin oranı yalnızca % 7,9'dur.

Verilere göre okul yöneticilerinin %41,2'sinin öğretmenleri bilgi kaynağı ve dağıtıcısı olarak betimledikleri söylenebilir ve okul yöneticilerinin %35,3 ü öğretmeni otoriter olarak nitelendirmeyi reddetmektedir. Ayrıca okul yöneticilerinin %49'u öğretmenleri anne-baba olarak nitelerken, %52,9'luk çoğunluk öğretmenleri arkadaş olarak görmektedir. Bunun yanında okul yöneticilerinin %43,1'i öğretmenleri üretici olarak betimledikleri söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticilerinin %62,7'si öğretmenleri rehber olarak; %37,3'lük çoğunluk ise öğretmenleri bahçıvan olarak nitelendirmektedir. Ayrıca okul yöneticilerinin %35,3'ü öğretmenleri hakim olarak nitelendirmeyi; %47,1'lik çoğunluk öğretmenleri koç (çalıştırıcı) olarak nitelendirmeyi, %64,7'lik çoğunluk ise öğretmenleri gardiyan olarak nitelendirmeyi reddetmektedir. Bunun yanında okul yöneticilerinin %52,9'u öğretmenleri danışman; % 45,1'i öğretmenleri heykeltıraş olarak nitelendirmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, ölçme araçları, veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu çalışmada olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplamında görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Nitel yöntem ve görüşme tekniği ile üzerinde araştırma yapılan kişi ya da grupların deneyimlerinden doğan anlamları sistematik olarak inceleyebilmek olanaklı hale gelmektedir. Ayrıca nitel yaklaşım dâhilinde insanların duygu, düşünce süreçlerini daha iyi anlayabilmek ve bulgulardan elde edilebilecek kuramların, birtakım kavramların bir araya getirilmesiyle gerçeği daha iyi yansıtmak mümkün olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 110). Nitel araştırma yaklaşımları içerisinde, metaforların ya da diğer bir deyişle mecazların kullanımı, bireylerden derinlemesine görüş alınması ve düşünce, duygu sistemlerinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır (Girmen, 2007 s. 75). Bu çalışmada da okul yöneticilerinin belirli dönem ve durumlardaki öğretmen algılarını yansıtmak üzere birer metafor üretmeleri ve oluşturulan metaforun sebebini açıklamaları istenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde Tokat il merkezi ve Eskişehir il merkezindeki eğitim kurumlarında görev yapan Tokat ilinden 37, Eskişehir ilinden 36 olmak üzere toplam 73 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemine uygun olarak okul yöneticilerinden çalışma grubu seçilmiştir. Çalışma grubundaki katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişkenler		n
Cinsiyet	Kadın	7
	Erkek	66
Yöneticilik Kıdemi	1–10 yıl	54
	11–20 yıl	15
	21 yıl ve üstü	4
Öğretmenlik Kıdemi	1–10 yıl	44
	11–20 yıl	24
	21 yıl ve üstü	5
Eğitim Durumu	Lisans	64
	Yüksek lisans	9
Yaş	26–30	7
	31–40	43
	41 ve üstü	23

Tabloda görüldüğü gibi 73 okul yöneticisi araştırmaya katılmıştır. 7 okul yöneticisi kadın, 66 okul yöneticisi erkektir. Çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin yöneticilik kıdem değişkenine bakıldığında 1-10 yıl yöneticilik yapanların sayısının 54, 11-20 yıl yöneticilik yapanların sayısının 15, 21 yıl ve üstü yöneticilik yapanların sayısının 4 olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin eğitim durumlarına bakıldığında lisans mezunlarının sayısı 64, yüksek lisans mezunlarının sayısı 9'dur. Ayrıca yaş değişkenine bakıldığında 26-30 yaşları arasında 7, 31-40 yaşları arasında 43 ve 41 yaş üstü olanların sayısının 23 olduğu görülmektedir.

Ölçme Aracı

Veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan bir anket kullanılmıştır. Anket kullanılmasındaki neden, görüşmeyle toplanacak olan verilerin daha kısa zamanda elde edilmesi ve daha çok kişiye ulaşılabilmesidir. Kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde okul yöneticilerine ait kişisel bilgilerle (yaş,

cinsiyet, öğretmenlik kıdemi, yöneticilik kıdemi) ilgili sorular; ikinci bölümde okul yöneticilerinin öğretmen algılarını ölçmeye yönelik (öğretmen göreve yeni başladığında, emekliliği yaklaştığında, bekâr ise, evli ise, çocukları varsa, derste, öğretmenler odasında, nöbetçi iken, teftiş haftasında iken, tatilde iken) on adet boşluk doldurma sorusu bulunmaktadır. Boşluk doldurma soruları, “ Nöbetçi öğretmen... gibidir; çünkü...” şeklindedir.

Anket soruları hazırlanmadan önce araştırma konusu ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Alan yazın taramasından sonra anket formunda yer alması düşünülen sorular belirlenmiştir. Danışmanla birlikte oluşturulan taslak form uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda formda kalması ve çıkarılması gereken sorular belirlenmiştir. Ayrıca sorularla ilgili açıklık, anlaşılabilirlik, kapsayıcılık, amaca uygunluk gibi konularda getirilen öneriler dikkate alınarak anket formuna son şekli verilmiştir.

Nitel bir çalışma olan bu araştırmada geçerliliği ve güvenilirliği sağlamak için araştırmanın tüm süreci tez raporunda ayrıntılarıyla sunulmuştur. Ayrıca araştırmanın iç geçerliliği konusunda ön uygulama bizzat araştırmacı tarafından yapılarak okul yöneticilerinin soruları algılayış şekilleri ve sordukları sorular hakkında gözlem yapılmıştır. Hem uygulama sırasında gelen sorular hem de ankete verilen cevaplar incelenerek metafor üretilmeyen yanıtlara sahip sorular ve benzer anlamlara gelen sorularda elemeler yapılmıştır. Ayrıca ön uygulama sonucunda yapılan düzeltmelerden sonra tekrar uzman görüşü alınmıştır.

Veri Toplama Süreci

Anket uygulamasını kabul eden okul yöneticileri ile yöneticilerin görev yaptıkları kurumlarda yüz yüze uygulama yapılmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacından söz edilmiş ve kişisel bilgilerinin gizli tutulacağına ilişkin ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Anketler Ekim-Ocak 2014 tarihleri arasında uygulanmıştır. Anket uygulaması esnasında araştırma ile ilgili bilgiler verilmiştir. Katılımcıların iş yoğunluğundan dolayı “siz bırakın anketi daha sonra almaya gelin” anlamına gelen talepleri kabul edilmemiş gönüllülük esaslı göz ardı edilmeden sürecin verimliliği dikkatle takip edilmiştir. Araştırmada katılımcıların kendilerini rahat hissedebileceği ve görüşlerini içtenlikle açıklayabilecekleri bir ortam sağlanmasına özen gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler üzerinde nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analizini gerektirir ve bu sayede önceden belli olmayan temaların ortaya çıkarılması sağlanır. İçerik analizi yoluyla birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlenir, yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizi mesajda bireyi görünmeden etkileyen öğelerin belirlenmesi; ilk bakışta algılanan içeriğin yerine gizil, üstü kapalı içeriğin ortaya çıkarılmasıdır (Bilgin, 2000).

Araştırmada toplanan verilerin analizinde şu sıra takip edilmiştir: (1) eleme, (2) verilerin kodlanması, (3) ayıklama ve gruplama.

1. Eleme

Bu bölümde ilk önce kullanılabilir anketleri belirlemek için eleme işlemi yapılmıştır. Toplanan anketlerin analize alınabilmesi için anketin 1. bölümündeki demografik bilgilerin tam olarak doldurulmuş olması gerekmektedir. Bu nedenle toplanan anketlerin 1. bölümleri incelenerek eksik veri bulunan anketler elenmiştir. Eleme işleminden sonra toplanan anketlerden değerlendirmeye alınacak 73 adet ankete ulaşılmıştır.

2. Verilerin Kodlanması

Verilerin Excell programına girişindeki amaç her bir soruya ait verilen tüm cevapları aynı anda görebileceğimiz tablolar oluşturmaktır. Bu tablolar soruları kavramsal olarak gruplamamıza yardımcı olacaktır.

3. Ayıklama Ve Gruplama

Okul yöneticilerinin verdiği cevaplar, ikinci bölüm için incelenerek metafor oluşturmayan, herhangi bir benzetme açıklaması yapılmayan, yarım bırakılan, alakasız ilişkilerle oluşturulan cevaplar elenmiştir. Eleme işleminden sonra her bir soru için benzer cevaplar bir araya getirilerek aynı temayı taşıyan gruplar oluşturulmuştur. Gruplama işlemi yapılırken oluşturulan metaforlardan ziyade onun gerekçesini

açıklayan “çünkü” kısmı dikkate alınmıştır. Bunun nedeni oluşturulan metaforla anlatılmak, verilmek istenen düşüncenin “çünkü” ile başlayan kısımda olmasıdır. İlgili veriler ayrıntılı olarak bulgular kısmında verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde okul yöneticilerinin öğretmenleri mesleklerinin çeşitli dönemlerinde neye benzettikleri ve bu benzetmenin nedenlerine ilişkin yanıtları tablolar halinde betimlenerek sunulmuştur. Bulgular araştırma sorularına koşut biçimde başlıklar halinde sıralanmıştır

Okul Yöneticilerinin Mesleğinin İlk Yıllarındaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine mesleğinin ilk yıllarındaki öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Mesleğinin İlk Yıllarındaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
İdealizm Metaforları	İdealist Devlet Başkanı	4	Öğretmen ilk yıllarında her şeyi yapabileceğini ve değiştirebileceğini düşünür, etrafını aydınlatmaya çalışır, idealisttir, her şeyi bildiğini zanneder ve yapmak istediği çok şey vardır.
	Yayıncıdan Fırlamış Ok	1	
	Milli Eğitim Bakanı	1	
	Malkoç oğlu	1	
	Vali	1	
Acemilik Metaforları	Masum ve Savunmasız Kuş	6	Çünkü öğretmen mesleğinin ilk yıllarında ürkek, ne yapacağını tam bilmeyen, kırılabilir ve ilgi bekleyen bir imaj çizer. Tecrübesiz, neşeli, heyecanlı, acemi ve azimli olan öğretmen teori ve uygulamayı henüz içselleştirememiş ve idari çark henüz onu yormamıştır.
	Bebek	5	
	Çocuk	5	
	Sudan Çıkmış Balık	3	
	Ürkek Ceylan	2	
	Ürkek Tavşan	2	
	Şaşkın Ördek	2	
	Polyanna	2	
	Pısrırık Kedi	2	
	Yeni Gelin	2	
	Gonca	2	
	Beyaz Bir Sayfa	2	
	Deli Fişek	1	
	Acemi Yüzücü	1	
	Öğrenci	1	
	Şaşkın İnsan	1	
	Hevesli Ve Heyecanlı İnsan	1	
	Yeni Açmış Çiçek	1	
	Yeni Transfer Futbolcu	1	
	Kırlangıç	1	
Cam	1		
Güç ve Verimlilik Metaforları	Aslan	6	Çünkü öğretmen mesleğinin ilk yıllarında enerjik, verimli, heyecanlı, mutlu, hevesli ve güçlüdür. Ayrıca hırslıdır ve ihtiyacından fazlasını elde etmenin yollarını arar.
	Taze Yanan Mum	2	
	Yaz Güneşi	2	
	Bomba	2	
	Ateş Böceği	1	
	Süpermen	1	
	Bilgi Kaynağı	1	
	Yumurtlayacak Tavuk	1	
	Çağlayan Pınar	1	
	Sıfır Araba	1	
Kurt	1		

Tablo 1’de görüldüğü gibi okul yöneticileri ilk yıllarındaki öğretmene ilişkin idealizm metaforları başlığı altında toplanabilecek toplam beş metafor üretmiştir. İdealizm başlığı altında *idealist devlet başkanı*, *yayıncıdan fırlamış ok*, *milli eğitim bakanı*, *Malkoç oğlu* ve *vali* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforlardan en fazla

kullanılan dört frekans ile idealist devlet başkanı olmuş, diğer kullanılan metaforlar ise yalnızca bir yönetici tarafından dile getirilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin ilk yıllarında her şeyi yapabileceğini ve değiştirebileceğini düşünmesini, etrafını aydınlatmaya çalışmasını, idealist olmasını, her şeyi bildiğini zannetmesini ve yapmak istediği çok şey olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 15: Göreve yeni başlayan öğretmen Malkoçoğlu gibidir; çünkü her şeyi yapabileceğini düşünür.

K 24: Göreve yeni başlayan öğretmen vali gibidir; çünkü her şeyi bildiğini zanneder.

Yine Tablo 1’de görüldüğü gibi okul yöneticileri acemilik metaforları başlığı altında toplanabilecek yirmi bir metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri acemilik metaforu olarak değerlendirilebilecek *masum savunmasız kuş, bebek, sudan çıkmış balık, çocuk, ürkek ceylan, ürkek tavşan, şaşkın ördek, pısrık kedi, yeni gelin, gonca, beyaz bir sayfa, deli fişek, acemi yüzücü, öğrenci, şaşkın insan, hevesli ve heyecanlı insan, yeni açmış çiçek, yeni transfer futbolcu, kırlangıç ve cam* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforlardan en fazla kullanılan altı frekans ile *masum savunmasız kuş* metaforu olmuş, *bebek* ve *çocuk* metaforları ise 5 frekans ile *savunmasız kuş* metaforunu takip etmiştir. *Sudan çıkmış balık* metaforunun frekansı üç, *ürkek ceylan, ürkek tavşan, şaşkın ördek, pısrık kedi, yeni gelin, gonca* ve *beyaz bir sayfa* metaforlarının frekansları iki olarak tespit edilmiştir. Geriye kalan metaforların frekansı ise birdir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin ilk yıllarında yanlış yapmaktan korkan, heyecanlı şaşkın, uysal ve ürkek, ne yapacağını bilemeyen, öğreneceği çok şey olan, ilgi gösterilirse daha istekli çalışan, acemi, kırılabilir, nazik olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 36: Göreve yeni başlayan öğretmen yeni gelin gibidir; çünkü acemidir, ilgi bekler, ilgi gösterildikçe daha istekli çalışır.

K 37: Göreve yeni başlayan öğretmen masum, savunmasız kuş gibidir; çünkü ne ile karşılaşacağını bilemez, uçmaktan korkar.

Tablo 1'den de izlenebileceği gibi okul yöneticileri güç ve verimlilik metaforları başlığı altında toplanabilecek on bir metafor üretmiştir. Bu kapsamda üretilen metaforlar aslan, *taze yanan mum*, *yaz güneşi*, *bomba*, *ateş böceği*, *süpermen*, *bilgi kaynağı*, *yumurtlayacak tavuk*, *çağlayan pınar*, *sıfır araba* ve *kurt metaforları* olmuştur. Bu metaforlardan en fazla kullanılan altı frekans ile aslan, iki frekans ile bomba, yaz güneşi ve taze yanan mum metaforları olmuştur. Diğer kullanılan metaforların ise frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin ilk yıllarında her türlü donanıma sahip, bildiklerini anlatacak yuvaya kavuşmuş, enerjisi uzun süren, neşeli ve hevesli, iyi şeyler öğretebilmenin heyecanını taşımasını, güçlü, zor ulaşacağı kadroya ulaşmış ve mutlu olmasını göstermişlerdir. Ayrıca öğretmenin ilk yıllarında çok hırslı ve daha fazla gelir elde etmek için çaba harcayan bir imaj çizmesini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 12: Göreve yeni başlayan öğretmen yumurtlayacak tavuk gibidir; çünkü bildiklerini anlatacak yuvaya kavuşmuştur. (K. 12)

K 32: Göreve yeni başlayan öğretmen süpermen gibidir; çünkü heyecanla işe başlar.

Okul Yöneticilerinin Emekliliği Yaklaşmış Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticileri emekliliği yaklaşmış öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin Emekliliği Yaklaşmış Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Verimsizlik Metaforları	Kaplumbağa	3	Öğretmen emekliliğe yakın yorgun, isteksizdir. İstese de harekete geçemeyen, gelişimi takip edemeyen, sabrı tükenmiş bir durumdadır. Değişen mevzuatlarla uğraşmaktan yorulmuştur.
	Sönmeye Yüz Tutmuş Mum	3	
	Tükenmek Üzere Olan Pil	2	
	Jübileyi Bekleyen Sporcu	2	
	Umursamaz İnsan	2	
	Bitik Pil	1	
	Hayattan Bezmiş İnsan	1	
	İçi Geçmiş Portakal	1	
	Fil	1	
	Kış Güneşi	1	
	Yelkenleri İnmiş Gemi	1	
	Kanadı Kırılmış Kuş	1	
	Katı Meyve Sıkacağındaki Portakal	1	
	Bozuk Plak	1	
	Akkoru Gececek Lamba	1	
	Kaplumbağa	1	
	Uzatmaları Oynayan Futbolcu	1	
	Yorgun Aslan	1	
	Turşu	1	
	Kurumuş Meyve	1	
Dede	1		
Bezgin İnsan	1		
Eski Eşya	1		
Sonbahar	1		
Yorgun savaşçı	1		
Tablo 2'nin devamı	Asırlık Çınar	3	Çünkü öğretmen emekliliğine yakın bilgilidir. Donanımlı bir yapıdadır, yetiştirdiği öğrencileri ile kök salmıştır. Tecrübeli, güçlü ve birikimli bir imaj çizer.
	Kurt	3	
	Bilgin	3	
	Olgun Bir Meyve	1	
	Kütüphane	1	
	Kömür	1	
Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
	Terhis Olacak Asker	1	

	Aslan	2	
	Bal Kovanı	1	
	Sergideki Bir Tablo	1	
	Kurnaz Tilki Ve Şahin	1	
	Usta	1	
Güç	Uzman İnsan	1	
Metaforları	Kök Salmış Ağaç	1	
	Jeneratör	1	
	Ansiklopedi	1	
	Üstat	1	
	Köklü Ağaç	1	
	Eksper	1	
	Kitap Kurdu	1	
	Güçlü İnsan	1	
	Özgüvenli İnsan	1	
	Gezen Tarih	1	
	<hr/>		
Duygusallık	Vedalaşan Âşık	1	Öğretmen emekliliğe yakın sevgilisinden ayrılıyor gibi üzgündür, emeklilik maaşını düşünmektedir, öğrenciye karşı davranışları daha şefkatli bir hal almıştır.
Metaforları	Çok Mutlu Çocuk	1	
	Şeker	1	
	<hr/>		

Tablo 2’de okul yöneticileri emekliliğe yaklaşmış öğretmene ilişkin verimsizlik metaforları başlığı altında toplanabilecek toplam yirmi beş metafor üretmiştir. Verimsizlik başlığı altında *kaplumbağa, bitik pil, hayattan bezmiş insan, tükenmek üzere olan pil, içi geçmiş portakal, fil, kış güneşi, jübileyi bekleyen sporcu, yelkenleri inmiş gemi, kanadı kırılmış kuş, umursamaz insan, katı meyve sıkacağındaki portakal, sönmeye yüz tutmuş mum, bozuk plak, akkoru geçecek lamba, kaplumbağa, uzatmaları oynayan futbolcu, yorgun aslan, turşu, kurumuş meyve, dede, bezgin insan eski eşya, sonbahar ve yorgun savaşçı* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforlardan en fazla kullanılan üç frekans ile kaplumbağa ve sönmeye yüz tutmuş mum olmuş, tükenmek üzere olan pil, umursamaz insan, jübileyi bekleyen sporcu metaforları ise iki frekans ile

kaplumbağa ve sönmeye yüz tutmuş mum metaforlarını takip etmiştir. Diğer kullanılan metaforlar ise yalnızca bir yönetici tarafından dile getirilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin emekliliğe yakın yorgun ve isteksiz olmasını, öğretmenin istese de harekete geçemeyen, gelişimi takip edemeyen, sabrı tükenmiş bir durumda bulunmasını ve değişen mevzuatlarla uğraşmaktan yorulmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 1: Emekliliği yaklaşmış öğretmen Jübileyi bekleyen sporcu gibidir; çünkü uzatmaların bitmesini bekler.

K 29: Emekliliği yaklaşmış öğretmen kaplumbağa gibidir; çünkü istese de mevcut durumundan dolayı hızlı hareket edemez.

Yine Tablo 2’de görüldüğü gibi okul yöneticileri güç metaforları başlığı altında toplanabilecek yirmi üç metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri güç metaforu olarak değerlendirilebilecek *gezen tarih, olgun bir meyve, asırlık çınar, kömür, terhis olacak asker, aslan, bal kovanı, sergideki bir tablo, usta, kurt, uzman insan, kök salmış ağaç, jeneratör, ansiklopedi, üstat, köklü ağaç, bilgin, kurnaz tilki ve şahin, kütüphane, eksper, kitap kurdu, güçlü insan, özgüvenli insan* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforlardan en fazla kullanılan üç frekans ile asırlık çınar, kurt, bilgin metaforları olmuş, diğer bütün metaforlar bir okul yöneticisi tarafından kullanılmıştır. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin emekliliğine yakın bilgili olmasını, donanımlı bir yapıda bulunmasını, yetiştirdiği öğrencileri ile kök salmasını dile getirmişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 26: Emekliliği yaklaşmış öğretmen terhis olacak asker gibidir; çünkü diğer öğretmenlere çaylaklarmış gibi davranır.

K 23: Emekliliği yaklaşmış öğretmen aslan gibidir; çünkü okulun kralı odur.

Tablo 2’den de izlenebileceği gibi okul yöneticileri duygu metaforları başlığı altında toplanabilecek üç metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri duygu metaforu olarak *vedalaşan aşık*, *çok mutlu çocuk* ve *şeker* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforlardan hepsinin frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin emekliliğine yakın sevdiğinden ayrılıyormuşçasına duygusal, emeklilik maaşı düşüncesi ile dolu ve öğrenciye karşı daha şefkatli olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 24: Emekliliği yaklaşmış öğretmen vedalaşan aşık gibidir; çünkü sevgilisinden ayrılıyordur.

K 52: Emekliliği yaklaşmış öğretmen şeker gibidir; çünkü öğrenciye karşı daha şefkatlidir.

Okul Yöneticilerinin Bekâr Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine bekâr öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Bekâr Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Güç Metaforları	Atom Karınca	1	Çünkü öğretmen bekâr ise durmaksızın çabalar, zamanı bol olduğu için aktif bir şekilde çalışır, dakiktir böylelikle yönetim için sorunsuz bir öğretmen imajı çizer. Yaşı öğrenciye daha yakındır, arkadaş gibidir, daha ilgilidir.
	Süper Kahraman	1	
	Virüssüz Bilgisayar	1	
	Çalışkan Bir İnsan	1	
	Saat	1	
	Yeni Açan Gül	1	
	Sıkı Dost	1	
	Açılmamış Motor	1	
	Aslan	1	
	İlgili İnsan	1	
Kurt	1		

	Kaya	1	
Özgürlük Metaforları	Turist	4	Öğretmen eğer bekâr ise gezmek için de zamanı çoktur, ekstra çalışmalara zaman ayırabilir, özgürdür, her tatilde bir yere gidebilecek enerjisi ve imkânları vardır.
	Özgür Bir Kuş	3	
	Gezgin	2	
	Sultan	1	
	Bol Vakti Olan İnsan	1	
Olumsuz imaj Metaforları	Düşkün	2	Çünkü öğretmen bekâr ise bir yuva ve çocuk özlemi içerisinde, kendine özen göstermez, düzensiz bir hayata sahiptir, okuldaki tüm uğraştırıcı işler kendisine verilir, bu yüzden genelde sıkıntılıdır, gergindir.
	Mecnun	2	
	Eski Model Araba	1	
	Dağınık Ev	1	
	Şaşkın Ördek	1	
	Ruh	1	
	Dinç Ama Eksikleri Olan Bir Aktör	1	
	Ferdi Sporcu	1	
	Hamal	1	
Seçicilik Metaforları	Radar	4	Öğretmen bekâr ise etrafında kendine uygun birilerini arar, cazibe merkezi konumundadır dikkat çeker, herkese alıcı gözle bakar, dış görünüşüne oldukça önem verir
	Şahin	2	
	Aday Damat	1	
	Magazin Muhabiri	1	
	Avcı	1	
	Galerideki Araba	1	
	Tavus Kuşu	1	
Mıknatıs	1		

Tablo 3'te görüldüğü gibi okul yöneticileri bekâr öğretmenlere ilişkin güç metaforları başlığı altında toplanabilecek on iki metafora yer vermiştir. Güç başlığı altında *atom karınca, süper kahraman, virüssüz bilgisayar, çalışan bir insan, saat, yeni açan gül, sıkı dost, açılmamış motor, aslan, ilgili insan, kurt ve kaya* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların hepsinin frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin bekâr ise çabalamasını, aktif ve sorunsuz olmasını, öğrenciyle arkadaş gibi olmasını, güçlü ve genç olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 50: Bekâr öğretmenler öğrenci ile sıkı dost gibidir; çünkü öğrenci ile daha çok vakit geçirir.

K 58: Bekâr öğretmenler atom karınca gibidir; çünkü durmaksızın çabalar.

Yine Tablo 3'te görüldüğü gibi okul yöneticileri özgürlük metaforları başlığı altında toplanabilecek beş metafora yer vermiştir. Özgürlük metaforları başlığı altında *sultan, bol vakti olan insan, özgür bir kuş, turist, gezgin* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekans ile turist metaforu olmuştur, turist metaforunun dışında üç frekansla en çok kullanılan özgür bir kuş ve iki frekansla gezgin metaforları olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin bekâr ise zamanının çok olmasını, ekstra çalışmalara zaman ayırabilmesini, özgür olmasını, her tatilde bir yere gitmesini, gezgin gibi olanaklara sahip olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 23: Bekâr öğretmenler sultan gibidir; çünkü karışanı yoktur.

K 54: Bekâr öğretmenler turist gibidir; çünkü öğrenmek için gezinir.

Tablo 3'te okul yöneticileri olumsuz imaj metaforları başlığı altında toplanabilecek on metafora yer vermiştir. Okul Yöneticileri olumsuzluk metaforu olarak *düşkün, mecnun, eski model araba, dağınık ev, şaşkın ördek, ruh, dinç ama eksikleri olan aktör, ferdi sporcu ve hamal* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekans ile düşkün ve mecnun metaforları olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin bekâr ise bir yuva ve çocuk özlemi içerisinde olmasını, kendine özen göstermemesini, düzensiz bir hayata sahip, okuldaki tüm uğraştırıcı işler kendisine verildiğinden sıkıntılı ve gergin olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 33: Bekâr öğretmenler mecnun gibidir; çünkü Leyla'sını arar.

K 30: Bekâr öğretmenler dağınık ev gibidir; çünkü kendine özen göstermez.

Tablo 3'te belirtildiği gibi okul yöneticileri seçicilik metaforları başlığı altında toplanabilecek sekiz metafora yer vermiştir. Seçicilik başlığı altında *radar*, *şahin*, *aday damat*, *magazin muhabiri*, *avcı*, *galerideki araba*, *tavus kuşu* ve *mıknatıs* metaforlarını kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekans ile radar metaforu olmuştur. Radar metaforunu iki frekans ile şahin metaforunu izlemiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin bekâr ise etrafında kendisine uygun birilerini aramasını, cazibe merkezi konumunda olmasını, herkese alıcı gözle bakmasını, dış görünüşüne oldukça önem vermesini göstermişlerdir.

Örneğin:

K 9: Bekâr öğretmenler radar gibidir; çünkü kapsama alanına girenleri hemen yakalar.

K 72: Bekâr öğretmenler galerideki araba gibidir; çünkü her an talibine açık olmalıdır.

Okul Yöneticilerinin Evli Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine evli öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Evli Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	F	Nedenleri
Güç Metaforları	Jeneratör	6	Öğretmen evli ise kendini bütün hisseder, aktiftir, her zaman enerjiktir, kendini kanıtlamıştır ve düzenli bir hayata sahiptir, birden fazla sorumluluğa sahip olup hepsini üstesinden gelmektedir.
	Saat	2	
	Takım Sporcusu	1	
	İsviçre Çakısı	1	
	Kaplan	1	
	Başarılı İşadamı	1	
	Muhtar	1	
Orkestra Şefi	1		

	Nirvana'ya Ulaşmış İnsan	1		
	Hükümet	1		
	Matematikçi	1		
	Aslan	1		
	Kale	1		
	Japon	1		
Duygusalılık Metaforları	Anne Baba	4		
	Anlayışlı İnsan	2		
	Düşünceli İnsan	2		
	Yorgun Ama Özverili Bir Aktör	1	Çünkü öğretmen eğer evli ise şefkatli, anlayışlı ve uysaldır, eşinin korkusundan dolayı kendini suçlu hisseder ve her duruma adaptasyon için şekil değiştirir.	
	İkiye Bölünmüş Elma	1		
	Kedi	1		
	Uysal Hayvan	1		
	Suçlu	1		
	Durgun Deniz	1		
Hamur	1			
Koruyuculuk	Kartal	4		Öğretmen eğer evli ise hem ailesine hem de öğrencilere karşı koruyucudur.
	Kalkan	1		
	Anti virüs	1		
	Şemsiye	1		
	Civcivleri Koruyan Gurk Tavuk	1		
Verimsizlik Metaforları	Yorgun İnsan	3	Çünkü öğretmen eğer evli ise prangaları vardır, yorgun ve bitkindir, sabah akşam aynı işleri yapar, hayattan beklentisi kalmamıştır, insanlarla iletişimi keser, zamana yetişemez, hep ödemeleri düşünür, hayatta omuzlaması gereken yük artmıştır.	
	Tren	2		
	Yorgun Savaşçı	2		
	Durgun Su	2		
	Yıpranmış Eşya	1		
	Virüslü Bilgisayar	1		
	Koyun	1		
	Rölantideki Araba	1		
	Freni Patlamış Yokuş Aşağı	1		
	Giden Kamyon	1		
	Yıkık Duvar	1		
	Yıkık Bir Han	1		
	90. Dakikada Gol Yemiş Kaleci	1		
	Paçayı Kaptırmış Pehlivan	1		
	Kül Kedisi	1		
	Fazla Yük Atılmış Hayvan	1		
İflas Etmiş Esnaf	1			
Hamal	1			
Mahkûm	1			

Tablo 4'te görüldüğü gibi okul yöneticileri evli öğretmenlere ilişkin güç metaforları başlığı altında toplanabilecek on dört metafora yer vermiştir. Okul Yöneticileri güç metaforları başlığı altında *jeneratör, saat, takım sporcusu, İsviçre çakısı, kaplan, başarılı işadamı, muhtar, orkestra şefi, Nirvana'ya ulaşmış insan, hükümet, matematikçi, aslan, kale ve Japon* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip altı frekans ile Jeneratör metaforu olmuştur. Saat

metaforu da iki frekansla jeneratör metaforunu takip etmiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin evli ise kendisini bütün hissetmesini, aktif, her zaman enerjik, kendisini kanıtlamış olmasını, düzenli bir hayatı olmasını, birden fazla sorumluluğa sahip olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 57: Evli öğretmenler jeneratör gibidir; çünkü hep enerjiktirler.

K 12: Evli öğretmenler saat gibidir; çünkü dakiklerdir.

Yine Tablo 4'te görülebileceği gibi okul yöneticileri duygusallık metaforları başlığı altında toplanabilecek on metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri duygusallık metaforları başlığı altında *anne baba, anlayışlı insan, düşünceli insan, yorgun ama özverili bir aktör, ikiye bölünmüş elma, kedi, uysal hayvan, suçlu, durgun deniz ve hamur* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekans ile anne baba metaforu olmuştur. İki frekans ile anlayışlı insan ve düşünceli insan metaforu annesaba metaforunu takip etmektedir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin evli ise şefkatli, anlayışlı, uysal olmasını, eşinin korkusundan dolayı suçlu hissetmesini ve duruma göre şekil değiştirmesini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 29: Evli öğretmenler suçlu gibidir; çünkü hanımının korkusu ile yaşarlar.

K 52: Evli öğretmenler hamur gibidir; çünkü durumlara göre şekil değiştirebilirler. (K.52)

Tablo 4'te görüldüğü gibi okul yöneticileri evli öğretmenlere ilişkin koruyuculuk metaforları başlığı altında toplanabilecek beş metafora yer vermiştir. Koruyuculuk metaforları başlığı altında *kartal, kalkan, anti virüs, şemsiye ve civcivleri koruyan gürk*

tavuk metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekans ile kartal metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin evli ise koruyucu ve ilgili olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 49: Evli öğretmenler kartal gibidir; çünkü koruyuculardır.

K 57: Evli öğretmenler şemsiye gibidir; çünkü öğrencilerini ve ailesini korur.

Tablo 4 incelendiğinde okul yöneticilerinin verimsizlik metaforları başlığı altında toplanabilecek on sekiz metafora yer verildiğini görülür. Verimsizlik metaforları başlığı altında okul yöneticileri *yorgun insan, tren, yorgun savaşçı, durgun su, yıpranmış eşya, virüslü bilgisayar, koyun, rölantideki araba, freni patlamış yokuş aşağı giden kamyon, yıkık duvar, yıkık bir han, 90. dakikada gol yemiş kaleci, paçayı kaptırmış pehlivan, külkedisi, fazla yük atılmış hayvan, iflas etmiş esnaf, hamal ve mahkûm* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip üç frekans ile yorgun insan metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin evli ise prangalarının olmasını, yorgun ve bitkin olmasını, sabah akşam aynı işleri yapmasını, beklentilerinin kalmamasını, insanlarla iletişimi kesmelerini, zamana yetişememelerini, hep ödemeleri düşünmelerini, yüklerinin artmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 19: Evli öğretmen 90. dakikada gol yemiş futbolcu gibidir; çünkü maç bitmiştir ve telafisi yoktur.

K 45: Evli öğretmen mahkûm gibidir; çünkü prangaları vardır.

Okul Yöneticilerinin Çocukları Olan Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine çocukları olan öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Çocukları Olan Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Güç Metaforları	Süper Men	2	Çünkü öğretmenin eğer çocukları varsa, deneyimli, güçlü, her şeye yetişen, sabırlı, kök salmış, neşeli, çocukları daha iyi anlayan, disiplinli bir öğretmen imajı çizer.
	Aslan	2	
	Toyota Marka Araba	1	
	Kaptan	1	
	Rambo	1	
	Çocuk Uzmanı	1	
	Sabırlı İnsan	1	
	Motor	1	
	Antrenör	1	
	Kral	1	
	Ansiklopedi	1	
	Deneyimli Bir Aktör	1	
	Mum	1	
	Çınar	1	
Üstü Açık Araba	1		
Duygusallık Metaforları	Kahraman	1	Eğer öğretmenin çocukları varsa, şefkatli ve duyarlıdır, empati yapar, sorumluluk sahibidir, çocuklardan çok şey öğrenir, kendisi de bir veli olduğu için kendini veli yerine koyabilir.
	Pantomim Sanatçısı	1	
	Asker	1	
	Anne-Baba	10	
	Melek	1	
	Hassas Terazi	1	
	Huzurlu Derya	1	
	Anaç Kuş	1	
	Şefkat Timsali	1	
	Hevesli Öğrenci	1	
	Yavrusunu Kışkanan Güvercin	1	
	Özverili Öğretmen	1	
	Şefkatli Bir Kalp	1	
	İlgili Veli	1	
Koruyuculuk	Muhafız	3	Çünkü eğer öğretmenin çocukları varsa, tehlikeler karşı koruyucudur, daha düşünceli ve daha titizdir.
	Ön görülü İnsan	2	
	Gurk Tavuk	2	
	Nöbetçi	2	
	Melek	2	

Metaforları	Gardiyan	1	
	Bakıcı	1	
	Gölge	1	
	Atmaca	1	
	Atmosfer	1	
Verimsizlik Metaforları	İhanet Eden İnsan	1	Öğretmenin çocukları varsa, kendi çocuklarını ihmal ediyormuş gibi hisseder, tükenmiştir ve verimsizdir, okulda bütçeyi düşünür ve evde ev ödevleri ile uğraşır.
	Solmuş Çiçek	1	
	Format Gerektiren	1	
	Bilgisayar	1	
	Bağı Çözölmüş	1	
	Ayakkabı	1	
	Yorgun Savaşçı	1	
	Beceriksiz Manav	1	
	Borçlu Devlet	1	
	Ücretsiz Tutulmuş	1	
Hoca	1		

Tablo 5'te göröldüğü gibi okul yöneticileri çocukları olan öğretmenlere ilişkin güç metaforları başlığı altında toplanabilecek on sekiz metafora yer vermiştir. Okul Yöneticileri güç metaforları başlığı altında *Süpermen, aslan, Toyota marka araba, kaptan, Rambo, çocuk uzmanı, sabırlı insan, motor, antrenör, kral, ansiklopedi, deneyimli bir aktör, mum, çınar, üstü açık araba, kahraman, pantomim sanatçısı* ve asker metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekans ile Süpermen ve aslan metaforları olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin çocukları varsa deneyimli ve güçlü olmasını, her şeye yetişmesini, sabırlı, kök salmış ve neşeli olmasını, çocukları daha iyi anlamasını ve disiplinli olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 7: Çocuğu olan öğretmen Toyota marka araba gibidir; çünkü sağlam durur.

K 16: Çocuğu olan öğretmen Rambo gibidir; çünkü çocuklarına göre yapamayacağı iş yoktur.

Yine Tablo 5'te okul yöneticileri duygusallık metaforları başlığı altında toplanabilecek on bir metafora yer vermiştir. Duygusallık metaforları başlığı altında

anne-baba, *melek*, *hassas terazi*, *huzurlu derya*, *anaç kuş*, *şefkat timsali*, *hevesli öğrenci*, *yavrusunu kıskanan güvercin*, *özverili öğretmen*, *şefkatli bir kalp* ve *ilgili veli* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip on frekans ile anne-baba metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin çocukları varsa şefkatli ve duyarlı olmasını, empati yapmasını, sorumluluk sahibi olup bazı şeyleri çocuklardan öğrenen bir yapıya bürünmesini ve veli gibi düşünmesini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 17: Çocuğu olan öğretmen huzurlu derya gibidir; çünkü sevgisi her şeye yeter.

K 15: Çocuğu olan öğretmen hassas terazi gibidir; çünkü daha duyarlıdır.

Tablo 5 incelendiğinde okul yöneticileri tarafından koruyuculuk metaforları başlığı altında toplanabilecek on metafora yer verildiği görülmektedir. Duygusalık metaforları başlığı altında *muhafız*, *ön görülü insan*, *gurk tavuk*, *nöbetçi*, *melek*, *gardiyan*, *bakıcı*, *gölge*, *atmaca* ve *atmosfer* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip üç frekans ile muhafız metaforu olmuştur. Melek, nöbetçi, ön görülü insan ve gurk tavuk metaforları de iki frekansla muhafız metaforunu takip etmiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin çocukları varsa daha koruyucu, ince düşünceli ve titiz olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 62: Çocuğu olan öğretmen gardiyan gibidir; çünkü koruyuculuğu daha da artmıştır.

K 58: Çocuğu olan öğretmen atmosfer gibidir; çünkü koruyucu tabakadır.

Tablo 5’te görüldüğü gibi okul yöneticileri verimsizlik metaforları başlığı altında toplanabilecek dokuz metafor kullanmıştır. Verimsizlik metaforları başlığı altında *ihanet eden insan, solmuş çiçek, format gerektiren bilgisayar, bağı çözülmüş ayakkabı, yorgun savaşçı, beceriksiz manav, borçlu devlet ve ücretsiz tutulmuş hoca* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların hepsinin frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin çocukları varsa kendi çocuğunu ihmal ettiğini düşünmesini, tükenmiş ve verimsiz olmasını, bütçeyi düşünmesini ve evde ev ödevleri ile uğraşan ücretsiz tutulmuş hoca gibi olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 24: Çocuğu olan öğretmen ihanet eden insan gibidir; çünkü çocuklarını hep ihmal eder.

K 37: Çocuğu olan öğretmen borçlu devlet gibidir; çünkü hep bütçeyi düşünür.

Okul Yöneticilerinin Sınıftaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine sınıfta bulunan öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Okul Yöneticilerinin Sınıfta Bulunan Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Güç	Aslan	5	Çünkü öğretmen sınıfta iken sınıfın tek hâkimidir, itaat bekler, yöneticidir, üreticidir, yargılayıcıdır, serttir, güçlüdür ve gayretlidir.
	Komutan	3	
	Arı	2	
	Kral	2	
	Kaplan	2	
	Savaşçı	1	
	Işık	1	
	Lionel Messi	1	
	Meyvesi Olgunlaşmış	1	
	Ağaç	1	
	Hüseyin Bolt	1	
	Yargıç	1	

	Hâkim	1	
Öğreticilik Metaforları	Verici	3	
	Bilgisayar	2	
	Gayretli İnsan	1	
	Anne	1	Öğretmen sınıfta iken anlattıklarının etkili olabilmesi için çaba harcar, durmadan öğretmeye çalışır, kalıcı bir öğrenme için rolden role girer, ödüller dağıtır ve ilgi çekmek için her yolu dener.
	Bilim Adamı	1	
	Piyango	1	
	Bilge	1	
	Profesör	1	
Sözcü	1		
Tiyatro Sanatçısı	5		
Film Yıldızı	3		
Gözdelik Metaforları	Sanatçı	3	
	Tiyatro Sahnesi	1	
	Showman	1	Çünkü öğretmen sınıfta iken tüm gözler onun üzerindedir, ilgi odağı olmak ister.
	İllüzyonist	1	
	Pop Star	1	
	Beyazıt Öztürk	1	
	Sahnedeki İnsan	1	
Tezgâhtar	2	Öğretmen derste iken sürekli konuşur, her şeyi bildiğini ve tüm alıcıların ona ayarlı olduğunu zanneder, çok uğraşır ve saatin dolmasını bekler.	
Telefon	1		
Mikrofon	1		
Saat bekçisi	1		
Önderlik Metaforları	Kaptan	2	Çünkü öğretmen derste iken öğrencileri devamlı sevk eder, yol gösterir, arkasından bir grubu götürür, kendisi nereye giderse öğrencileri de oraya gider.
	Lokomotif	2	
	Orkestra Şefi	2	
	Kervanın Önündeki Baş	1	
	Deve	1	
	Komutan	1	
Yönetmen	1		

Tablo 6’da görüldüğü gibi okul yöneticileri sınıfta bulunan öğretmenlere ilişkin güç metaforları başlığı altında toplanabilecek on iki metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri güç metaforları başlığı altında *aslan, komutan, arı, kral, kaplan, savaşçı, ışık, Lionel Messi, meyvesi olgunlaşmış ağaç, Hüseyin Bolt, yargıç, hâkim* metaforlarını

kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip beş frekansla aslan metaforu olmuştur. Komutan metaforu üç frekansla, arı, kral ve kaplan metaforları iki frekansla aslan metaforunu takip etmişlerdir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin sınıfta iken sınıfın tek hâkimi olmasını, itaat beklemesini, yönetici, üretici ve yargılayıcı olmasını, sert, güçlü ve gayretli olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 5: Dersteki öğretmen arı gibidir; çünkü tek tek herkesi işler.

K 22: Dersteki öğretmen komutan gibidir; çünkü 40 dakikada savaşı kazanacak gayreti göstermeye çalışır.

Yine Tablo 6'da görüldüğü gibi okul yöneticileri öğreticilik metaforları başlığı altında toplanabilecek dokuz metafor kullanmıştır. Öğreticilik metaforları başlığı altında *verici, bilgisayar, gayretli insan, anne, bilim adamı, piyango, bilge, profesör, sözcü* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip üç frekansla verici metaforu olmuştur. Verici metaforunu iki frekansla bilgisayar metaforu takip etmiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin sınıfta iken anlattıklarının etkili olabilmesi için çaba harcamasını, durmadan bir şeyler öğretmeye çalışmasını, kalıcı bir öğrenme için rolden role girmesini ve ilgi çekmek için çaba harcamasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 21: Dersteki öğretmen piyango gibidir; çünkü derste öğreterek ödül vermeye çalışır.

K 52: Dersteki öğretmen bilgisayar gibidir; çünkü bilgileri en etkili şekilde aktarmaya çalışır.

Tablo 6’da görüldüğü gibi okul yöneticileri gözdellik metaforları başlığı altında toplanabilecek dokuz metafora yer vermiştir. Gözdellik metaforları başlığı altında *tiyatro sanatçısı, film yıldızı, sanatçı, tiyatro sahnesi, showman, illüzyonist, pop star, Beyazıt Öztürk ve sahnedeki insan* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip beş frekansla tiyatro sanatçısı metaforu olmuştur. Film yıldızı ve sanatçı metaforu üç frekansla tiyatro sanatçısı metaforunu izlemiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi öğretmenin sınıfta iken tüm gözlerin onların üzerinde olmasını, ilgi odağı olmak istemesini, derste odak noktasındaki insan olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 63: Dersteki öğretmen tiyatro sahnesi gibidir; çünkü ders anlatırken hayatı bir kenara bırakır.

K 30: Dersteki öğretmen film yıldızı gibidir; çünkü tüm gözler onun üzerindedir.

Tablo 6 incelendiğinde olumsuz imaj metaforları başlığı altında toplanabilecek dört metafora yer verildiği görülür. Olumsuz imaj metaforları başlığı altında *telefon, mikrofon, tezgâhtar ve saat bekçisi* metaforları kullanılmıştır. Bu kategorideki metaforlardan en fazla iki frekansla tezgâhtar metaforu kullanılmıştır, geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi öğretmenin sınıfta iken durmadan konuşmasını, kendisini öğrenciler arasında en fazla bilen görmesini, çok çabalamasını ve zamanın dolmasını beklemesini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 2: Dersteki öğretmen telefon gibidir; çünkü derste durmaksızın sadece konuşur.

K 25: Dersteki öğretmen tezgâhtar gibidir; çünkü ürünlerini pazarlamaya çalışır.

Tablo 6’da görüldüğü gibi okul yöneticileri önderlik metaforları başlığı altında toplanabilecek altı metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri önderlik metaforları başlığı altında *kaptan, lokomotif, orkestra şefi, tren ve kervanın önündeki baş deve, komutan ve yönetmen* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekansla kaptan, lokomotif ve orkestra şefi metaforları olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin sınıfta iken öğrencileri devamlı sevk etmesini, yol göstermesini, arkasından bir grubu götürmesini, kendisi nereye giderse öğrencilerin de oraya gitmesini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 20: Dersteki öğretmen kaptan gibidir; çünkü ilim denizinde öğrencileri ile yol alır.

K 21: Dersteki öğretmen yönetmen gibidir; çünkü öğrencileri duruma göre yönlendirir.

Okul Yöneticilerinin Öğretmenler Odasındaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine öğretmenler odasında bulunan öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Okul Yöneticilerinin Öğretmenler Odasında Bulunan Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Güç Metaforları	Aslan	3	Çünkü öğretmen öğretmenler odasında iken hep kendi doğrularını ispatlamaya çalışır, kükrer, kendine güvenir, her şeyden anlar ve her türlü değerlendirmeyi yapar.
	Diktatör	1	
	Kaplan	1	
	Kral	1	
	Kahraman	1	
	Ermiş	1	
	Birincilik Kürsüsüne Çıkan Sporcu	1	

	İdareci	1	
	Vakur İnsan	1	
	Saygın Bey	1	
Konuşkanlık Metaforları	Muhabbet Kuşu	4	
	Kanarya	3	
	Konuşmacı	2	
	Analizci	1	
	Bilgisayar	1	
	Profesör	1	Öğretmen öğretmenler odasında iken
	Davete Katılmış İnsan	1	konuşmalara doyamaz, konuşarak
	Google	1	dinlenir, her konuda fikir beyan eder ve
	Bülbül	1	sohbetine doyum olmaz.
Rahatlık Metaforları	Çocuk	2	Öğretmen öğretmenler odasında iken
	Çiçek	1	gazetesini okuyup çayını yudumlar, rahat,
	Büyükbaba	1	huzurlu ve mutludur.
	Durgun Bir Su	1	
Olumsuz İmaj Metaforları	Kaynana	2	
	Güne Giden Kadınlar	2	Eğer öğretmen öğretmenler odasında ise,
	İncelikten Kırılacak Sopa	2	dedikodu yapar, çekiştirecek çok
	Küskün Komşular	1	meslektaşı vardır, her şeyden şikâyet eder,
	Farklı Kümeler	1	kimseyle barışık kalmayı beceremez ve
Sırmaşık Kedi	1	yapmacık hareketleri vardır	
Aktüellik Metaforları	Haber Spikeri	3	
	Siyasetçi	2	Çünkü öğretmen öğretmenler odasında
	Tv Yorumcusu	2	iken, gündemi takip eder ve aktarır, çok
	Gazete	1	ateşli tartışmalara girer, hayatı sarı
	Fenerbahçeli	1	lacivertmiş gibi davranır ve hep olup
	Siyasetçi Sendikacı	1	bitenden bahseder.
	Güncel Dost	1	
Yorgunluk Metaforları	Stand By Konumunda Bilgisayar	1	
	Son Samuray	1	Çünkü öğretmen öğretmenler odasında
	Yorgun Savaşçı	1	iken çok yorgundur, dinlenmelidir,
	Bitmiş Telefon Bataryası	1	savaştan çıkmış gibidir, derste bir tarih
	Havası Kaçmış Balon	1	yazmıştır gururludur ve sahip olduğu
	Perona Yanaşan Otobüs	1	çalışma koşulları zordur.
	Sessiz Film	1	
	Soluklanan Atlet	1	

Tablo7’de görüldüğü gibi okul yöneticileri öğretmenler odasında bulunan öğretmenlere ilişkin güç metaforları başlığı altında toplanabilecek on metafora yer vermiştir. Güç metaforları başlığı altında *aslan, diktatör, kaplan, kral, kahraman, ermiş, birincilik kürsüsüne çıkmış sporcu, idareci, vakur insan ve saygın bey* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip üç frekansla aslan metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin öğretmenler odasında iken kendi doğrularını ispatlamaya çalışmasını, kükrercesine konuşmasını, kendisine güvenmesini, her şeyden anlamasını ve her türlü değerlendirmeyi yapmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 21: Öğretmenler odasındaki öğretmen aslan gibidir; çünkü orada kükrer.

K 22: Öğretmenler odasındaki öğretmen diktatör gibidir; çünkü kendi doğrularını ispatlamaya çalışır.

Yine Tablo 7’de görüldüğü gibi okul yöneticileri konuşkanlık metaforları başlığı altında toplanabilecek on bir metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri konuşkanlık metaforları başlığı altında *muhabbet kuşu, kanarya, konuşmacı, analizci, bilgisayar, profesör, davete katılmış insan, google, bülbül, sırdaş ve papağan* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekansla muhabbet kuşu metaforu olmuştur. Kanarya metaforu üç, konuşmacı metaforu iki frekansla muhabbet kuşu metaforunu izlemektedir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin öğretmenler odasında iken konuşmalara doyamamasını, konuşarak deşarj olmasını, her konuda fikir beyan etmesini ve sohbetine doyum olmamasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 36: Öğretmenler odasındaki öğretmen google gibidir; çünkü her konuda fikri vardır.

K 17: Öğretmenler odasındaki öğretmen papağan gibidir; çünkü çok konuşur.

Tablo 7 incelendiğinde okul yöneticilerinin rahatlık metaforları başlığı altında toplanabilecek dört metafora yer verdiği görülür. Rahatlık metaforları başlığı altında *durgun bir su, çiçek, çocuk ve büyükbaba* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekansla çocuk metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin öğretmenler odasında iken gazetesini okuyup çayını yudumlamasını, rahat, huzurlu ve mutlu olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 37: Öğretmenler odasındaki öğretmen büyükbaba gibidir; çünkü orada oturur, dinlenir, gazete okur ve çay içer.

K 45: Öğretmenler odasındaki öğretmen çiçek gibidir; çünkü huzur verir.

Tablo 7'de görüldüğü gibi olumsuz imaj metaforları başlığı altında toplanabilecek altı metafora yer verilmiştir. Olumsuz imaj metaforları başlığı altında *kaynana, küskün komşular, güne giden kadınlar, incelikten kırılacak sopa, sırnaşık kedi ve farklı kümeler* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekansla kaynakna ve güne giden kadınlar metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin öğretmenler odasında iken dedikodu yapmasını, meslektaşlarını çok çekiştirmesini, her şeyden şikâyet etmesini, barışık kalmayı becerememesini ve yapmacık davranışlar içerisinde olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 28: Öğretmenler odasındaki öğretmen kaynakna gibidir; çünkü genelde şikâyet eder.

K 10: Öğretmenler odasındaki öğretmen yapmacık mega star gibidir; çünkü konuştuğunda herkesin kendini dinlediğini zanneder.

Yine Tablo 7’de görüldüğü gibi okul yöneticileri öğretmenler odasında bulunan öğretmenlere ilişkin aktüellik metaforları başlığı altında toplanabilecek yedi metafora yer vermiştir. Aktüellik metaforları başlığı altında *güncel dost, gazete, haber spikeri, siyasetçi, TV yorumcusu, Fenerbahçeli ve siyasetçi-sendikacı* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip üç frekansla haber spikeri metaforu olmuştur. Haber Spikeri metaforunu iki frekansla siyasetçi ve TV yorumcusu metaforları takip etmiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin öğretmenler odasında iken gündemi takip etmesini ve aktarmasını, çok ateşli tartışmalara girmesini, hayatı sarı lacivertmiş gibi davranmasını ve hep olup bitenden bahsetmesini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 8: Öğretmenler odasındaki öğretmen Fenerbahçeli gibidir; çünkü hayatı sarı laciverttir.

K 68: Öğretmenler odasındaki öğretmen gazete gibidir; çünkü hep olan bitenden bahseder.

Ayrıca Tablo 7’de görüldüğü gibi okul yöneticileri yorgunluk metaforları başlığı altında toplanabilecek sekiz metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri yorgunluk metaforları başlığı altında *stand by konumunda bilgisayar, son samuray, yorgun savaşçı, bitmiş telefon bataryası, havası kaçmış balon, perona yanaşan otobüs, sessiz film, soluklanan atlet* metaforlarını kullanmıştır. Bu kategorideki metaforların hepsinin frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin öğretmenler odasında iken çok yorgun olmasını, dinlenmesi gerektiğini, savaştan çıkmış gibi olmasını, derste bir tarih yazdığından gururlanmasını ve sahip olduğu çalışma koşullarının zor olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 6: Öğretmenler odasındaki öğretmen perona yanaşan otobüs gibidir; çünkü bir yolculuk bitmiştir ve birazdan yeni bir yolculuk başlayacaktır.

K 41: Öğretmenler odasındaki öğretmen son samuray gibidir; çünkü çok savaşmış ve çok yorulmuştur.

Okul Yöneticilerinin Nöbet Görevi Verilen Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine nöbet görevi verilen öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Okul Yöneticilerinin Nöbet Görevi Verilen Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Yorgunluk Metaforları	Yorgun Savaşçı	4	Öğretmen nöbette iken devamlı yorgundur, bitkindir, mücadeleci bir tavır içinde tükenmiş ve verimsiz bir haldedir.
	Bitmiş Pil	1	
	Enerjisiz İnsan	1	
	Yıpranmış Çanta	1	
Koruyuculuk Metaforları	Güvenlik Görevlisi	2	Çünkü öğretmen nöbette iken olay olunca acil müdahale eder, koruyup kollayıcı olmalıdır, hızlı ve güçlü aynı zamanda düzenlidir.
	Er	2	
	Jandarma	1	
	Hudut Bekleyen	2	
	Asker	1	
	Kalkan	1	
	Malkoç oğlu	1	
İsteksizlik Metaforları	Hasret Çeken Âşık	1	Eğer öğretmen nöbette ise vakit hiç geçmez, nöbet görevini angarya görür, nöbeti tutup tutmamak arasında gidip gelir, nöbeti sevmez, sıkılıp bunalır.
	Bezgin Bekir	1	
	Umursamaz İnsan	1	
	Diken	1	
	Sıkıntılı İnsan	1	
	Müzik Dersinde	1	
	Şarkı Söylemesi	1	
	İstenen Öğrenci	1	
Batsın Bu Dünya	1		
Yakalayıcılık Metaforları	Şarkısını Söyleyen Orhan Gencebay	1	Çünkü öğretmen nöbette iken yanlış yerlere tezgâh açanları yakalar, tehlikeyi sezer, suçluları arar ve hızlı olması gerekir ve her an tetikte olmalıdır.
	Bekçi-Gardiyan	6	
	Zabıta	2	
	Aslan	2	
	Kaplan	2	
	Radar	2	
	Çita	1	
	Polis	1	
	Atmaca	1	
	Şahin	1	
	Baykuş	1	
	Kamera	1	
	Tilki	1	
Kartal	1		
İnzibat	1		
Rehberlik Metaforları	Çoban	2	Öğretmen nöbette iken öğrencileri yönlendirir, öğrencilere örnek olur.
	Komutan	1	
	Kutup Yıldızı	1	
	Trafik Lambası	1	

Çok Yönlülük Metaforları	Çok Fonksiyonlu Makine	1	Çünkü öğretmen nöbette iken her işi yapar, sorumluluğu çoktur ve her yere, her işe yetişmesi gerekir.
	Hâkim	1	
	Doktor	1	
	Acil Servis	1	
	Anne-Baba	1	
	Avukat	1	
<hr/>			
Agresiflik Tedirginlik Metaforları	Pimpirikli Ev Hanımı	3	Öğretmen nöbette iken genelde gergindir, her işi düzgün yapmaya çalışır, öğrencilerin yaramazlıklarından deliye döner. Her an bir problem çıkacak düşüncesiyle tedirgindir ve olacaklardan korkar.
	Titrek Mendil	1	
	Ürkek Ceylan	1	
	Kulaklarından	1	
	Ateş Çıkan Ejderha		

Tablo 8’de görüldüğü gibi okul yöneticileri nöbet görevindeki öğretmenlere ilişkin yorgunluk metaforları başlığı altında toplanabilecek dört metafora yer vermiştir. Yorgunluk metaforları başlığı altında *yorgun savaşçı*, *bitmiş pil*, *enerjisiz insan* ve *yıpranmış çanta* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekansla yorgun savaşçı metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin nöbette iken yorgun ve bitkin olmasını, hem derse girip hem de nöbet tuttuğu için mücadeleci fakat bir o kadar da tükenmiş ve verimsiz olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 57: Nöbet görevi verilen öğretmen yıpranmış çanta gibidir; çünkü yorgun ve verimsizdir.

K 54: Nöbet görevi verilen öğretmen bitmiş pil gibidir; çünkü kendini tükenmiş hisseder.

Yine Tablo 8’de görüldüğü gibi okul yöneticileri koruyuculuk metaforları başlığı altında toplanabilecek sekiz metafora yer vermiştir. Koruyuculuk metaforları başlığı altında *güvenlik görevlisi*, *er*, *jandarma*, *hudut bekleyen asker*, *kalkan*, *Malkoç oğlu*,

Süpermen ve külhanbeyi metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekansla güvenlik görevlisi, er ve hudut bekleyen asker metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin nöbette iken ortaya çıkan durumlara acil müdahale etmesini, öğrencileri koruyup kollamasını, hem hızlı hem güçlü hem de düzen sağlayıcı olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 22: Nöbet görevi verilen öğretmen er gibidir; çünkü emanete hıyanet etmemeye çalışır.

K 36: Nöbet görevi verilen öğretmen süpermen gibidir; çünkü her yere her şeye yetişir.

Tablo 8’de belirtildiği gibi okul yöneticileri nöbet görevinde bulunan öğretmenlere ilişkin isteksizlik metaforları başlığı altında toplanabilecek yedi metafora yer vermiştir. İsteksizlik metaforları başlığı altında *hasret çeken âşık, bezgin Bekir, umursamaz insan, diken, sıkıntılı insan, müzik dersinde şarkı söylemesi istenen öğrenci, batsın bu dünya şarkısını söyleyen Orhan Gencebay* metaforları kullanılmıştır. Kullanılan metaforların hepsinin frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin nöbette iken zamanın bir türlü geçmediğini düşünmesini, nöbet görevini angarya görmesini, nöbeti tutup tutmamak konusunda tereddüt göstermesini, nöbeti sevmemesini, sıkılıp, bunalmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 43: Nöbet görevi verilen öğretmen bezgin Bekir gibidir; çünkü nöbeti angarya olarak görür.

K 13: Nöbet görevi verilen öğretmen hasret çeken âşık gibidir; çünkü nöbette vakit hiç geçmez.

Yine Tablo 8’de okul yöneticileri nöbet görevinde bulunan öğretmenlere ilişkin yakalayıcılık metaforları başlığı altında toplanabilecek on dört metafora yer vermiştir. Yakalayıcılık metaforları başlığı altında bekçi, gardiyan, zabıta, aslan, kaplan, radar, çita, polis, atmaca, şahin, baykuş, kamera, tilki, kartal ve inzibat metaforları kullanılmıştır. Kullanılan metaforlardan en fazla frekansa sahip, üç frekansla bekçi ve gardiyan, iki frekansla, zabıta, aslan, kaplan ve radar metaforları olmuştur. Diğer metaforların frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin nöbette iken yanlış yerlere tezgâh açanları yakalamasını, tehlikeyi sezmesini, suçluları aramasını ve hızlı olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 33: Nöbet görevi verilen öğretmen radar gibidir; çünkü etraftaki her şeyi görür.

K 26: Nöbet görevi verilen öğretmen zabıta gibidir; çünkü satıcılara göz açtırmaz.

Tablo 8’den anlaşılacağı gibi okul yöneticileri nöbet görevi verilen öğretmenlere ilişkin rehberlik başlığı altında toplanabilecek dört metafora yer vermiştir. Bu metaforlar: çoban, komutan, kutup yıldızı ve trafik lambasıdır. Bu metaforlardan en fazla frekansa sahip 2 frekansla çoban metaforu olmuştur. Diğer metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri bu metaforlara gerekçe olarak nöbet görevindeki öğretmenin yol gösterici olmasını, örnek teşkil etmesini ve öğrencileri yönlendirmesini göstermiştir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 18: Nöbet görevi verilen öğretmen kutup yıldızı gibidir; çünkü öğrencinin davranışına yön verir.

K 25: Nöbet görevi verilen öğretmen çoban gibidir; çünkü öğrencilerini hep gözünün önünde tutmak zorundadır.

Tablo 8 incelendiğinde okul yöneticilerinin nöbet görevindeki öğretmene ilişkin çok yönlülük başlığı altında toplanabilecek altı metafora yer vermiştir. Bu metaforlar *çok fonksiyonlu makine, hâkim, doktor, acil servis, anne-baba ve avukat* metaforları olmuştur. Bu metaforların hepsinin frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri bu metaforlara gerekçe olarak nöbet görevi verilen öğretmenlerin her işi yapmasını, sorumluluğunun çok olmasını ve her yere, her işe yetişmesi gerektiğini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 15: Nöbet görevi verilen öğretmen acil servis gibidir; çünkü bir olay olunca acil müdahale eder.

K 19: Nöbet görevi verilen öğretmen anne-baba gibidir; çünkü özverilidir.

Tablo 8'deki bilgilere göre okul yöneticileri nöbet görevi verilen öğretmenlere ilişkin agresiflik-tedirginlik başlığı altında toplanabilecek dört metafora yer vermiştir. Bu metaforlar pımpirikli ev hanımı, titrek mendil, ürkek ceylan ve kulaklarından ateş çıkan ejderha metaforları olmuştur. Bu metaforlardan en fazla frekansa sahip 3 frekansla pımpirikli ev hanımı metaforu olmuştur. Diğer metaforların frekansları 1 olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri bu metaforlara gerekçe olarak öğretmenin nöbette iken genelde gergin olmasını, her işi düzgün yapmaya çalışmasını ve öğrencilerin yaramazlıklarından deliye dönmesini, her an bir problem çıkacak düşüncesiyle tedirgin olmasını ve olacıklardan korkmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 69: Nöbet görevi verilen öğretmen pımpirikli ev hanımı gibidir; çünkü sınırlı ve düzenlidir.

K 46: Nöbet görevi verilen öğretmen titrek mendil gibidir; çünkü her an nereden bir aksilik gelecek diye bekler.

Okul Yöneticilerinin Teftiş Haftasındaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine teftiş haftasındaki öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Okul Yöneticilerinin Teftiş haftasındaki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Huzursuzluk Metaforları	Yazılıyı Bekleyen Öğrenci	7	Çünkü öğretmen teftiş haftasında ise yorgundur, gergindir, streslidir, olacakları merak eder, düşünceli ve sinirlidir.
	Tedirgin İnsan	3	
	Saatli Bomba	2	
	Çırpınan Balık	2	
	Doğum Sancısı Çeken Kadın	1	
	Gerilmiş Yay	1	
	Olacakları Merak Eden İnsan	1	
	Misafir Bekleyen Ev Sahibi	1	
	Esir Alınmış Asker	1	
	Uykusuz İnsan	1	
	Sıkılmış Limon	1	
	Deli	1	
	Telaşlı İnsan	1	
Köşeye Kısıtlanmış Kedi	1		
Mutluluk Metaforları	Mutlu İnsan	1	Çünkü öğretmen teftiş haftasında ise bir rehberden faydalanabilme fırsatını yakalayacağı için mutludur.
Kabullenmişlik Metaforları	Süt Dökmüş Kedi	4	Öğretmen teftiş haftasında ise ne yaparsa yapsın olumsuzlukları engelleyemeyeceğini kabullenmiştir, suçluluk psikolojisi içerisinde, yaptıklarının bir kaç saat içerisinde anlaşılmayacağını düşünür, kurdun hamlesini bekleyen kuzu gibi başarısızlığı kabullenmiştir.
	Ölüm Döşeğindeki Hasta	1	
	Yaşlı	1	
	Mahkûm	1	
	Lionel Messi' nin Penaltı Atışını Bekleyen Kaleci	1	
Aktiflik Metaforları	Arı	2	Çünkü öğretmen teftiş haftasında ise evrakları yetiştirmek için didinir, her şeyin tam olmasını ister, o hafta özgürlüğü elinden alınmıştır.
	Tazı	1	
	Savaşçı	1	
	Titiz Öğrenci	1	
	Hazır Asker	1	
	Asfalt Tamir Ustası	1	
	Ev Ödevi Hazırlayan Öğrenci	1	

Eğer öğretmen teftiş haftasında ise hatasının

Ürkeklik Metaforları	Ceylan	4	çıkmasından ürker, kalbi gümbür gümbür atar, eleştiriden korkar, kuşku ve heyecanı bir arada yaşar.
	Kuzu	3	
	Korkak Çocuk	3	
	Ürkek Tavşan	2	
	Kuş	2	
	Sinik İnsan	1	
	Çekirge	1	
	Tavuk	1	
Olumsuz İmaj Metaforları	Kırlangıç	1	Çünkü öğretmen teftiş haftasında nabza göre şerbet vermesini bilir, rol yapar, denetmenin peşinden koşar, kendini tanıtmaya çabasıdadır, her zaman her duruma hazır görüntüsü verir ve konudan konuya zıplar.
	Palyaço	1	
	Uşak	1	
	Reklamcı	1	
	Yalancı Asker	1	

Tablo 9’da görüldüğü gibi okul yöneticileri teftiş haftasındaki öğretmenlere ilişkin huzursuzluk metaforları başlığı altında toplanabilecek on dört metafora yer vermiştir. Huzursuzluk metaforları başlığı altında *yazılıyı bekleyen öğrenci, tedirgin insan, saatli bomba, çırpınan balık, doğum sancısı çeken kadın, gerilmiş yay, olacakları merak eden insan, misafir bekleyen ev sahibi, esir alınmış asker, uykusuz insan, sıkılmış limon, deli, telaşlı insan ve köşeye kısıtılmış kedi* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip yedi frekans ile yazılıyı bekleyen öğrenci metaforu olmuştur. Üç frekans ile tedirgin insan ve iki frekans ile saatli bomba ile çırpınan balık, yazılıyı bekleyen öğrenci metaforunu takip etmiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin teftiş haftasında yorgun, gergin ve sinirli olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 33: Teftiş haftasındaki öğretmen saatli bomba gibidir; çünkü her an patlamaya hazırdır.

K 50: Teftiş haftasındaki öğretmen gerilmiş yay gibidir; çünkü teftişte ne ile karşılaşacağını bilemez.

Yine Tablo 9’da görüldüğü gibi okul yöneticisi teftiş haftasındaki öğretmenlere ilişkin mutluluk metaforları başlığı altında toplanabilecek bir metafora yer vermiştir. Bir okul yöneticisi mutluluk metaforları başlığı altında *mutlu insan* metaforunu kullanmıştır. Bu metaforun frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticisi kullandığı bu metaforun gerekçesi olarak öğretmenin teftiş haftasında mutlu olmasını çünkü bir rehberden faydalanabilme fırsatını yakalayabileceğini düşünmesini göstermişlerdir.

Tablo 9 incelendiğinde okul yöneticilerinin kabullenmişlik metaforları başlığı altında toplanabilecek altı metafora yer verdiği görülür. Okul yöneticileri kabullenmişlik metaforları başlığı altında süt dökmüş kedi, ölüm döşeğindeki hasta, yaşlı, mahkum ve *Lionel Messi’nin penaltı atışını bekleyen kaleci* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekans ile süt dökmüş kedi metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin teftiş haftasında ne yaparlarsa yapsın olumsuzlukları engelleyemeyeceğini kabullenmesini, suçluluk psikolojisi içerisinde olmasını, yaptıklarının bir kaç saat içerisinde anlaşılmayacağını düşünmesini, kurdun hamlesini bekleyen kuzu gibi kabullenmiş olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 28: Teftiş haftasındaki öğretmen süt dökmüş kedi gibidir; çünkü suçluluk psikolojisi vardır.

K 7: Teftiş haftasındaki öğretmen Lionel Messi’nin penaltı atışını bekleyen kaleci gibidir; çünkü ne yaparsa yapsın topu kurtaramayacağını bilir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi okul yöneticileri teftiş haftasındaki öğretmenlere ilişkin aktiflik metaforları başlığı altında toplanabilecek altı metafora yer vermiştir.

Aktiflik metaforları başlığı altında arı, tazi, savaşı, titiz öğrenci, hazır asker, asfalt tamir ustası ve ev ödevi hazırlayan öğrenci metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekans ile arı metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin teftiş haftasında mantıksız ve gereksiz gördüğü evrakları yetiştirmek için didinmesini, her şeyin tam olmasını istemesini ve o hafta özgürlüğü elinden alınmış esir gibi çalışmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 63: Teftiş haftasındaki öğretmen terleyen amele gibidir; çünkü yorulmuş ve gergindir.

K 58: Teftiş haftasındaki öğretmen savaşı gibidir; çünkü yorgun ve bitkindir.

Yine Tablo 9'da görüldüğü gibi okul yöneticileri araştırmada ürkeklik metaforları başlığı altında toplanabilecek dokuz metafora yer vermiştir. Ürkeklik metaforları başlığı altında ceylan, kuzu, korkak çocuk, ürkek tavşan, sinik insan, çekirge, tavuk ve kırlangıç metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekans ile ceylan, üç frekans ile kuzu ve korkak çocuk, iki frekansla ürkek tavşan ve kuş metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin teftiş haftasında eksikliğinin çıkmasından fazla ürkmesini, kalplerinin gümbür gümbür atmasını, eleştiriden korkmasını ve kuşku ile heyecanı bir arada yaşamasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 18: Teftiş haftasındaki öğretmen çekirge gibidir; çünkü her şeyi tam olsa bile ürkektir.

K 20: Teftiş haftasındaki öğretmen kuzu gibidir; çünkü eleştiriden korkar.

Ayrıca Tablo 9’da görüldüğü gibi okul yöneticileri teftiş haftasındaki öğretmenlere ilişkin olumsuz imaj metaforları başlığı altında toplanabilecek dört metafora yer vermiştir. Olumsuz İmaj metaforları başlığı altında *palyaço*, *uşak*, *reklamcı* ve *yalancı asker* metaforları kullanılmıştır. Bu alanda kullanılan metaforların hepsinin frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin teftiş haftasında nabza göre şerbet vermesini bilmesini, rol yapmasını, denetmenin peşinden koşmasını, kendisini tanıtmaya çabasında olmasını, her zaman hazır görüntüsü vermeye çalışmasını ve destek görebilmek için konudan konuya atlamasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 17: Teftiş haftasındaki öğretmen palyaço gibidir; çünkü rol yapar.

K 8: Teftiş haftasındaki öğretmen uşak gibidir; çünkü denetmenin peşinden koşar.

Okul Yöneticilerinin Yaz Tatilindeki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Okul yöneticilerine mesleğinin yaz tatilindeki öğretmenleri neye benzettikleri ve bunun nedenleri sorulmuş, alınan yanıtlar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Okul Yöneticilerinin Yaz Tatilindeki Öğretmenlere Yönelik Metaforik Algıları

Metafor Kategorileri	Metaforlar	f	Nedenleri
Rahatlık Metaforları	Peşin Satan Esnaf	5	Çünkü öğretmen yaz tatilinde ise rahatlamış, stresten uzaklaşmıştır. Hiç bir yere bağlılığı kalmamış, zincirlerini kırmış, zevkine düşkün bir şekilde hayatına devam eder.
	Süzülen Balon	2	
	Özgür Kuş	4	
	Gökte Uçan Uçurtma	1	
	Süzülen Bir Yelkenli	1	
	Jöle	1	
	Kral	1	
	Suya Bırakılmış Kâğıt Gemi	1	
	Koltuğa Uzanmış Keyifli İnsan	1	
	Masmavi Deniz	1	
	Soba Başındaki Kedi	1	
Mutluluk Metaforları	Yumuşak Lastik	1	Öğretmen yaz tatilinde ise sinirlendirenler olmadığı için mutludur, ışıldar, zamanı boldur ve kimse onu tutamaz.
	Balayına Gitmiş Gelin Damat	1	
	Rahatlamış İnsan	1	
	Dışarı Salınmış Mahkûm	1	
	Erimiş Tereyağı	1	
	Melek	5	
	Eğlence Kutusu	5	
	Turist	5	
Yorgunluk Metaforları	Forest Gump	3	Çünkü öğretmen yaz tatilinde ise bütün bir yıl çalışmıştır, yorulmuştur, enerjisi bitmiştir. Dinlenmek ister ve dinlenmesi için çok vakti vardır.
	Işıldayan Güneş	3	
	Tatildeki Öğrenci	2	
	Gezgin	2	
	Sahipsiz Atlar	1	
	Yorgun Savaşçı	2	
	Kalp Ritmi Durmuş Kronik Hasta	1	
Mutsuzluk Metaforları	Yorgun Balık	1	Öğretmen yaz tatilinde ise ek dersi yoktur, parası olmadığı için gezemez. Boşluğa düşmüştür, tatile gidemeyip televizyondaki tatil görüntüleri ile yetinir. Bütçesi hep açık verir, diğer meslek grupları tarafından hep yatmakla suçlanır ve tatilin biteceği günün korkusunu yaşar
	Bitmiş Akü	1	
	Uyku Modundaki Alet	1	
	Boş Batarya	1	
	Şekeri Alınmış Çocuk	2	
	Ev Bekçisi	1	
	Boşluktaki İnsan	1	
Camdan Bakan Arap Kızı	1		
Sudan Çıkmış Balık	1		
Yiyecek Bekleyen Kurt	1		
Gariban	1		

	Suçlu	1	
	Ölümü Bekleyen İdam Mahkûmu	1	
	Kafesteki Aslan	1	
<hr/>			
			Çünkü öğretmen yaz tatilinde ise vaktini en iyi şekilde değerlendirmek ister, zamanını nasıl değerlendireceğine karar veremez ve yaz tatilini yenilenme fırsatı olarak görür.
Yenilenmeye	Ağustos Böceği	4	
İsteklilik	Plan Yapan İnsan	1	
Metaforları	Öğrenci	1	
<hr/>			

Tablo 10’da görüldüğü gibi okul yöneticileri yaz tatilindeki öğretmenlere ilişkin rahatlık metaforları başlığı altında toplanabilecek on altı metafora yer vermiştir. Rahatlık metaforları başlığı altında *peşin satan esnaf, süzülen balon, , özgür kuş, gökte uçan uçurtma, süzülen bir yelkenli, jöle, kral, suya bırakılmış kağıt gemi, koltuğa uzanmış keyifli insan, masmavi deniz, soba başındaki kedi, yumuşak lastik, balayına gitmiş gelin damat, rahatlamış insan, dışarı salınmış mahkum ve erimiş tereyağı* metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip beş frekans ile *peşin satan esnaf* metaforu olmuştur. Özgür kuş dört, Süzülen balon ve soba başındaki kedi metaforu iki frekans ile *peşin satan esnaf* metaforunu takip etmiştir. Geriye kalan metaforların frekansları bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin tatilde iken rahatlamasını, stresten uzaklaşmasını, herhangi bir yere bağlılığının kalmamasını, zincirlerini kırmasını ve zevkine düşkün bir şekilde yiyip, içip yatmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 44: Yaz tatilindeki öğretmen süzülen balon gibidir; çünkü vakti çoktur istediği yere süzülebilir.

K 33: Yaz tatilindeki öğretmen yumuşak lastik gibidir; çünkü rahatlamıştır.

Yine Tablo 10’da görüldüğü gibi okul yöneticileri mutluluk metaforları başlığı altında toplanabilecek sekiz metafora yer vermiştir. Mutluluk metaforları başlığı altında melek, eğlence kutusu, *Forest Gump*, *ışıldayan güneş*, *tatildeki öğrenci*, *gezgin*, *turist* ve *sahipsiz atlar* metaforları kullanılmıştır. Bu kategorideki metaforların en fazla frekansa sahip olanları 5 frekansla turist, melek ve eğlence kutusu metaforları olmuştur. *Forest Gump* ve *ışıldayan güneş* metaforları üç frekans ile diğerlerini takip etmiştir. *Tatildeki öğrenci* ve *gezgin* metaforları iki frekansa sahipken *sahipsiz atlar* metaforunun frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin tatilde iken sinirlendirenler olmadığı için mutlu olmasını, mutluluktan ışıldamasını, zamanının bol olmasını ve kimsenin onu tutamamasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 41: Yaz tatilindeki öğretmen melek gibidir; çünkü sinirlendirenleri yoktur.

K 34: Yaz tatilindeki öğretmen gezgin gibidir; çünkü her yeri gezmek ister.

Ayrıca Tablo 10’da görüldüğü gibi okul yöneticileri yorgunluk metaforları başlığı altında toplanabilecek altı metafora yer vermiştir. Okul yöneticileri yorgunluk metaforları başlığı altında *yorgun savaşçı*, *kalp ritmi durmuş kronik hasta*, *yorgun balık*, *bitmiş akü*, *uyku modundaki alet* ve *boş batarya* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekans ile yorgun savaşçı ve ağustos böceği metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların hepsinin frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin tatilde iken bütün bir yıl çalıştığından dolayı yorgun ve enerjisinin bitmiş olmasını, dinlenmek istemesini ve dinlenmek için çok vakti olmasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 32: Yaz tatilindeki öğretmen bitmiş akü gibidir; çünkü dolması gerekir.

Yaz tatilindeki öğretmen yorgun savaşçı gibidir; çünkü enerjisi kalmamıştır.

Tablo 10'da görüldüğü gibi okul yöneticileri mutsuzluk metaforları başlığı altında toplanabilecek on metafora yer vermiştir. Mutsuzluk metaforları başlığı *şekeri alınmış çocuk, ev bekçisi, boşluktaki insan, camdan bakan Arap kızı, kuş, sudan çıkmış balık, yiyecek bekleyen kurt, gariban, suçlu, ölümü bekleyen idam mahkûmu* ve kafesteki aslan metaforları kullanılmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip iki frekans ile ev bekçisi ve şekeri alınmış çocuk metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların hepsinin frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi olarak öğretmenin tatilde iken ek ders ücreti alamamasını, parası olmadığı için gezememesini, boşluğa düşmesini, tatile gidemeyip televizyondaki tatil görüntüleri ile yetinmesini, bütçesinin hep açık vermesini, diğer meslek grupları tarafından hep yatmakla suçlanmasını ve tatilin biteceği günün korkusunu yaşamasını göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 17: Yaz tatilindeki öğretmen ev bekçisi gibidir; çünkü her zaman tatile gidemez.

K 16: Yaz tatilindeki öğretmen camdan bakan arap kızı gibidir; çünkü tv'de tatil görüntülerini izler.

Ayrıca Tablo 10'da görüldüğü gibi okul yöneticileri yenilenmeye isteklilik metaforları başlığı altında toplanabilecek üç metafora yer vermiştir. Yenilenmeye isteklilik metaforları başlığı altında *ağustos böceği, plan yapan insan ve öğrenci* metaforlarını kullanmıştır. Bu metaforların içerisinde en fazla frekansa sahip dört frekans ile ağustos böceği metaforu olmuştur. Geriye kalan metaforların hepsinin frekansı bir olarak tespit edilmiştir. Okul yöneticileri kullandıkları bu metaforların gerekçesi öğretmenin tatilde iken zamanını dinlenerek değerlendirmeye çalışmasını, vaktini en iyi şekilde değerlendirmek istemesini, zamanını nasıl değerlendireceğine karar verememesini ve yaz tatilini yenilenme fırsatı olarak görmesini göstermişlerdir.

İki katılımcının kullandıkları metaforları ve bu metaforların kullanılmasının nedenlerini örneklendiren iki ifade aşağıda sunulmuştur.

K 41: Yaz tatilindeki öğretmen ağustos böceği gibidir; çünkü yenilenecek çok vakti vardır.

K 26: Yaz tatilindeki öğretmen öğrenci gibidir; çünkü artık onu izleyen yoktur.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Okul yöneticilerinin öğretmeni nasıl kavramsallaştırdığına ilişkin sahip oldukları metaforları “öğretmen... gibidir; çünkü...” ibarelerinin tamamlanmasıyla ortaya çıkarma ve ortak özellikleri belirli kavramsal temalar altında toplama amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın bulguları şu noktalara dikkat çekmektedir:

Öncelikle ankette okul yöneticilerinin sahip oldukları öğretmen metaforlarını belirlemeye yönelik 10 soru bulunmaktadır. Her soruya verilen cevaplar belirli kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Bazı katılımcıların “öğretmen ilk yıllarında heyecanlıdır; çünkü göreve yeni başlıyordur” ya da “öğretmen nöbette iken sinirlidir; çünkü öğrenciler çok çekilmez olurlar” şeklinde metaforik olmayan cevaplar verdiğinden ya da yazılan metafora açıklayıcı bir sebep belirtmediğinden bu cevaplar dikkate alınmamıştır.

Tüm bulguları incelediğimizde her bir öğretmen türü için bir çok metafor kullanıldığı görülmektedir. Bu durum bir kavrama ait düşüncenin sadece bir metaforla ortaya konamayacağını göstermektedir.

Temelde metafor, söz ettiği olgunun kendisi değildir, onun sadece bir sembolüdür. Eğer bu olgunun kendisi olsaydı, metafora gereksinim olmazdı. Bu nedenle, metafor söz ettiği olgudan farklıdır ve bu olguya ilişkin çok güçlü bir perspektif sunsa da çoğu zaman ondan daha azdır. Bu durumu telafi etmek için de birçok metaforun işe koşulması gerekir (Yob, 2003; akt. Saban 2008).

Okul Yöneticilerinin Göreve Yeni Başlayan Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul Yöneticilerinin “öğretmen ilk yıllarında... gibidir; çünkü...” sorusuyla oluşturdukları metaforlar incelendiğinde, metaforların idealist (5), acemi (21), güçlü ve verimli (11) temaları altında yoğunlaştığı görülmektedir. Buradan okul yöneticilerinin öğretmeni ilk yıllarında daha çok acemi olarak algıladıkları fark edilmektedir. Birçok durum ve kavramla yeni karşılaşan öğretmenler acemilikleriyle dikkat çekmektedirler. Ayrıca okul yöneticileri öğretmeni ilk yıllarında acemiliğinin yanı sıra idealist, güçlü ve verimli olarak betimlemektedir. Verimliliğini ve gücünü gençliğinden, idealistliğini de

daha çok cahil cesaretinden aldığı düşünün okul yöneticilerinin bu algıları ”Öğretmen ilk yıllarında taze yanan mum, bomba, Süpermen gibidir” ya da “Öğretmen ilk yıllarında devlet başkanı gibidir çünkü her şeyi yapabileceğini zanneder”, “...milli eğitim bakanı gibidir çünkü; her şeyi bildiğini sanır” cevaplarından anlaşılmaktadır.

Yılmaz, Göçen ve Yılmaz’ın (2013) öğretmen adaylarının öğretmen kavramıyla ilgili metaforlarını belirlemeye yönelik çalışmasında öğretmen adayları kendileri için “kahraman, ışık, fener, kutsal bir varlık, yeni doğan bebek, ceylan, kâinatın yaratıcısı, üstün bir kişi, usta...”metaforlarını kullanmışlardır. Bu sonuç okul yöneticilerinin metaforik tespitlerinin önemli bir kısmının doğru olduğunu göstermektedir.

Cerit’in (2008) öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşlerini incelediği çalışmasında okul yöneticileri öğretmenlere yönelik “üretici” metaforuna %43,1, “çevresini aydınlatan kişi” metaforuna %58,8, “hâkim” metaforuna %35,3 çoğunlukla katılmışlardır.

Okul Yöneticilerinin Emekliliği Yaklaşmış Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “öğretmen emekliliğine yakın... gibidir; çünkü...” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde oluşturulan metaforların verimsizlik (28), güçlülük (23) ve duygusallık (3) temaları altında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sonuçlara bakılarak okul yöneticilerinin emekliliği yaklaşmış öğretmenleri çoğunlukla verimsiz olarak kavramsallaştırdıkları fark edilmektedir. Emekliliği yaklaşmış öğretmenler tükenmeye yakın enerjileriyle, verimsizlikleriyle dikkat çekmektedir. Okul yöneticilerinin oluşturdukları “akkoru geçecek lamba, bozuk plak, uzatmaları oynayan futbolcu ve ölü” metaforları bu algıyı açıklamaktadır.

“Verimsizlik” metaforuna yakın sayılabilecek bir çoğunlukla da okul yöneticileri emekliliği yaklaşmış öğretmenleri yılların getirdiği tecrübe ve birikimle güçlü olarak algılamaktadırlar. Aslında emekliliği yaklaşmış öğretmenler aynı zamanda uzun yıllar boyunca emek ve hizmet vermenin getirdiği uzmanlıkla da dikkat çekmektedir. Dolayısıyla okul yöneticileri “ansiklopedi, köklü çınar, uzman insan” metaforlarını kullanmışlardır.

Sönmezer’in (2007) araştırmasında, özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin % 44,9’unun devlet okullarından emekli olup özel okulda çalışmaya

başladıkları görülmektedir. Bu durum okul yöneticilerinin emekli öğretmenlere yönelik “uzman insan”, “köklü çınar” metaforlarını desteklemekte; “verimsiz” ve “yorgun” algılarıyla çelişmektedir. Fakat aynı zamanda araştırma grubunun kapsadığı öğretmenlerin önemli bir bölümünün (%42,95) devamlı olarak mesleki bir gerilim yaşadıkları, mesleki gerilime bağlı olarak yaşanan gerilimlerin başında ise yorgunluk (%27,6), sınırlılık (%7,29) ve bıkkınlığın (%2,24) geldiği görülmektedir.

Ayrıca elde edilen verilere dayanarak okul yöneticilerinin algılarına göre emekliliği yaklaşmış öğretmenlerin ayrılacak olmanın verdiği hüznle giderek daha duygusal, ekonomik zorlukların baş göstereceği korkusuyla daha hesapçı, dinlenilecek günlerin yaklaşmasıyla daha mutlu bir hal aldıklarını söylemek mümkündür. Bu gruptaki öğretmenlere yönelik metaforlardan “vedalaşan âşık, kurnaz tilki, mutlu çocuk” metaforları dikkat çekmektedir

Okul Yöneticilerinin Bekâr Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “Öğretmen bekâr ise... gibidir; çünkü...” sorusuna verdiği cevaplar incelendiğinde oluşturulan metaforların beş tema altında toplanabildiği görülmektedir. Bu durum okul yöneticileri tarafından bekâr öğretmenlerin çok farklı algılandığını göstermektedir. Güç (12), özgürlük (5), olumsuz İmaj (10), seçicilik (8), temalarında yoğunlaşan metaforlar okul yöneticilerinin bekâr öğretmenleri daha çok güçlü daha sonra olumsuz, seçici ve özgür olarak kavramsallaştırdığını belirtmektedir.

Okul yöneticilerinin algılarına göre bekâr öğretmenler hem genç hem de vakitleri bol olduğundan güçlü halleriyle dikkat çekmektedirler. Ayrıca dağınık ruh halleri ve daha çok duygusal hayatları ile de dikkat çekmektedirler. Okul yöneticileri bekâr öğretmenlerin bakımlı olmasını çoğunlukla evlenme isteğine yönelik bir eylem olarak algılamaktadır. Bu algıyı “tavus kuşu, galerideki araba, aday damat” metaforlarıyla belirlemek mümkündür.

Bekâr öğretmenleri “seçicilik” teması altında eş arayan “radar, magazin muhabiri, avcı” olarak kavramsallaştıran okul yöneticileri “özgürlük” teması altında “turist, sultan, bol vakti olan insan” metaforlarını kullanmışlardır. Düşük bir yoğunlukta da olsa bekâr öğretmenleri sahip oldukları enerji dolayısıyla güçlü görüp “atom karınca” olarak kavramsallaştıran ve öğrencilere yaşça daha yakın olduklarından dolayı bunu bir

verimlilik olarak görüp “arkadaş” metaforunu kullanan okul yöneticilerinin varlığı umut verici olarak nitelendirilmektedir.

Okul Yöneticilerinin Evli Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “Öğretmen evli ise... gibidir; çünkü...” sorusuna verdiği cevaplar incelendiğinde oluşturulan metaforların güç (14), duygusallık (10), koruyuculuk (5) ve verimsizlik (18) temalarında yoğunlaştığı görülmektedir. Buradan okul yöneticilerinin evli öğretmenleri verimsiz olarak kavramsallaştırdığı ortaya çıkmaktadır. Okul yöneticileri öğretmenlerin evli iken sürekli bütçelerini düşündüklerini, kendi çocukları için uğraştıklarını, aileleri için yorulup dinlenemediklerini düşünmektedirler. “Paçayı kaptırmış pehlivan”, “freni boşalmış yokuş aşağı giden kamyon”, “virüslü bilgisayar” ve “yorgun savaşçı” metaforları bu düşünceyi desteklemektedir.

Bazı okul yöneticilerine göre evli olmak öğretmenler için bir güçtür. Belirli disiplinle yaşamaya alışmış evli öğretmenler daha pratik, daha özverili ve daha kendinden emin bir şekilde sakinlikleriyle dikkat çekmektedirler. “Jeneratör” ve “İsviçre çakısı” metaforları bu durumun göstergesidir. Gülererli (2014), öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada öğretmenlerin evlilik süresi değişkenine göre yaratıcılık puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiğini ve bu farklılığın evlilik süresi uzun olan grup lehine olduğunu tespit etmiştir. Bu durum okul yöneticilerinin evli öğretmenlere yönelik “verimsiz” algısı ile çelişmektedir. Çelik’e göre (2006), okul yöneticilerinin evlilik doyumları arttıkça mesleki tükenmişlikleri azalmakta, ya da mesleki tükenmişlikleri arttıkça evlilik doyumları azalmaktadır. Bu durum okul yöneticilerinin evli öğretmenleri kendi yaşantılarından yola çıkarak kavramsallaştırdığını göstermektedir.

Evli öğretmenler aynı zamanda okul yöneticileri tarafından öğrencilere koruma içgüdüleriyle yaklaşan, daha anlayışlı öğretmenler olarak algılanmaktadır. Oluşturulan “anne-baba” ve “gurk tavuk” metaforları bu algıyı desteklemektedir. Cerit (2008), araştırmasında okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik anne-baba metaforuna %49 oranda katıldıklarını bulmuştur.

Aynı zamanda okul yöneticilerinin duygusallık ve koruyuculuk temalarını oluşturan metaforlarının birbirlerine yakın sayılabilecek yoğunlukta olduğu fark edilmektedir.

Okul Yöneticilerinin Çocuk Sahibi Öğretmenlere Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “öğretmenin çocukları varsa... gibidir; çünkü...” sorusuyla oluşturdıkları metaforlar incelendiğinde, bu metaforların “evli öğretmen” metaforları ile benzer şekilde güç (18), koruyuculuk (10), duygusallık (11) ve verimsizlik (9) temalarında yoğunlaştığı görülmektedir. Okul yöneticileri çocukları olan öğretmenleri daha çok duygusal ve güçlü olarak algılamaktadır. Çocuk sahibi öğretmenler gücünü sabrından, deneyiminden ve bilgisinden alarak bu yönde okul yöneticilerinin dikkatini çekmektedir. Bazı okul yöneticileri ise çocuklu öğretmenleri verimsiz olarak kavramsallaştırmaktadır. Çocuklu öğretmenlerin enerjilerinin yetersizliğiyle dikkat çektikleri düşüncesindedirler.

Bozkurt (2014), evli ve çalışan bireylerin tükenmişlik düzeyleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında evli ve çalışan bireylerin çocuk sayılarına göre duygusal tükenmişlik ve kişisel başarı puanları arasında istatistiksel olarak bir fark görmezken, çocuk sayısı arttıkça bireylerin duyarsızlaşma puanlarının azaldığını tespit etmiştir. Fakat Çelik (2006), okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre duygusal tükenmişlik düzeylerinde farklılık olduğunu belirlemiştir ve duyarsızlaşma ile kişisel başarı alt boyutlarında, okul yöneticilerinin sahip oldukları çocuk sayılarına göre anlamlı farklılık bulmamıştır. Bu durum okul yöneticilerinin yine kendi durumlarından hareketle çocuklu öğretmenleri kavramsallaştırdıklarını göstermektedir.

Bir grup okul yöneticisine göre çocukları olan öğretmenler artık kendi çocukları da olduğu için öğrencilere daha koruyucu ve hassas davranmaktadırlar. Okul yöneticileri çocuklu öğretmenleri sadece kendi çocuğu için fedakârlık göstermek isteyip okuldayken kendi çocuğuna ihanet ediyormuş gibi hissettiğini, evde de çocuğunun ödevleriyle uğraştıklarından ücretsiz tutulmuş hoca gibi olduklarını düşünmektedirler. Can (2013) bu bulguyu destekler nitelikte, araştırmasında ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin eş tükenmişlik düzeyleri ile “eş desteği” ve “evlilikte yetkinlik inancı” arasında negatif bir ilişkinin olduğunu saptamıştır.

Okul Yöneticilerinin Sınıfta Bulunan Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “öğretmen sınıfta iken... gibidir; çünkü...” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde oluşturulan metaforların beş tema altında toplanabildiği görülmektedir. Bu durum derste bulunan öğretmenlerin okul yöneticileri tarafından oldukça farklı algılandığını göstermektedir. Derste bulunan öğretmenlere yönelik oluşturulan metaforlar güç (12), öğreticilik (9), gözdelik (9), olumsuz imaj (5) ve önderlik (6) temaları altında toplanmaktadır. Buradan okul yöneticilerinin derste bulunan öğretmeni daha çok güçlü olarak algıladıkları görülmektedir. Aydoğdu’ya göre (2008) öğretmen derste sadece öğretici olmayıp aynı zamanda yüksek prestij sahibi ve emeğinin karşılığını alan biri olarak görülmelidir. Derste bulunan öğretmenler okul yöneticilerinin dikkatini güçlü imajları ile öğreticilik ve gözdelik yönleriyle çekmektedir.

Dersteki öğretmeni öğretici olarak kavramsallaştıran okul yöneticileri öğretmenlerin bir şeyler öğretebilmek için bir tiyatrocuyu gibi çaba sarf ettiklerini, bir illüzyonist gibi dikkat çekmeye çalıştıklarını düşünmektedirler. “Film yıldızı” ve “sahnedeki insan” metaforlarını kullanan okul yöneticileri dersteki öğretmenlerin hep ilgi odağı olduğunu düşünmektedirler.

Berliner (1990) öğretmenin sınıfta birçok olaya, insana yön verip birçok görevi yerine getirebildiği için öğretmene en uygun metaforun “yöneticilik” olduğunu savunmaktadır. Araştırmada bazı okul yöneticilerine göre dersteki öğretmenler önder ruhlarından dolayı öğrencileri istedikleri yöne çevirebilmektedirler ve derste bir çok şeyden fedakârlıkta bulunmaktadırlar. Araştırma bulgularıyla paralel olacak şekilde Clarken(1997) eğitimciler için kullanılacak beş temel metafor bulmuştur. Bunlar: Ebeveyn öğretmen, bahçıvan öğretmen, psikolog öğretmen, peygamber öğretmen ve istiridye incisi öğretmendir (akt. Aydoğan, 2008).

Dersteki öğretmenleri bencil olarak algılayan okul yöneticileri de söz konusudur. Bu okul yöneticilerine göre derse giren öğretmenler sadece kendi çocuklarının iyiliğini düşünmekte ve derste saat bekçiliği yapmaktadırlar. Okul yöneticilerinin %6’ ya yakın bir çoğunluğu ise derste bulunan öğretmenlerin çok şey bildiklerini sanıp durmadan konuştuklarını ifade etmektedirler.

Okul Yöneticilerinin Öğretmenler Odasında Bulunan Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “öğretmen öğretmenler odasında iken... gibidir; çünkü...” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretmenler odasında bulunan öğretmenlerin okul yöneticileri tarafından çok farklı algılandıkları ortaya çıkmaktadır. Altı tema altında toplanan metaforlar güç (10), yorgunluk (8), aktüellik (7), rahatlık (4) ve olumsuz imaj (8), konuşkanlık (11) temalarıdır. Temalara göre okul yöneticileri öğretmenler odasında bulunan öğretmenleri daha çok konuşkan olarak algılamaktadırlar. Öğretmenler odasındaki öğretmenler daha çok konuşkanlıklarıyla, güçlü duruşlarıyla ve güncel olaylardan bahsetmeleriyle dikkat çekmektedirler. “Haber spikeri” ve “muhabbet kuşu” metaforları bu düşünceyi desteklemektedir.

Tatlidil (2003), öğretmenler odasında konuşulan konularla ilgili çalışmasında öğretmenler odasında en fazla konuşulan konunun öğrenci davranış bozuklukları, bunların giderilmesi ve öğretmen maaşlarının durumu ile eğitim-öğretim etkinlikleri kapsamında yer alan konular olduğunu tespit etmiştir. Araştırmada konuların okulun sosyo ekonomik düzeyine göre farklılık göstermediğini öğretmen cinsiyetine göre anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur.

Okul yöneticilerinden bazıları öğretmenler odasında öğretmenlerin yorgun olduğunu düşünürken, diğer bir kısım okul yöneticisi öğretmenlerin öğretmenler odasında kendilerini güçlü hissettiklerini düşünmektedir. Okul yöneticilerine göre öğretmenler öğretmenler odasında güçlüdür çünkü kendine, bilgisine güvenir birçok konuda doğrularını savunur, yorgundur çünkü derste yorulmuştur, çalışma şartları yorucudur. Öğretmenlerin öğretmenler odasında rahat olup dedikoducu olduklarını düşünen okul yöneticisi yoğunluğu aynıdır.

Öğretmenler öğretmenler odasında çay içip gazete okuyabildikleri için rahatlıklarıyla; her şeyden şikâyet edip meslektaşlarını çekiştirdikleri için dedikoducu tavırlarıyla okul yöneticilerinin dikkatini çekmektedir. Ayrıca bir grup okul yöneticisi de öğretmenlerin öğretmenler odasında olduklarından farklı davrandıklarını düşünmektedir. “megastar” ve “incelikten kırılacak sopa” metaforları bu düşünceyi yansıtmaktadır.

Okul Yöneticilerinin Nöbet Görevi Verilen Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “Nöbet görevi verilen öğretmen... gibidir; çünkü ...” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde diğer kategorilere oranla nöbet görevi verilen öğretmenin çok daha farklı algılandığı dikkat çekmektedir. Kullanılan metaforlar yedi tema altında toplanmaktadır. koruyuculuk (9), yorgunluk (4), isteksizlik (7), yakalayıcılık (14), rehberlik (4), agresiflik-tedirginlik (5), çok yönlülük (6) temaları incelendiğinde okul yöneticilerinin nöbet tutan öğretmenleri daha çok yakalayıcı olarak kavramsallaştırdıkları görülmektedir. Nöbet görevi verilen öğretmenler etrafi kontrol etmeleriyle, her olayı izlemeleriyle dikkat çekmektedir. Günay ve Özbilen (2014)’in araştırma sonuçlarına göre, nöbetçi öğretmenler nöbet görev mahallerinde belli aralıklarla dolaşmaktadırlar. Başka bir deyişle nöbetçi öğretmenler okul koridorlarında ve bahçede belli aralıklarla dolaşma eyleminde bulunmaktadırlar. Ayrıca nöbetçi öğretmenler öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu bölgeyi görecektir şekilde sabit bir noktada durup, öğrencileri gözlemlemekte, nöbet görevleri süresince herhangi bir nedenle yanlarına gelen öğrencilerin sorularına cevap vermekte, onlarla sohbet etmektedirler. Ayrıca nöbetçi öğretmenler okul nöbet görevleri süresince yanlarına gelen öğrencilerden bazılarını sarılarak sevgi gösterisinde bulunmaktadırlar. Bunun yanında nöbetçi öğretmenler teneffüslerde okul bölümlerini kontrol etmekte, öğrencilerin sınıfların dışına çıkıp çıkmadığını kontrol ederek, dersliklerde öğrenci varsa sınıfın dışına hatta okul bahçesine çıkartmakta, civar köylerden gelen öğrencileri servis araçlarına bindirerek, taşımaları öğrenci listesinde yer alan öğrencilerin araçta olup olmadığını kontrol etmektedirler. Ayrıca nöbetçi öğretmenler ilk ders başlamadan önce sınıfların ve okul bölümlerinin (lavabo, kazan dairesi vb.) eğitim-öğretime hazır olup olmadığını kontrol etmemektedirler ve öğle yemeği vakti ve öğleden sonraki teneffüslerde nöbet görev yerlerini zaman zaman terk etmektedirler.

Denetleyicilikten sonra nöbet görevi verilen öğretmenler okul yöneticileri tarafından yorgun ve koruyucu olarak algılanmaktadır. Nöbet görevi verilen öğretmenlerin okulda meydana gelen herhangi bir olayda ilk müdahaleyi gerçekleştirmesini bekleyen okul yöneticileri nöbetin öğretmenler için yorucu bir görev olduğunu kabul etmektedir.

Okul yöneticilerine göre nöbet verilen öğretmen çok yönlüdür; nöbet zamanlarında nöbetçi öğretmen hem bir doktor hem anne-baba, hem avukat hem de

Süpermen olabilmektedir. Fakat Gömleksiz, Kilimci, Vural, Demir, Koçoğlu-Meek ve Erdal (2008) bu kadar çok yönlülük beklenen görevi tam olarak yerine getirmeyen öğretmenlerin belirli sebeplerle çocuk haklarını istismar ve ihlal ettiğini savunmaktadırlar.

Bazı okul yöneticilerine göre nöbet görevi verilen öğretmen görevine sadıktır ve yakalayıcılıkta üzerine yoktur. Nöbetteki öğretmeni “hudut bekleyen asker” ile özdeşleştiren okul yöneticileri onları “radar” ve “zabıta” olarak algılamaktadırlar. Gündoğdu, Saracaloğlu, Altın ve Üstündağ’ın yaptığı bir araştırmada (2015), nöbet sistemine ilişkin önerilerde bulunan öğretmenlerin %45,9’u bu işi öğretmenlerin yapmaması gerektiğini savunmuşlardır.

Araştırmadaki birbirine yakın çoğunlukta olan okul yöneticileri nöbet görevi verilen öğretmenlerin isteksiz ve agresif olduğunu düşünmektedir. Ayrıca bu durum Turhan ve Turan (2012)’ın okul güvenliği üzerine yaptıkları bir çalışmada ortaya koyduğu okul yöneticileri, veliler ve öğrencilerin % 49,1’inin nöbetçi öğretmenlerin okul içi emniyeti sağlamada yetersiz oldukları bulgusu ile paralellik göstermektedir. Bunların dışında okul yöneticilerinin %6’ ya yakın bir çoğunluğu nöbet verilen öğretmenleri tedirgin fakat aynı zamanda iyi bir rehber olarak kavramsallaştırmaktadır.

Okul Yöneticilerinin Teftiş Haftasındaki Öğretmenlere Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “öğretmen teftiş haftasında... gibidir; çünkü...” sorusuna verdiği cevaplar huzursuzluk (14), aktiflik (7), kabullenmişlik (6), mutluluk (1), olumsuz imaj (5), ürkeklik (9) temalarını oluşturmaktadır. Bu temalardaki metaforlar incelendiğinde okul yöneticilerinin teftiş haftasındaki öğretmenleri daha çok huzursuz olarak algıladıkları görülmektedir. Teftiş haftasındaki öğretmenler yorgunluk, gerginlik ve olacakları merak etmesiyle dikkat çekmektedir. Okul yöneticilerine göre teftiş haftasındaki öğretmenler huzursuzluğun yanı sıra kabullenmiş ve ürkek bir imaj çizmektedirler. Korkuyla birlikte bu kabullenmişlik ben ne yaparsam yapayım bir eksiğim bulunur düşüncesi, suçluluk duygusu ve bir saatte anlaşılamam korkusunu beraberinde getirmektedir. Korkmaz (1998), ilköğretim okulu müdürlerinin teftiş algısı ile ilgili araştırmasında okul yöneticilerinin ilköğretim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirmede yetersiz olduğunu düşündüklerini, müfettişlerin çalışmalarını objektif gerçekleştirmediklerini ve bu çalışmaların bilimsel olmadığını düşündüklerini

saptamıştır.. Bu durum öğretmen ve yöneticilerin benzer duygulara sahip olduklarını göstermektedir.

Araştırmada bir grup okul yöneticisi teftiş haftasının öğretmeni aktifleştirdiğini düşünürken sadece bir okul yöneticisi teftiş haftasındaki öğretmenin yararlanabileceği bir rehber bulduğu için mutlu olduğu düşüncesindedir. Ayrıca bir grup okul yöneticisi teftiş haftasındaki öğretmenleri yapay olarak kavramsallaştırmaktadırlar. Onlara göre teftiş haftasındaki öğretmen olmadığı gibi davranmaktadır, denetmenin peşinden koşup nabzına göre şerbet vermekte ve konudan konuya atlamaktadır. Okul yöneticileri bu tarz öğretmenlere yönelik “tilki, uşak, palyaço” metaforlarını kullanmışlardır.

İncekara (2014), araştırmasında okul yöneticilerinin ilköğretim müfettişleri, rehberlik ve teftişe olumlu duygular geliştirmelerine ilişkin genel tutumlarının “kararsızlık” olduğunu saptamıştır. Bu durum okul yöneticilerinin teftiş haftasındaki öğretmenlerin farklı algılanmasının bir sebebi sayılabilir.

Okul Yöneticilerinin Yaz Tatilindeki Öğretmene Yönelik Bakış Açısı

Okul yöneticilerinin “yaz tatilindeki öğretmen...gibidir; çünkü...”sorusuna verdiği cevaplar incelendiğinde oluşturulan metaforların rahatlık (16), mutluluk (8), mutsuzluk (10), yenilenmeye isteklilik (3) ve yorgunluk (6) temalarında toplandığı görülmektedir. Buradan okul yöneticilerinin yaz tatilindeki öğretmenleri daha çok rahat ve mutlu olarak algıladığı fark edilmektedir. Yaz tatilindeki öğretmen yorucu bir yılı geride bırakıp bol bol dinlenmesiyle dikkat çekmektedir.

Gökçe (2012), çalışmasında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%44,1) tatilleri yeterli bulunduğunu, yarısından çoğunun ise yarıyıl tatili ve dönem sayısının yetersiz olduğunu düşündüklerini tespit etmiştir. Buna karşılık yaz tatili süresi konusunda öğretmenler arasında ortak bir görüşün olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya göre öğretmenlerin %32’si yaz tatilinin fazla %30’u yeterli, %37’si az olduğunu düşünmektedirler.

Gökçe (2012) çalışmasında, yaz tatili konusunda iki öğretmenin görüşüne dikkat çekmektedir. Öğretmenlerden biri:

Tatillere çok fazla meyilli olduğumuz ve bunları fırsata dönüştüremediğimiz kanısındayım. Yani, tatillerin alternatif projeler üretmemiz gerekmekte. Bir de tatil olduğunda öğrencilerin neden sevdiğini, neden okuldan uzaklaşmayı mutlulukla karşıladığını araştırmalı ve çıkan sonuçlara göre olumlu projeler üretmeliyiz. En fazla tatil yapan ülkeler arasında olmaktan çıkmamız gerekiyor. Hava şartlarından dolayı yapılan tatiller için de mutlaka önlemler alınmalı.

düşüncesini savunurken bir diğer öğretmen düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

Bir öğretim yılının 2 dönemden daha fazla olmasını istiyorum. Veli ve öğrenci dönem sonunda aldığı karneye bakarak değerlendirme yapıyor. Birinci dönem sonunda öğrenci fazla zayıf getirebiliyor. İkinci dönem işi çok zora giriyor. Hâlbuki dönem sayısı fazla olsa durum değerlendirmesi daha sağlıklı yapılır. Dönemler arası 1 hafta olur. Yaz tatili de buna göre ayarlanır.

Ayrıca birbirine yakın çoğunluktaki okul yöneticileri yaz tatilindeki öğretmenlerin yorgun, mutsuz ve gezgin olduğunu düşünmektedir. Yaz tatilindeki öğretmen yorgun olarak algılanmaktadır çünkü yıl içinde çok çok fazla çaba sarf etmektedir, gezgindir çünkü çalışmak zorunda olmadığı için dilediği gibi gezebilir ya da gezmek istemektedir. Fakat bir grup okul yöneticisi öğretmenin yaz tatilinde ciddi bir mutsuzluk içinde olduğunu düşünmektedir. Bu gruptaki okul yöneticileri yaz tatilindeki öğretmeni, ek ders ücreti olmadığı için maaşı hiçbir şeye yetmeyen, tatil yapamayıp yapanlara seyirci kalan fakat dinleneceği günler de bitecek diye üzülen öğretmen olarak kavramsallaştırmaktadır. Okçabol ve Gök'ün (1998) "öğretmen profili" araştırmasına göre öğretmenlerin % 34'ü yaz tatili yapamamaktadır. En yaygın tatil yolu da akrabalarının yanına gitmektir. Otel ve pansiyonda kalanlar % 15, kamu tesislerine gidenler % 6, çadır kullananlar ise % 5'tir. Yazlığı olan öğretmenlerin oranı % 4'tür. Ayrıca Tuğlacı'ya göre (2005), para biriktirmesi imkânsız olan öğretmenlerin % 43'ü tatilde hiçbir yere gidememekte, % 40'ı ise köylerine ve memleketlerine gitmektedir. Öğretmenlerin sadece % 13'ü tatil yöresine gidebilmektedir. Onların da büyük çoğunluğu tatili ailesinden kalan ya da akrabalarına ait olan yazlıklarda geçirmektedir (akt. Sağlam ve Sağlam, 2005).

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

- Okul yöneticilerine göre göreve yeni başlayan öğretmenler hem güçlü hem idealist hem de acemidirler. Araştırmada en yüksek frekans acemilik kategorisinde bulunmaktadır. Göreve yeni başlayan öğretmenler acemidirler ve bu acemilik her şey ile yeni karşılaşılıyor olmalarından kaynaklanmaktadır. İdealist ve güçlü olabilirler fakat böyle olmaları hiçbir şey bilmiyor olmalarından kaynaklanan bir durumdur. Göreve yeni başlayan öğretmenler için en çok kullanılan metaforlar bebek ve savunmasız kuş metaforları olmuştur.
- Okul yöneticilerine göre emekliliği yaklaşan öğretmenler hem güçlü hem duygusal hem de verimsizlerdir. Araştırmada en yüksek frekans verimsizlik kategorisinde bulunmaktadır. Emekliliği yaklaşmış öğretmenler çoğunlukla verimsizlerdir. Enerjileri tükenmiş ve yorulmuş bir halde emekliliği beklemektedirler. Ayrıca yılların verdiği birikimle bir bakıma da güç kazanmışlardır. Emekliliği yaklaşan öğretmenler için en çok kullanılan metaforlar kaplumbağa ve sönmeye yüz tutmuş mum metaforları olmuştur.
- Okul yöneticilerine göre bekâr öğretmenler seçici, özgür, güçlü ve olumsuz imajı bulunan öğretmenlerdir. Araştırmada en yüksek frekans güç ve özgürlük kategorisinde bulunmaktadır. Bekar öğretmenler enerjilerinin çoğunu eş aramak için kullanırlar. Bu yüzden her zaman bakımlı ve arayış içerisindeyler. Bekâr öğretmenler için en çok kullanılan metaforlar radar ve şahin metaforları olmuştur.
- Okul yöneticilerine göre evli öğretmenler hem güçlü hem duygusal hem koruyucu hem de verimsizlerdir. Araştırmada en yüksek frekans verimsizlik kategorisinde toplanmıştır. Evli öğretmenler çoğunlukla verimsiz öğretmenlerdir. Uğraşmaları gereken çok şey olan evli öğretmenler okul ve

dersler için istenen özeni sağlayamazlar. Evli öğretmenler için en çok kullanılan metafor yorgun insan metaforu olmuştur.

- Okul yöneticilerine göre çocukları olan öğretmenler hem güçlü hem duygusal hem koruyucu hem de verimsiz öğretmenlerdir. Araştırmaya göre en yüksek frekans güçlülük kategorisinde bulunmaktadır. Çocukları olan öğretmenler çoğunlukla güçlüdür. Hareketlerinde daha sabırlı, daha deneyimli ve daha kendinden emindirler. Çocukları olan öğretmenler için en çok kullanılan metafor supermen metaforu olmuştur.
- Okul yöneticilerine göre öğretmenler derste iken hem güçlü hem gözde hem önder hem öğretici hem de olumsuz imaj içerisinde bulunan öğretmenlerdir. Araştırmaya göre derste bulunan öğretmenler daha çok güçlü, özgüvenli tavırlarıyla dikkat çeker. Sınıfın hâkimi, konuların öğreticisi ve dersin odak noktasıdır. Derste bulunana öğretmenler için en çok kullanılan metaforlar aslan ve komutan metaforları olmuştur.
- Okul yöneticilerine göre öğretmenler, öğretmenler odasında iken hem konuşkan hem rahat hem aktüel hem güçlü hem yorgun hem de olumsuz imaj içerisinde bulunan öğretmenlerdir. Araştırmaya göre öğretmenler odasındaki öğretmenler daha çok konuşkandırlar, ülke gündemi ile fazlaca ilgilenir ve durum değerlendirmesinde bulunurlar. Öğretmenler odasında bulunan öğretmenler için en çok kullanılan metafor muhabbet kuşu metaforu olmuştur.
- Okul yöneticilerine göre nöbet görevi verilen öğretmenler hem yorgun, hem koruyucu, hem isteksiz, hem agresif ve tedirgin, hem yakalayıcı, hem çok yönlü, hem de denetleyicidir. Araştırmaya göre nöbet görevi verilen öğretmenler yakalayıcı özellikleri ile ön plana çıkmaktadırlar. Okulda her durum, olay onlardan sorulur. Nöbet görevi verilen öğretmenler için en çok kullanılan metafor zabıta metaforu olmuştur.
- Okul yöneticilerine göre teftiş haftasındaki öğretmenler hem huzursuz, hem kabullenmiş, hem mutlu, hem aktif, hem ürkek, hem de olumsuz imaj içerisinde bulunan öğretmenlerdir. Araştırmaya göre teftiş haftasındaki öğretmenler çoğunlukla huzursuzdur. Olacakları merak eder, yaşanacaklardan korkar. Teftiş haftasındaki öğretmenler için en çok kullanılan metafor yazılıyı bekleyen öğrenci metaforu olmuştur.

- Okul yöneticilerine göre yaz tatilindeki öğretmenler hem rahat hem mutlu, hem yorgun, hem üzgün, hem de yenilenmeye istekli öğretmenlerdir. Araştırmaya göre yaz tatilindeki öğretmenler genelde çok rahat ve mutludur. Maddi sıkıntı içinde olan öğretmenler dinlenememekte ve rahatlayamamaktadırlar. Yaz tatilindeki öğretmenler için en çok kullanılan metafor melek ve eğlence kutusu metaforları olmuştur.

Öneriler

Aslan ve Yıldırım'a göre (2004), okul, değişiklik grupların beklentilerinin ve baskılarının yoğunlaştığı bir örgüttür. Üyeleri, müşterileri ve çevresi ile değişik dinamiklerin oluştuğu bir ortamdır. Öğretmen ile okul yöneticisi arasındaki iletişim örgütsel verimi doğrudan etkilemektedir. Elde edilen sonuçlar bir zamanlar öğretmenini gözlemleyen sonra öğretmen olmaya karar verip öğretmen olan, nihayetinde bir üst basamağa çıkıp öğretmen yönetimine karar veren bir zümrenin algısını içerdiğinden önemlidir. Okul yöneticilerinin öğretmen algısının bugünkü durumu ve bu konuda yapılacak değerlendirmeler, okul iklimini şekillendirme adına okulların gelişimine katkı sağlayacak ve eğitim sistemini olumlu etkileyecektir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

- Göreve yeni başlayan öğretmenlere yönelik “acemi” algısını ortadan kaldırmak adına eğitim fakültelerinin okullarla daha iç içe bir ortamda faaliyet sürdürmeleri sağlanabilir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının 4 yıllık lisans sürecinde sadece son yıl staj adı altında gerçekleştirilen ve kamu personeli seçme sınavı stresine denk gelen eğitimlerin verimsizliği ortadan kaldırılabilir. Lisans dönemi boyunca tüm sınıf düzeyleri ile tecrübe yaşamış, bu süreçte mevzuata hâkim olmuş ve görevde bulunan öğretmenlerle paylaşımlarda bulunmuş adaylar, göreve başladıklarında daha güçlü daha gerçekçi ve daha verimli olabilir.
- Emekliliği yaklaşan öğretmenlere, yılların verdiği yorgunluğu azaltmak için öğrencilere yönelik daha az görev, öğretmenlerin tecrübelerinden faydalanması adına daha çok rehberlik olanağı sunulabilir.
- Öğretmenler odasında sadece gündemden ya da olumsuzluklardan bahseden öğretmenler yerine belirli programlarla, gezilerle, konferanslarla, sergilerle,

konserlerle, söyleşilerle ufku genişlemiş, yaptığı çalışmalarıyla her gün kendini yenileyen öğretmenler oluşturmak adına, öğretmen boş zamanını değerlendirici gezi, konferans, sergi, söyleşi planlamaları yapılabilir.

- Öğretmeni yoran, yorgun olduğu için gerekli incelikleri yerine gelmeyen, öğrenci haklarının ihlaline sebep olabilen nöbet görevi incelenmek için tekrar ele alınabilir.
- Teftiş haftasının öğretmen üzerinde oluşturduğu huzursuzluk, yorgunluk ve yetersizlik duygusunu ortadan kaldıracak devamlı uzman desteği sağlanabilir.
- Hem öğrenciyi hem de öğretmeni atıl hale getiren tatil sistemi yeniden şekillenebilir. Program ve uygulama değişikliğiyle kesintisiz maaş almaya devam eden öğretmenlerin hem dinlenip hem çalışabileceği etkinlikler düzenlenebilir. Böylelikle hem duygusal hem de bilgi anlamında okuldan kopuşlara neden olan uzun tatiller yerine aktif dinlenmelerle öğretmen ve öğrencilerden verim alınmaya devam edilebilir.

KAYNAKÇA

- Adem, M. (1981). *Eğitim planlaması*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Adıvar, H. E. (2009). *Tatarcık*. (2.Basım). İstanbul: Can Yayınları.
- Aktan, C. C. *Değişim çağında yönetim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Arıkan, İ. (2012). *Öğreten öğretmen öğrenen öğrenci*. Web: <http://www.mef.k12.tr/assets/images/e-book/ibrahim-arikan-kitap01/> adresinden alınmıştır.
- Arnett, R. C. (1999). Metaphorical guidance: administration as building and renovation. *Journal of Educational Administration*. 37(1), 80-89.
- Arslan, M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Aslan, B. ve Yıldırım, N. (2004). Okul yöneticisinden beklentiler. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultay'ında sunuldu, Malatya
- Aslanargun, E. (2009). *İlköğretim ve lise müdürlerinin okul yönetiminde kullandığı güç türleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atasavun, M. M. (1994). *Okulöncesi eğitimde yönetmenler ile öğretmenler arasında ilişki bozuklukları yaratan konular*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aytekin, H. (2006). Çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımında ideal öğretmen modeli. L. Küçükahmet (Editör), *Sınıf Yönetimi* (s. 94-104). Ankara: Nobel.

- Aytmatov, C. (2013). *İlk öğretmen*. (10. Basım). Ankara: Elips Kitap.
- Balcı, A. (2002). *Etkili okul, okul geliştirme: kuram uygulama ve araştırma* (2. basım). Ankara: PegemA.
- Balcı, A. (2005). *Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Tek Ağaç Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1987). *Eğitime giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2000). *Yönetim*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Baykul, Y. (1999). *İlköğretim birinci kademedeki matematik öğretimi*. Ankara: M.E.B Yayınları.
- Bilgin, N. (2000). *İçerik analizi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Binbaşıoğlu, C. (1988). *Eğitime giriş*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Binbaşıoğlu, C. (2005). *Türk eğitim düşüncesi tarihi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Bircan, İ. (2003). *Eğitimde yeni yönelimler gelişmiş ülkelerde sınıf öğretmeni yetiştirme uygulamaları*. VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu'nda sunuldu, Sivas.
- Birsen, H. (2000). *Geleneksel gazete ve sanal gazete ortamlarında haber sunumunun farklılığı konusunda bir araştırma*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bozkurt, E. (2014). *Evli ve çalışan bireylerin tükenmişlik düzeyleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Eğitim yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, H. (2013). *İlköğretim okullarında çalışan evli öğretmenlerin eş tükenmişlik düzeyleri ile eş desteği, evlilik yetkinliği ve stresle başa çıkma stratejileri*

arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.

Ceylan, D. (2003). *Okul yöneticilerinin öğretmenleri etkileme tutumları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Cüceloğlu, D. (2005). *Savaşçı*. (16. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çelik, C. (2006). *Eğitim yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Çelikten, M. (2005, 28-30 Eylül). *Kültür ve öğretmen metaforları*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunuldu, Pamukkale.

Çelikten, M. (2006). Eğitim sisteminde kullanılan kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21, 269–283.

Çiçek, A. (2008). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Maya Akademi.

Demir, Ö. Koçoğlu-Meek, Ç. ve Erdal, E. (2008). *Okul Bahçeleri Mercak Altında: Şiddet ve Çocuk Hakları Üzerine Nitel Bir Çalışma*. Elementary Education Online, 7(2), 273-287, 2008.

Demirbolat, A. (2006). Sınıf ortamı ve grup etkileşimi. L. Küçükahmet (Editör), *Sınıf Yönetimi* (s.42-66). Ankara: Nobel.

<http://www.ensonhaber.com/bakan-dincer-atanamayan-ogretmenleri-guvercine-benzetti-2012-10-02.html> adresinden 02.03.2015 tarihinde alınmıştır.

<http://www.ensonhaber.com/enver-ayseverin-iliginc-ogretmen-cikisi-2012-09-04.html> adresinden 05.05.2015 tarihinde alınmıştır.

Erdoğan, İ. (2014). *Eğitim ve okul yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Eren, E. (2007). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi* (10.Basım). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Ereş, F. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Maya Akademi.

Ergun, D. (2005). *Sosyoloji ve eğitim*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Ergun, T. ve Polatoğlu, A. (1988). *Kamu yöneticilerinin yetiştirilmesi*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Fauske, J.R. ve Ogava, R.T. (1985). *How a faculty made sense of the impending succession of It's principal*. Web: <http://eric.ed.gov/?id=ED263693> adresinden alınmıştır.

Fretzin, Leonard (2001). *Metaphors in teaching*, Web: <http://lrs.ed.uiuc.edu/students/fretzin/EPL11q5Metaphors.htm> adresinden alınmıştır.

http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/f_x2F_p8pk1rC1X4LncK4FYZkw_x3D_x3D_ adresinden 16.03.2015 tarihinde alınmıştır.

http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/hBBMg9B1XiP72IlpeCsJ_x2B_w_x3D_x3D_ adresinden 16.03.2015 tarihinde alınmıştır.

http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/po91T0Gsf_x2B_H3FBXB5oeF8A_x3D_x3D_ adresinden 16.03.2015 tarihinde alınmıştır.

http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/po91T0Gsf_x2B_H3FBXB5oeF8A_x3D_x3D_ adresinden 16.03.2015 tarihinde alınmıştır

<http://gazetege.com.tr/5-dil-bilen-ogretmen-yumurta-satiyor-haberi-350429.html> adresinden 23.03.2015 tarihinde alınmıştır.

Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Gordon, T. (2007). *Etkili öğretmenlik eğitimi* (20.Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Gökçe, F. (2012). Öğretmen ve velilerin, öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman, ders ve dinlenme süreleri ile tatiller ve okul dönemleri konusundaki görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 12(4), 2541-2560.
- Gömleksiz, M., Kilimci, S., Vural, R. A., Demir, Ö., Koçoğlu-Meek, Ç., & Erdal, E. (2008). Okul bahçeleri merceğ altında: şiddet ve çocuk hakları üzerine nitel bir çalışma. *İlköğretim Online*, 7(2).
- Gözübüyük, Ş. (1983). *Yönetim hukuku*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Gutek, G.L. (2001). *Eğitimde felsefi ve ideolojik yaklaşımlar*. (çev. N. Kale). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Gülererli, N. (2014). *Öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Günay, G, Özbilen, F. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin okul nöbet görevleri üzerine bir değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10, 3.
- Gündoğdu, K., Saracalıoğlu, S., Altın, M. ve Üstündağ, N. (2015). *Okul nöbetlerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi: problemler ve öneriler*. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/view/5000084030> adresinden alınmıştır.
- Gündüz, M. (2003). *Efsane öğretmende toplumsal değerler*. VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu'nda sunuldu, Sivas.
- Güntekin, R. N. (2009). *Acımak*. (26. Basım). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Güntekin, R. N. (2009). *Yeşil gece*. (36. Basım). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Güntekin, R. N. (2010). *Çalığışu*. (68. Basım). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- <http://www.haberturk.com/video/tv/izle/fatih-altayli-ile-teke-tek-2-26022014/112078> adresinden 04.04.2015 tarihinde alınmıştır.
- Hansen, D. T. (2004). *A poetics of teaching, educational theory*. (119-142).

<http://www.haberexen.com/samsunlu-dilek-ogretmen-kuresel-ogretmen-odulune-aday-vakfin-onursal-baskani-bil-812713h.htm> adresinden 02.05.2015 tarihinde alınmıştır.

Heidorn, Keith C. (2001). *Expanding the mind – The Metaphor*, Web: <http://members.shaw.ca/keithheidorn/lqarticles/metaphor.htm> adresinden alınmıştır.

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/28243487.asp> adresinden 07.04.2015 tarihinde alınmıştır.

<http://www.ilgazetesi.com.tr/2014/02/24/atanamayan-ogretmenler-intihari-dusunuyor-2/0207315/> adresinden 26.04.2015 tarihinde alınmıştır.

<http://www.ilgazetesi.com.tr/2010/06/12/basarili-ogretmenlere-%E2%80%98tesekkurbelgesi%E2%80%99/044416/> adresinden 03.05.2015 tarihinde alınmıştır.

İlköğretim Okulları İçin Türkçe Sözlük. (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu.

İncekara, A. (2014). *İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin teftiş esnasında ilköğretim müfettişlerine yönelik algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Kale, N. (2003). *Nasıl bir insan? Nasıl bir eğitim?*. Ankara: Ütopya Yayınevi

Kalfa, M. (2013). Cengiz Aytmatov'un ilk öğretmen romanındaki eğitsel sorunlar ve öğretmen imgesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Web: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/201328-1MAH%C4%B0R%20KALFA.pdf> adresinden alınmıştır.

<http://www.kamuajans.com/atanamayan-ogretmenler/haber/atanamayan-ogretmen-sayimiz-izlandanin-nufusundan-fazla-427245.html> adresinden 03.03.2015 tarihinde alınmıştır.

Kısakürek, M. A. (2009 12-13 Kasım). *Öğretmen eğitiminde ulusal yeterlikler çerçevesi ve kalite güvence sistemi*. Türkiye'nin Öğretmen Yetiştirme Çıkamazı Ulusal Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.

Kocabaş, İ. ve Özdemir T. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin denetime ilişkin metaforik algıları*. Web: <http://www.belgeler.com/blg/2hv3/ortaretim-rencilerinin-denetime-likin-metaforik-algilari> adresinden alınmıştır.

<http://www.kocaeligazete.com/haber/gundem/24210/ogretmenler-gunu-oncesi-bu-haber-kotu-oldu.html> adresinden 01.04.2015 tarihinde alınmıştır

Koçel, T. (2007). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Arıkan Basım Yayın Dağıtım LTD. ŞTİ.

Korkmaz, İ. (1998). *İlköğretim okulu müdürlerinin, müfettişlerin yönetici teftiş ve değerlendirme etkinliklerine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Küçükahmet, L. (Editör) (2006). *Sınıf Yönetimi* (8.Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Lakoff, G. ve Mark J. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Pres.

MEB. (1973). Millî eğitim temel kanunu. Web: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>(Erişim: 21.01.2014) adresinden alınmıştır.

Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. İstanbul: Mess Yayınları.

Okçabol, R. ve Gök, F. (1998). *Öğretmen profili araştırma raporu*. Web: http://www.egitimsen.org.tr/bbm/kitap_goster.php?kodu=212 adresinden alınmıştır.

http://www.19mayisgazetesi.com/haber-5342_basarili_ogretmen_odullendirildi.html adresinden 30.03.2015 tarihinde alınmıştır.

Özden, Y. (Editör) (2005), *Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı* (2.Basım). Ankara: Pegema Yayıncılık.

http://www.pusulagazetesi.net/haber-9647-vicdansiz_ogretmen.html adresinden
24.03.2015 tarihinde alınmıştır.

Saban, A. (2004). *Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar.* Web:
http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2004_cilt2/sayi_2/131155.pdf.26.05.2013
adresinden alınmıştır.

Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi.*
Web:
https://pegem.net/dosyalar/dokuman/36365201106039352506_sabanahmet.pdf
adresinden alınmıştır.

Saban, A. (2008). *Okula ilişkin metaforlar.* Web:
http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/36365-2011060393525-06_sabanahmet.pdf.27.05.2013
adresinden alınmıştır.

Sağlam, M. ve Sağlam A. (2005). *Öğretmenlik mesleğinin maddi yönüne ilişkin bir değerlendirme.* Web:
www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/download/325/307 adresinden
alınmıştır.

Saklan, E. (2011), *türkiye 'de okul öncesi eğitim politikaları, finansmanı ve uygulamaya ilişkin görüşler.* Gaziosmanpaşa üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Saylan, N. (2007). *Eğitim bilimine giriş.* Ankara: Anı Yayıncılık.

<http://8gunhaber.com/haber/9628/ben-bebegimi-terk-etmedim-arkadasa-emanet-biraktim.html> adresinden 05.05.2015 tarihinde alınmıştır.

Semerci, Ç. (2007). “Program geliştirme” kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi.* 31(2) (125-140).

<http://www.sondakika.com/haber-derik-te-tacize-ugrayan-ogretmen-ve-ogrenciye/>

adresinden 23.04.2015 tarihinde alınmıştır.

Sönmez, V. (2005). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı* (12. Basım). Ankara:Anı

Sönmezer, M. (2007). *Milli eğitim bakanlığı'nda çalışan öğretmenler ile milli eğitim bakanlığından emekli veya istifa nedeniyle özel eğitim kurularında çalışanların iş tatmin düzeylerinin karşılaştırma analizi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tatlıdil, E. (2003). *Öğretmenler odasında konuşulan ve gündemi oluşturan konular*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Taymaz, H. (1987). *Okul yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Taymaz, H. (2011). *İlköğretim ve ortaöğretim okul müdürleri için okul yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tezcan, M. (1992). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Zirve Ofset.

Topses, G. (2006). Öğrenci davranışlarını etkileyen toplumsal ve psikolojik etmenler ve sorunlar. L. Küçükahmet (Editör). *Sınıf Yönetimi*. (s.12-40). Ankara: Nobel.

Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 18-1, (121-142).

[http://www.ulusalkanal.com.tr/gundem/8-yildir-atanamayan-ogretmen-intihar-etti-](http://www.ulusalkanal.com.tr/gundem/8-yildir-atanamayan-ogretmen-intihar-etti-h17270.html)

[h17270.html](http://www.ulusalkanal.com.tr/gundem/8-yildir-atanamayan-ogretmen-intihar-etti-h17270.html) adresinden 03.03.2015 tarihinde alınmıştır.

Ünalın, S. ve Öztürk, H (2008). İslamiyetten önce türklerde eğitim ve öğretim. *İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2) Web: <http://www.scribd.com/doc/79016910/turklerde-e%C4%9Fitim>

http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_419/419_48539.pdf adresinden alınmıştır.

Varış, F. (1985). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

<http://www.yeniasir.com.tr/ucuncusayfa/2014/06/10/sapik-ogretmene-15-yil-hapis>

adresinden 05.04.2015 tarihinde alınmıştır.

Yeşilbağ, Y. (2008). *Eğitim ve ekonomi*. Ankara: Sobil Yayıncılık.

Yıldırım, G. (1982). *Öğrenme düzeyi ve ürünleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, N. (2002). *Okul müdürünün öğretmenleri güdüleme rollerini gerçekleştirme düzeylerine ilişkin görüşleri*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya.

Yılmaz, F. Göçen, S. ve Yılmaz, F. (2003). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Web:

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/view/1002000326> adresinden

alınmıştır.

<https://www.youtube.com/watch?v=1jTGv2xP2Xw> adresinden 01.03.2015 tarihinde

alınmıştır.

EKLER

Ek 1: Görüşme Formu

Ek 2: Yazarın Özgeçmişi

Ek 3: Katılımcı Kişisel Bilgilerine İlişkin Veriler

Ek 1. Görüşme Formu

OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖZÜNDEN ÖĞRETMEN METAFORLARI

Değerli Okul Yöneticisi,

Bildiğiniz gibi öğretmen imajı belirli nedenlerle gün geçtikçe farklı boyutlar kazanmaktadır. Öğretmen kavramının okul yöneticilerinin gözünden nasıl görüldüğünü ortaya koymak adına bir çalışma yürütülmektedir. Araştırmaya gönüllü katılım esastır. Unutmayınız ki; araştırma sonuçları sizlerin uygulamada yaşadığınız sorunların ortaya konmasına ve karşılaştığınız problemlerin çözümüne de yardımcı olabilecektir.

Bu görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizli tutulacak ve başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın raporunda isminiz veya kimliğinizle ilgili hiçbir bilgi yer almayacaktır.

S. Sinem AYDEŞ

GOÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü

EYTEP YL Öğrencisi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Uğur Akın

DEMOGRAFİK SORULAR

1. Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
2. Yaşınız : ..... (lütfen yazınız)
3. Toplam Öğretmenlik Süreniz : ..... yıl (lütfen yazınız)
4. Toplam Yöneticilik Süreniz : ..... yıl (lütfen yazınız)
5. Eğitim Durumunuz : Ön Lisans Lisans

Lisansüstü

GÖRÜŞME SORULARI

Lütfen aşağıdaki sorularda çeşitli özellikleri verilen öğretmenleri neye benzettiğinizi ve bu benzetmenizin nedenini belirtiniz.

Örnek:

Öğretmen atanmadan önce *umutsuz âşık* gibidir, çünkü *çok istediği kadroya kavuşması oldukça zordur*.

1. Öğretmen ilk yıllarında.....
gibidir; çünkü.....

2. Öğretmen emekliliğine yakın .....
gibidir; çünkü.....

3. Öğretmen bekar ise .....
gibidir; çünkü.....

4. Öğretmen evli ise .....
gibidir; çünkü.....

5. Öğretmenin çocukları varsa .....
gibidir; çünkü.....
6. Öğretmen derste iken.....
gibidir; çünkü.....
7. Öğretmen öğretmenler odasında .....
gibidir; çünkü.....
8. Öğretmen nöbetçi iken .....
gibidir; çünkü.....
9. Öğretmen teftiş haftasında ..... gibidir;
çünkü.....
10. Öğretmen yaz tatilinde ..... gibidir;
çünkü.....

Katkılarınız için teşekkür ederiz ☺

Sevim Sinem AYDEŞ

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

e-posta: sinem.aydes@gmail.com

Tel (İş): 0222 340 3890

Tel: (Cep) 05071234460

Ek 2. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Sevim Sinem AYDEŞ Uyruğu: T.C.
Kişisel Bilgiler	Doğum Tarihi ve Yeri: 01.01.1986 / Sivas
İletişim Bilgileri	Tel: 0 507 123 44 60 E-posta: sinem.aydes@gmail.com
Öğrenim Bilgileri	Ortaokul-Lise: 1997- 2004 Sivas Selçuk Anadolu Lisesi Lisans: 2004-2008 Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Yüksek Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı
İş Deneyimi	2008-2010: Milli Eğitim Bakanlığı Sivas Kurtlapa İ.Ö.O Matematik Öğretmenliği 2010-2012: Milli Eğitim Bakanlığı Sivas Bilim Sanat Merkezi Matematik Öğretmenliği 2012- 2013: Milli Eğitim Bakanlığı Eskişehir İli İl Emri Matematik Öğretmenliği 2013- halen: Milli Eğitim Bakanlığı Eskişehir İli Çamlıca Ticaret Odası İ.H.O. Matematik Öğretmenliği

Ek 3. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Veriler

Tablo 11 Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler

SIR A	İL	CİNSİYET	YAŞ	ÖĞRETMENLİK KIDEM (YIL)	YÖNETİCİLİK KIDEM(YIL)	EĞİTİM DURUMU
1	Tokat	Erkek	26	2	1	Lisans
2	Tokat	Erkek	28	2	1	Lisans
3	Tokat	Kadın	31	10	1	Lisans
4	Tokat	Erkek	32	5	1	Lisans
5	Tokat	Erkek	33	7	1	Lisans
6	Tokat	Erkek	40	15	1	Lisans
7	Tokat	Erkek	42	14	1	Lisans
8	Tokat	Erkek	32	6	1	Yüksek lisans
9	Tokat	Erkek	26	4	2	Lisans
10	Tokat	Erkek	33	11	2	Lisans
11	Tokat	Erkek	35	13	2	Lisans
12	Tokat	Erkek	47	8	2	Lisans
13	Tokat	Kadın	29	4	2	Yüksek Lisans
14	Tokat	Erkek	29	4	3	Lisans
15	Tokat	Erkek	33	7	3	Lisans
16	Tokat	Kadın	39	15	3	Lisans
17	Tokat	Erkek	40	14	3	Lisans
18	Tokat	Erkek	29	9	3	Yüksek Lisans
19	Tokat	Erkek	30	5	4	Lisans
20	Tokat	Erkek	32	6	4	Lisans
21	Tokat	Erkek	33	5	4	Lisans
22	Tokat	Erkek	34	12	4	Lisans
23	Tokat	Erkek	35	9	4	Lisans
24	Tokat	Erkek	38	12	4	Lisans
25	Tokat	Erkek	38	12	4	Lisans
26	Tokat	Erkek	33	5	4	Yüksek Lisans
27	Tokat	Erkek	38	10	5	Lisans
28	Tokat	Kadın	38	11	5	Lisans
29	Tokat	Erkek	39	15	5	Lisans
30	Tokat	Erkek	40	12	5	Lisans
31	Tokat	Erkek	60	30	5	Lisans
32	Tokat	Erkek	34	8	5	Yüksek Lisans
33	Tokat	Erkek	35	6	6	Lisans
34	Tokat	Erkek	36	7	6	Lisans
35	Tokat	Erkek	37	14	6	Lisans
36	Tokat	Erkek	38	10	6	Lisans
37	Tokat	Erkek	42	14	6	Lisans

38	Eskişehir	Erkek	44	21	7	Lisans
39	Eskişehir	Erkek	48	13	7	Lisans
40	Eskişehir	Erkek	35	0	7	Yüksek Lisans
41	Eskişehir	Kadın	35	3	7	Yüksek Lisans
42	Eskişehir	Erkek	36	6	7	Yüksek Lisans
43	Eskişehir	Erkek	32	3	8	Yüksek Lisans
44	Eskişehir	Erkek	40	9	8	Lisans
45	Eskişehir	Erkek	33	11	9	Lisans
46	Eskişehir	Erkek	35	5	9	Lisans
47	Eskişehir	Erkek	35	5	9	Lisans
48	Eskişehir	Erkek	38	15	9	Lisans
49	Eskişehir	Erkek	40	18	9	Lisans
50	Eskişehir	Erkek	42	14	9	Lisans
51	Eskişehir	Erkek	36	3	10	Lisans
52	Eskişehir	Erkek	38	7	10	Lisans
53	Eskişehir	Erkek	42	16	10	Lisans
54	Eskişehir	Kadın	44	13	10	Lisans
55	Eskişehir	Erkek	43	5	11	Lisans
56	Eskişehir	Erkek	43	6	11	Lisans
57	Eskişehir	Erkek	39	5	12	Lisans
58	Eskişehir	Erkek	39	6	12	Lisans
59	Eskişehir	Erkek	40	5	12	Lisans
60	Eskişehir	Erkek	46	11	12	Lisans
61	Eskişehir	Erkek	45	6	13	Lisans
62	Eskişehir	Erkek	47	11	13	Lisans
63	Eskişehir	Kadın	50	28	13	Lisans
64	Eskişehir	Erkek	45	9	13	Yüksek Lisans
65	Eskişehir	Erkek	36	1	14	Lisans
66	Eskişehir	Erkek	39	3	14	Lisans
67	Eskişehir	Erkek	41	5	14	Lisans
68	Eskişehir	Erkek	42	4	14	Lisans
69	Eskişehir	Erkek	47	5	20	Lisans
70	Eskişehir	Erkek	56	13	23	Lisans
71	Eskişehir	Erkek	60	11	26	Lisans
72	Eskişehir	Erkek	52	34	27	Lisans
73	Eskişehir	Erkek	55	8	28	Lisans